II

(Akti, katerih objava ni obvezna)

KOMISIJA

ODLOČBA KOMISIJE

z dne 18. februarja 2004

o pomoči Nemčije pri prestrukturiranju v korist Bankgesellschaft Berlin AG

(notificirano pod dokumentarno številko K(2004) 327)

(Besedilo v nemškem jeziku je edino verodostojno)

(Besedilo velja za EGP)

(2005/345/ES)

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI JE —

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in zlasti prvega pododstavka člena 88(2) Pogodbe,

ob upoštevanju Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru in zlasti člena 62(1)(a) Sporazuma,

ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 93 Pogodbe ES [1] in zlasti člena 7(3) Uredbe,

po pozivu držav članic in drugih udeležen na osnovi prej omenjenih določb, da podajo svoje mnenje [2] in ob upoštevanju njihovih pripomb,

ob upoštevanju naslednjega:

I. POSTOPEK

(1) Po tem ko je Komisija dne 25. julija 2001 odobrila pomoč za reševanje v korist Bankgesellschaft Berlin AG („BGB“ ali „banka“) [3] in je Nemčija dne 28. januarja 2002 Komisiji predložila Načrt prestrukturiranja, je Komisija Nemčiji z dopisom dne 9. aprila 2002 sporočila svojo odločitev, da bo zaradi pomoči pri prestrukturiranju začela postopek v skladu z drugim odstavkom člena 88 Pogodbe ES. [4]

(2) Po zaprošenem in odobrenem podaljšanju roka in po dveh pogovorih s predstavniki Komisije je Nemčija dne 17. junija 2002 predložila svoje mnenje, kot tudi dodatne dokumente in informacije. Dodatna prošnja za predložitev informacij je bila Nemčiji pisno predložena dne 31. julija 2002.

([1]) UL L 83, 27.3.1999, str. 1, Uredba, spremenjena z Aktom o pristopu 2003.

([2]) UL C 141, 14.6.2002, str. 2.

([3]) UL C 130, 1.6.2002, str. 5.

([4]) Glej opombo pod èrto 2.

(3) Z objavo Sklepa Komisije o odprtju postopka obdelave v *Uradnem listu Evropskih skupnosti* ([5]) je Komisija tudi ostale udeležence pozvala, da podajo svoje mnenje. Nato je 9. julija in po podaljšanju roka 22. julija 2002 prejela pripombe enega tekmeca in udeleženca, ki je prosil, da njegova identiteta ostane neodkrita. Te pripombe so bile 1. avgusta 2002 predložene Nemčiji, da poda svoje mnenje. Pisni odgovor Nemčije je bil prejet 23. septembra 2002, po podaljšanju roka.

(4) Na zahtevo je Nemčija za prijavljeno pomoč predložila dodatne podatke z dne 16. in 20. septembra, 14. in 18. novembra in 18. decembra 2002, ter 14. februarja in 14. marca 2003. Poleg tega je bila Komisija na različnih srečanjih s predstavniki Nemčije, dežele Berlin in BGB obveščena o stanju postopka prestrukturiranja.

(5) Na razgovoru dne 26. marca 2003 je Nemčija Komisijo obvestila o razlogih za neuspeh postopka oddaje naročila o privatizaciji BGB z dne 25. marca 2003, ki se je začel na osnovi javnega mednarodnega razpisa leta 2002. Dodatne upoštevne informacije in bilanca stanja ter bilanca uspeha iz leta 2002 so bile predložene 31. marca 2003

(6) Na naslednje prošnje za predložitev informacij, ki jih je Komisija poslala 15. aprila, 6. in 16. maja 2003, so bili 15. maja, 28. maja in 24. junija 2003 podani pisni odgovori. Dodatne informacije so bile obravnavane pisno dne 1. julija 2003 in na srečanjih s predstavniki Nemčije, dežele Berlin in BGB dne 4. in 11. aprila, 14. maja in 9. julija 2003.

(7) 14. julija 2003 je Komisija kot izvedenko pooblastila revizijsko družbo Mazars Revision & Treuhandelgesellschaft mbH iz Düsseldorfa, da analizira določene vidike načrta prestrukturiranja. Rezultati so bili obravnavani 3. oktobra 2003 skupaj z Nemčijo. Končno poročilo je bilo 20. novembra 2003 predloženo Nemčiji.

(8) Oktobra 2003 je bila, delno ob navzočnosti predstavnikov banke, obravnavana potreba po dodatnih izravnavah. Novembra 2003 je bila Nemčija obveščena o predvidenih ukrepih Komisije. Kot banka je dobila priložnost izraziti svoje mnenje o gospodarskih učinkih na banko, ki so bili obravnavani decembra 2003. 18. decembra 2003 je bilo dogovorjeno, da bo Nemčija do Komisije sprejela dolžnost ločeno odsvojiti banko Berliner Bank do 1. oktobra 2006, ki bo začela veljati najkasneje do 1. februarja 2007, in privatizirati koncern do 31. decembra 2007, ter sprejeti dodatne odsvojitvene ukrepe.

(9) Nemčija je 29. januarja 2004 Komisiji predložila preoblikovan Načrt prestrukturiranja, ki je še zlasti upošteval priporočila izvedencev Komisije in 6. februarja 2004 še zagotovitve Nemčije, ki veljajo za preoblikovan načrt prestrukturiranja.

II. OPIS POMOČI

BGB

(10) BGB je holding družba koncerna BGB, ustanovljenega leta 1994 z združitvijo več kreditnih ustanov, ki jih je nekoč nadzirala dežela Berlin, vendar je na trgu tudi sama dejavna kot kreditna ustanova. Leta 2000 je znašala bilančna vsota koncerna BGB okoli 205 milijard EUR, leta 2001 okoli 189 milijard EUR in leta 2002 okoli 175 milijard EUR. S tem je zasedala deseto (2001) oz. dvanajsto mesto (2002) med nemškimi bankami. Število zaposlenih je znašalo približno 17 000 zaposlenih leta 2000, nekaj več kot 15 000 leta 2001 in približno 13 000 leta 2002. Stopnja temeljnega kapitala je po Zakonu o kreditni dejavnosti („ZKD“) znašala 5,7 % v letu 2001, kot je razvidno iz zaključnega računa (stopnja celotnega kapitala 9,4 %) in 5,6 % v letu 2002, kot je razvidno iz zaključnega računa 2002 (stopnja celotnega kapitala 9,4). Junija 2001, pred odobritvijo pomoči za reševanje, je stopnja temeljnega kapitala padla na [...] (*) % (stopnja celotnega kapitala [...]** %).

(11) Dežela Berlin je imela pred prejemom kapitala avgusta 2001 56,6 % delež BGB, ki znaša sedaj 81 %. Drugi delničarji so Norddeutsche Landesbank (NordLB) z okoli 11 % in Goather Finanzholding AG s približno 2 %. Približno 6 % delež lastništva je razpršen.

(12) H koncernu BGB sodita kot največji hčerinski družbi oz. dela koncerna, ki se prav tako ukvarjata z bančnimi posli, Landesbank Berlin („LBB“) in Berlin-Hannoversche Hypothekenbank AG („BerlinHyp“). LBB je javnopravna ustanova, z netipično tiho udeležbo BGB-ja 75,01 %. Po obstoječi pogodbi o odvajanju poslovnega izida je treba BGB gospodarsko

([5]) Glej opombo pod èrto 2.

(*) Zaupne informacije

obravnavati kot 100 % delničarko. BGB ima 89,9 % delnic BerlinHyp, ki se ukvarja s financiranjem nepremičnin.

(13) Nadalje sodi h koncernu še delni koncern IBAG Immobilien und Beteiligungen Aktiengesellschaft („IBAG“), ki deluje na področju nepremičninskih storitev, in ki ga je v preteklosti upravljalo poslovodstvo za nepremičnine in gradbene storitve bančne družbe Berlin GmbH („IBG“). Poleg tega banka neposredno ali posredno nadzira oz. je nadzirala, neposredno ali posredno, tudi različna druga domača ali tuja podjetja kot npr. Weberbank, Allgemeine Privatkundenbank AG („Allbank“, medtem prodana), BGB Ireland, BGB UK, BD Polska (poslovanje s prebivalstvom in internetno področje „Inteligo“, medtem prodana, uvedena je likvidacija preostale „ovojnine“), kot tudi češka Zivnostenská Banka a.s. (medtem prodana).

(14) Osnovna dejavnost BGB je poslovanje z občani in s podjetji (poslovanje s prebivalstvom) preko imen „Berliner Sparkasse“ in „Berliner Bank“. Pri obeh ne gre za pravno samostojni hčerinski podjetji, ampak za imena oz. podružnice. Od 1. julija 2003 sodi „Berliner Bank“, kot pred tem že „Berliner Sparkasse“, k LBB. ([6]) Pri podjetjih gre v glavnem za manjša in srednja regijska podjetja.

(15) Poleg dejavnosti poslovanja s prebivalstvom, financiranjem nepremičnin in nepremičninskimi storitvami poslujejo BGB oz. njene hčerinske družbe dejavne tudi na trgu kapitala (denarni posli in posli z vrednostnimi papirji) in na segmentih velike stranke/tujina (npr. financiranje projektov in izvoza) ter javnih organov (dajanje kreditov), ki so v postopku likvidacije oz. ki se močno krčijo. Dejavnosti na področju investicijskega bančništva so omejene na izdajanje delnic in obveznic v relativno majhnem obsegu, zato v prihodnosti več ne bodo imele samostojne vloge. Zemljepisno teži dejavnost BGB na območje Berlina in dežele Brandenburg, še zlasti glede bančne dejavnosti poslovanja s prebivalstvom. Tako je na primer dejavna na področju financiranja nepremičnin, vendar tudi na nacionalni in, na primer na področju poslovanja na trgu kapitala, tudi na mednarodni ravni.

(16) Na širšem območju Berlina je BGB na področju bančne dejavnosti poslovanja s prebivalstvom s približno 20 % do preko 50 % deležem na posameznih segmentih ([7]) vodilna na trgu. Po lastnih navedbah je bil njen delež oz. navzočnost na trgu v letu 2002, merjena po prvi povezavi depozitarnega računa pri poslovanju z občani, 48 % ([8]). Glede na financiranje nepremičnin po vsej Nemčiji (vsi hipotekarni krediti) je po prijavljenih podatkih BGB leta 2000 zasedala tretje mesto s 5 % deležem. Po aktualnih informacijah sedaj tega mesta ne zaseda oz. ga ne bo zasedala ([9]). Več kot 90 % portfelja hipotek BGB v višini 33 milijard EUR je na dan 31. december 2001 obstajalo v Nemčiji, ostalo je veljalo za financiranje nepremičnin v tujini. Na ostalih področjih BGB ne sodi med vodilne banke niti v Nemčiji niti mednarodno. Tako podatki o konkretnih tržnih ali segmentnih deležih niso na voljo.

(17) Težave BGB, ki so prišle v javnost leta 2001, izvirajo zlasti iz poslovnega področja nepremičninskih storitev, pa tudi iz financiranja nepremičnin. Bistveni sestavni deli nepremičninske storitvene dejavnosti, ki ga je v 90-tih vodila hčerinska družba IBG, so bili poslovanje s skladi in razvijanje projektov oz. gradnja nepremičnin za trg. Največje delničarke IBG, ki je bila ustanovljena na začetku 90-tih kot hčerinska družba LBB, so bile med sredino in koncem 90-tih najprej sama BGB AG (10 %), Berliner Bank AG (30 %), LBB (30 %) in Berlin Hyp (30 %). Po združitvi Berliner Bank AG z BGB so slednji pripadli tudi deleži Berliner Bank v IBG. Lastniška struktura je danes sledeča: 40 % BGB, 30 % LBB in 30 % Berlin Hyp.

(18) IBG je do leta 2000 v vse večji meri ustanavljala nepremičninske sklade. Vlagateljem so ob tem dodeljevali obsežne garancije, zlasti dolgoročne najemniške, izplačilne in revitalizacijske garancije. Za ustanavljanje novih skladov so kupovali oz. gradili nove nepremičnine. Osnova garancij so bile pričakovane še vedno visoke ali celo naraščajoče vrednosti nepremičnin, kar je pri dejansko močno padajočih cenah in najemninah, zlasti v Berlinu in v novih deželah pripeljalo do kopičenja tveganj.

(19) Ko so se v teku leta 2000 začele pojavljati te težave, je BGB načrtovala prodajo glavnega posla IBG. Tako je bil decembra 2000 glavni del posla IBG prenesen na novoustanovljeno IBAG, z izjemo „starih“ tveganj in

([6]) Pred tem je bila Berliner Bank del BGB in Berliner Sparkasse del LBB.

([7]) Glej opombo pod èrto 2 in govor predsednika upravnega odbora Vetterja na skupšèini dne 4. julija. 2003 (http://www.bankgesellschaft.de/bankgesellschaft/20_ir/30_hauptversammlung/index.html); glej obrobno številko 298.

([8]) Glej http://www.bankgesellschaft.de/bankgesellschaft/50_pk/index.html (podroèje poslovanja Zasebne stranke, prva povezava depozitarnega raèuna).

([9]) Stališèe Nemèije iz junija 2002; v skladu z Odloèbo „Eurohyp“ Zveznega kartelnega urada z dne 19. junija 2002 so bile ustanovljene Eurohyp, Hypovereinsbankgruppe, Depfa-Gruppe, BHF-Gruppe in BayLB na razlièenih delnih trgih financiranja nepremièenin v letu 2001 vodilne glede na portfelj kot tudi glede na nove sklenjene posle. Po tem je tudi sama Deutsche Banka (to je brez poslovnega deleža, ki ga je vnesla v Eurohyp) pred BGB, ki v tej odloèbi ne bo navedena med vodilnimi tekmeci.

obveznosti, ki jih je do 31. decembra 2000 povzročila IBG in njena hčerinska družba, in ki so prešle na novoustanovljeno LPFV Finanzbeteiligungs- und Verwaltungs-GmbH („LPFV“). Vendar so načrti za prodajo IBAG spodleteli. Danes je BGB 100 % lastnica družbe IBAG, kot tudi družbe LPFV. V IBG so ostale samo obrobne dejavnosti.

(20) Dodatne težave, ki so se pojavile v tem času, so zadevale posel financiranja nepremičnin, ki je v glavnem vodila BerlinHyp, pa tudi LBB in BGB. Poslovno področje obsega dajanje kreditov za financiranje večjih nepremičninskih projektov, zlasti kot investicijo, in ne dajanje hipotekarnih kreditov za financiranje zasebnih nepremičnin, ki spadajo v področje bančne dejavnosti poslovanja s prebivalstvom. Vedno večje težave na področju posla financiranja nepremičnin, nastale zaradi ohladitve nepremičninskega trga, so zlasti posledica rezervacij za tveganja, ki je bilo v tem času nezadostno.

(21) V prvi polovici leta 2001 je BGB zašla v akutno krizo. Vzrok so bili zlasti dvomljivi krediti za financiranje nepremičnin, za IBG/IBAG/LPFV pa garancijske obveznosti iz poslovanja s skladi, ki so pri zaključnem računu za leto 2000 povzročili 1 milijardo EUR rezervacij, potreben popravek vrednosti za tekoče projekte investicijskih gradenj za trg, kot tudi večje rezervacija za tveganja na področju financiranja nepremičnin. Zaradi tega so lastni viri BGB maja padli pod zakonito predpisano stopnjo lastnih virov v višini 8 %. Finančni primanjkljaj, ki ga je bilo treba pokriti, da bi dosegli 5,0 % stopnjo temeljnega kapitala, ki bi omogočil vrnitev na 9,7 % stopnjo lastnih virov, ki je obstajala pred krizo, je bil tedaj ocenjen s približno 2 milijardi EUR. Z izjavo o namenu je dežela Berlin maja 2001 zagotovila ustrezen priliv kapitala v višini potrebnega zneska, ki ga je odobrila dežela. Ko je Komisija pomoč za reševanje odobrila, je BGB avgusta 2001 prejela priliv kapitala v natančni vrednosti 2 milijardi EUR: 1,755 milijarde EUR od dežele Berlin, 166 milijonov EUR od NordLB, 16 milijonov EUR od Parion (Gothaer Finanzholding AG) in 63 milijonov EUR od majhnih delničarjev.

(22) Vendar pa so bila v mesecih, ki so sledili, odkrita dodatna tveganja, zlasti na področju nepremičninskih storitev družb IBAG/IBG/LPFV. Obstajala je nevarnost, da bo kapital BGB ponovno padel pod najnižji potrebni koeficient solventnosti. Ta tveganja so ponovno veljala za garancijske obveze pri poslovanju s skladi, kot tudi na padajoče vrednosti nepremičnin, ki so bile kupljene za kasnejše ustanavljanja novih skladov („nepremičnine na zalogo“). Zaradi prepletanja v koncernu med obstoječimi pogodbami o odvajanju poslovnega izida, izjavami o nameri materinskih družb in krediti, BGB na osnovi informacij, ki jih je predložila Nemčije, jamči za pretežni del navedenih tveganj.

(23) Novembra leta 2001 je tedanji Zvezni urad za kredite (BAKred, danes BAFin) ([10]) BGB zagrozil z predčasnim zaprtjem, če do konca leta 2001 ne sprejme ukrepov za obvladovanje tveganj. Zato so 20. decembra 2001 dežela Berlin, BGB, LBB, Berlin Hyp, IBAG, IBG in LPFV podpisali temeljni sporazum, da bi tveganja pokrili z obširnimi garancijami in jamstvi. Temeljni sporazum je nadomestil dokončen, podrobno dogovorjen sporazumom, ki je bil sprejet 16. aprila 2002. Garancije, prevzete s tem sporazumom, ki so označene kot „omejitev tveganja“, so podrobneje opisane v nadaljevanju.

Pomoč za prestrukturiranje

(24) Ukrepi pomoči so del prvotnega, v januarju 2002 predlaganega načrta za prestrukturiranje, nazadnje preoblikovanega v revizijskem postopku v januarju 2004, ki predvideva znatno skrčenje poslovnih dejavnosti koncerna BGB in koncentracijo na poslovanje z občani in podjetji na območju Berlina. Poleg tega bi se naj, vendar v manjšem obsegu, nadaljevalo poslovanje na trgu kapitala, kot tudi financiranje nepremičnin (glej obrobne številke 172 in naprej). Nekatera področja dejavnosti, kot na primer velike stranke/tujina, vključno s strukturiranimi financami in svetovalnim poslovanjem za združitve in prevzeme se ukinejo, druga, kot je področje javnih organov, pa močno skrčijo. Prvotno je bilo predvideno tudi nadaljevanje področja nepremičninskih storitev. Vendar je Nemčija že v zgodnji fazi postopka obljubila, da bo poskrbela za izločitev tega področja in odsvojitev na deželo Berlin (glej obrobne številke 277 in 278). Nemčija je medtem obljubila tudi, da bo za skrčenje zelo močnega deleža BGB na berlinskem trgu za poslovanje s prebivalstvom Berliner Bank odsvojila ločeno.

(25) Kot je omenjeno zgoraj, bodo deleži dežele Berlin pri BGB odsvojeni. Komisija je prejela zadevno obljubo. BerlinHyp bi naj bila v okviru privatizacije BGB odsvojena skupaj s slednjo ali ločeno (glej obrobno številko 285). IBB naj bi bila tudi izločena iz BGB, namenski rezervni skladi IBB (že zgoraj omenjen kapital, ki ga je Wohnungsbau-Kreditanstalt „WBK“ svoj čas prenesel na LBB) pa naj bi se vrnil deželi Berlin, v kolikor to ne bi povzročilo nedoseganje 6,0 % stopnje temeljnega kapitala oz. 9,7 % stopnje celotnega kapitala na dan 1. januarja 2004 (glej obrobno številko 279).

([10]) Od 1. 5. 2002, po združitvi Agencije za banèni, zavarovalniški in borzni nadzor: Zvezni zavod za nadzor finanènih storitev (BAFin).

Priliv kapitala

(26) Kot prvo gre pri pomoči za prestrukturiranje, prijavljeni 28. januarja 2002, za priliv kapitala, ki ga je v skladu z dovoljenjem Komisije z dne 25. julija 2001 ([11]) za pomoč pri reševanju odobrila dežela Berlin v avgustu 2001 v višini 1,755 milijarde EUR, ki naj bi bil kot pomoč pri prestrukturiranju trajno prepuščen BGB.

Omejitev tveganja

(27) Kot drugo gre za zgoraj navedeno zagotovitev o omejitvi tveganj, o kateri so se decembra 2001 načeloma dogovorile dežela Berlin, BGB, LBB, BerlinHyp, IBAG, IBG in LPVF, in ki ga je spremenil, dopolnil in nadomestil dokončen podrobni sporazum, ki so ga stranke sklenile 16. aprila 2002. Obsega naslednje garancije, oprostitve, prevzeme izpolnitvene obveznosti in jamstva, ki jih je dežela Berlin odobrila za obdobje tridesetih let, da bi pokrila tveganja iz posla nepremičninskih storitev svojih hčerinskih družb IBAG, IBG in LPFV:

— *Kreditne garancije*: Garancije za BGB, LBB in BerlinHyp v zvezi s plačevanjem obresti in odplačevanjem kreditov po pogodbah, ki so jih podjetja odobravala IBAG in IBG ter svojim hčerinskim družbam in nekaterim dodatnimi družbam do 31. decembra 2001. Zadevne družbe in kreditni odnosi so navedeni v zaključku kot priloge podrobnega sporazuma. Podrobni sporazum ureja tudi omejitve za nekatere kreditne garancije in izrecne izključitve („negativni seznam“).

— *Garancije za knjižne vrednosti*: Garancije za IBAG in IBG, kot tudi za nekatere druge družbe skupine, zlasti neposredne in posredne hčerinske družbe imenovanih podjetji, glede vrednosti posameznih enot premoženja, aktiviranih v postavkah vsakokratne revidirane bilance, z izjemo nekaterih označenih enot premoženja, kot so neopredmetena osnovna sredstva, blagajniška gotovina, dobroimetja pri Bundesbank in kreditnih ustanovah ali aktivne časovne razmejitve. Podrobni sporazum ureja tudi omejitve in izključitve garantirane knjižne vrednosti („negativni seznam“).

— *Prevzem izpolnitvene obveznosti do LPFV*: Oprostitev obveznosti LPFV — če znašajo več kot 100 milijonov EUR (lastni delež) — iz nekdanjih nepremičninskih poslov IBG in njenih prejšnjih hčerinskih družb Bavaria, Arwobau ter Immobilien-Beteiligungsvertriebsgesellschaft der Bankgesellschaft Berlin GmbH („IBV“) pri izvajanju prevzete izpolnitvene obveznosti. Prevzeta izpolnitvena obveznost ne velja na obveznosti, povezane z ustanavljanjem skladov po 31. decembru 2000 ali na nov posel IBAG, opisan v podrobnem sporazumu.

— *Oprostitev BGB od izjav o nameri materinskih družb*: Oprostitev BGB vseh obveznosti iz izjav o nameri materinskih družb, ki jih je slednja prevzela do 31. decembra 1998 za IBG, IBV in Bavario. Tudi ta oprostitev ne velja na obveznosti, povezane z ustanavljanjem skladov po 31. decembru 2000 ali z novim poslom IBAG, opisanim v podrobnem sporazumu.

(28) Podrobni sporazum v 45. členu označuje največji znesek, ki izhaja iz teh obveznosti dežele Berlin, v višini 21,6 milijarde EUR. V skladu s 45. členom gre pri tem za teoretično nominalno vrednost zavarovanih tveganj, zmanjšano za večkrat upoštevane zneske. V temeljnem sporazumu je bila kot največja vrednost prikazana 35,34 milijarde EUR, saj krijejo zgoraj navedene garancije iz vidika pravno-nadzornih preudarkov delno ista tveganja. Kot navaja 45. člen podrobnega sporazuma lahko na primer dežela na zahtevo tretjega upnika iz najemniške garancije po eni strani jamči iz prevzete izpolnitvene obveznosti proti LPFV, po drugi pa iz oprostitve izjav o nameri materinske družbe. Podroben sporazum prav tako ureja, da dežela v teh primerih za zadevno tveganje jamči samo enkrat. Teoretični najvišji znesek bi bilo tako mogoče znižati za večkrat upoštevane zneske in ga določiti na 21,6 milijarde EUR. Od teh 21,6 milijarde EUR je oprostitev LPFV po predhodnih izračunih, ki jih je predložila Nemčija, dosegla najvišji znesek (okoli [...]* EUR, od česar gre za oprostitev obvez LPFV iz najemniških in izplačilnih garancij [...]* EUR in [...]* EUR za oprostitev tveganj iz tako imenovanih revitalizacijskih garancij za zgradbe).

(29) Vendar pa je osnova tega teoretičnega najvišjega zneska popolna materializacija vseh tveganj. Za oprostitev LPFV od najemniških garancij (najvišja vrednost [...]* EUR) to na primer pomeni, da bi vse najemnine do leta 2025 povsem izpadle, osnova oprostitve LPFV od revitalizacijskih garancij ([...]* EUR), pa so celotni proizvodni stroški za vse zgradbe in zemljišča. 100-odstotni izpad najemnin ter rušenje in novogradnja vseh zgradb je nerealna, tudi z zelo pesimističnimi domnevami. 45. člen prav tako navaja, da bo po trenutnem znanju in na osnovi temeljitega preverjanja bistvenih gospodarskih tveganj verjetna

([11]) UL C 130, 1.6.2002, str. 5.

uveljavitev izpadla bistveno manjša. Po tem bo dejansko tveganje znašalo v najboljšem primeru („best-case“ scenarij), 2,7 milijarde EUR, v „osnovnem primeru“ („base-case“ scenarij) 3,7 milijarde EUR in v najslabšem primeru („worst-case“ scenarij) 6,1 milijarde EUR. Domneve, ki vodijo do teh ocenjenih vrednosti, so bile sporočene med postopkom (glej obrobno številko 138).

(30) Pri zmanjšanju garancij na najnižjo možno stopnjo podrobni sporazum predvideva tudi možnost, da bi dežela v celoti ali deloma pooblastila tretjega s pogodbenim vodenjem podrobnega sporazuma. Dežela je možnost izkoristila in ustanovila „BCIA Berliner Gesellschaft zum Controlling der Immobilien-Altrisiken mbH“, katere 100 % lastnica je, in ki dejavnost opravlja po pooblastilu dežele od januarja 2003. Poleg tega predvideva podrobni sporazum za deželo provizijo za jamstvo in pravico do izboljšanja stanja za obdobje petnajstih poslovnih let. Potemtakem prejme dežela od BGB letno fiksno provizijo za jamstvo v višini 15 milijonov EUR do vključno 2011, ki jo je mogoče od leta 2012 v vzajemnem soglasju prilagoditi za preostalo obdobje omejitve tveganja. BGB plača tudi, če doseže v enem ali več mesecih poslovnega leta skupno stopnjo jamstvenega lastniškega kapitala 12,5 % in stopnjo temeljnega kapitala 7 %, 15 % letnega presežka, ki bi ji sicer pripadal, deželi Berlin.

(31) V zakonu o pooblastitvi senata za prevzem deželne garancije za tveganja pri poslih nepremičninskih storitev družbe Bankgesellschaft Berlin AG in nekaterih njenih hčerinskih družb ([12]) je določeno tudi, da je treba deleže dežele Berlin v BGB čim prej odsvojiti po pogojih, dopustnih za deželo Berlin, in da treba je v zvezi z reorganizacijo lastniške strukture BGB banko Investitionsbank Berlin (IBB) izločiti iz BGB kot samostojno javnopravno razvojno banka (podrobnosti glej spodaj).

Sporazum o obravnavanju morebitnih vračilnih zahtevkov dežele Berlin iz preiskovalnega postopka o dodelitvi pomoči *Landesbank Berlin* — *žiro centrala* Evropske Komisije

(32) V svojem Sklepu o uvedbi postopka ([13]) je Komisija opozorila tudi na pomembno dejstvo, ki v prvotnem načrtu prestrukturiranja ni bilo upoštevano. Konec leta 1992 je bila WBK z vsem svojim premoženjem prenesena na LBB; sočasno so se vse naloge WBK prenesle na takrat novoustanovljeno IBB. S tem prenosom se je zajamčen lastniški kapital LBB povečal za približno 1,9 milijarde nemških mark (DEM). LBB je od leta 1995 za vsakokrat uporabljen znesek plačevala nadomestilo v povprečni višini 0,25 %. Ker je Komisija dvomila o združljivosti nadomestila z načelom tržno-gospodarskega ravnanja vlagatelja, je junija 2002, uvedla postopek C 48/02 ([14]). Če bo Komisija ugotovila, da plačano nadomestilo ni združljivo z načelom tržno-gospodarskega ravnanja vlagatelja, bo razlika med plačanim nadomestilom in običajnim tržnim donosom takšne investicije ob neobstoju predpostavke standarda usklajenosti Pogodbe ES pomenila pomoč, ki je nezdružljiva s skupnim trgom in jo mora LBB vrniti deželi Berlin.

(33) Možnost zahtevka po vračilu je glede na rentabilnost, ki jo je treba ponovno vzpostaviti, znatno tveganje za uspeh načrta prestrukturiranja. Zatorej je Komisija Nemčijo v Sklepu o uvedbi postopka pozvala, da v tej zvezi najde ustrezno rešitev. Ob tem je izvedela, da Nemčija ustrezno rešitev že išče.

(34) Zato je bil med deželo Berlin in BGB 23. decembra 2002 sklenjen Sporazum o obravnavanju morebitnih vračilnih zahtevkov dežele Berlin iz preiskovalnega postopka Evropske Komisije o dodelitvi pomoči C48/2002 Landesbank Berlin — žiro centrala („Sporazum o vračilu“).

(35) Če bi Komisija sklenila, da je treba vrniti znesek, sporazum ureja, da se mora dežela Berlin obvezati, da bo kot vlogo v LBB v obliki subvencije za sanacijo vplačala tolikšen znesek, ki bi bil potreben za preprečitev nedoseganja stopenj kapitala LBB in/ali koncerna BGB zaradi plačila zahtevanega vračila. Minimalne stopnje kapitala, navedene v sporazumu o vračilu, znašajo 9,7 % (stopnja skupnega kapitala) in 6 % (stopnja temeljnega kapitala). Ta sporazum je pogojen s predhodnim sklepom Komisija o odobritvi pomoči.

(36) Čeprav ta ukrep v času izdaje Sklepa o uvedbi postopka še ni bil sprejet in tako ni bil del načrta prestrukturiranja, so se obstoječa tveganja zaradi morebitne odločitve Komisije o vračilu v Sklepu o

([12]) UL za Berlin, letnik 58, št. 13, 24.4.2002.

([13]) UL C 141, 14.6.2002, str. 11.

([14]) UL C 239, 4.10.2002, str. 12.

uvedbi postopka upoštevala kot dejavnik, ki vpliva na možnosti rentabilnosti banke. Končno je bil sporazum o vračilu sklenjen ob upoštevanju tega pomisleka. Ker so ti ukrepi za uspeh prestrukturiranja nujno potrebni, je Komisija ocenila, da je sporazum za vračilo, potem ko je bilo mogoče določiti najvišji znesek pomoči, ustrezno presojati skupaj z drugimi ukrepi pomoči.

Vzroki za uvedbo postopka

(37) V svojem Sklepu o uvedbi formalnega preiskovalnega postopka v skladu z drugim odstavkom člena 88 Pogodbe ES je Komisija ukrepe, ki jih je treba preveriti, začasno uvrstila med državne pomoči v smislu prvega odstavka člena 87 Pogodbe ES in prvega odstavka člena 61 Sporazuma EGP, ker so bili dodeljeni iz državnih sredstev in lahko z izboljšanjem finančnega položaja podjetja vplivajo na gospodarski položaj tekmecev drugih držav članic ([15]), in tako izkrivijo konkurenco, ali pa grozijo z izkrivljanjem in s tem ovirajo trgovanje med državami članicami.

(38) Na osnovi predhodne presoje je Komisija prišla do ugotovitve, da so bile pomoči ocenjene na osnovi smernice Skupnosti za presojanje državne pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah ([16]) (v nadaljevanju „smernice“), ter da ni bilo mogoče uporabiti niti drugih predpisov o skladnosti Pogodbe ES, niti drugih smernice Skupnosti. Komisija se je strinjala s pojmovanjem Nemčije, da gre pri BGB za podjetje v težavah v smislu oddelka 2.1 smernice. Vendar pa so obstajali znatni dvomi glede združljivosti ukrepov pomoči s skupnim trgom.

Ponovna vzpostavitev dolgoročne rentabilnosti podjetja:

(39) V skladu s številkami smernic 31 - 34 preverja Komisija za vsako posamezno pomoè naèrt prestrukturiranja, da ugotovi, ali omogoèa vzpostavitev dolgoroène rentabilnosti podjetja v ustreznem èasovnem obdobju na osnovi realistiènih predvidevanj.

(40) Komisija je pri prvotno predloženem naèrtu prestrukturiranja grajala, da prihodnje strategije na trgu investicijskega banèništva niso bile razložene. Komisija je tudi glede na prihodnje strategije nepremièninske dejavnosti zahtevala podrobnejšo specifikacijo razlike v stroških med likvidacijo in nadaljevanjem hèerinske družbe za nepremièninske storitve IBAG.

(41) Komisija je dvomila, da so bila predvidevanja v prvotnem naèrtu prestrukturiranja glede na trga in napovedi glede razvoja ponudbe in povpraševanja dovolj natanène, da bi dovoljevale sklepati o možnostih uspeha predlaganih ukrepov prestrukturiranja. Težko je bilo razpoznati, na katerih tržnih predvidevanjih temeljijo ukrepi prestrukturiranja.

(42) Komisija je ugotovila tudi, da so bile informacije, ki jih je Nemèija predložila v zvezi z razlogi za pretekle težave podjetja, sorazmerno površne. Navedeni so bili naslednji trije razlogi: (a) slabi krediti, (b) odobritev obsežnih garancij na podroèju nepremièninskih skladov in (c) prepozna uvedba (1999) in poèasno uresnièevanje sistematiènega kontrolinga tveganj. Podane informacije so dejansko le povzetek finanènih težav. Za te težave je bil podan samo en resnièni razlog, in sicer neuèinkovite strukture koncerna in upravljanja, ter posledièno nedelujoè kontroling tveganj. Manjkala je temeljita analiza teh struktur in konkretnih neopravljenih obveznosti poslovodenja, med drugim vplivov državne lastnine. Komisija je bila mnenja, da je takšna analiza za presojo možnosti prestrukturiranja BGB nujno potrebna. Zato je Komisija dvomila, da so bili v naèrtu prestrukturiranja vzroki za težave BGB identificirani in obravnavani na zadovoljiv naèin. Nemèijo so zato prosili, da predloži temeljito analizo preteklih neizvršenih dejanj ter prihodnjih možnosti in težav v zvezi s strukturo koncerna, naèini upravljanja in nadziranja, osnutkov preverjanja in poroèanja ter naèinov za uvedbo komercialno utemeljenih postopkov odloèanja.

(43) Glede možnosti privatizacije je Nemèija omenila pogajanja s potencialnimi kupci, vendar pa ni razkrila podrobnosti o npr. nameravanem postopku, pogojih ali drugih pomembnih dejavnikih. Komisija si je tako zastavila vprašanje, ali se o privatizaciji, v celoti ali deloma, resno razmišlja in ali je, èe bo treba, zagotovljena njena izvedba v odprtem, preglednem, nediskriminativnem postopku.

(44) Glede ciljnega donosa v višini malo manj kot 7 %, ki je prvotno omenjen v obvestilu, Komisija resnièno dvomi, da bi ga bilo mogoèe dejansko doseèi, še zlasti glede na težavno ustanovno in upravljalno

([15]) Sodba Sodišèa Evropskih Skupnosti z dne 14. 9. 1994 v povezanih pravnih zadevah C-278 in C-280/92, Španija proti Komisiji, zbirka. 1994, str. I-4103.

([16]) UL C 288, 9.10.1999, str. 2.

strukturo koncerna, nejasnih tržnih predvidevanj, na katerih temeljijo ukrepi prestrukturiranja, ter glede na nadaljevanje problematiènega nepremièninskega posla. Èetudi bi bil želen donos v višini nekaj manj kot 7 % dosežen, je Komisija še naprej dvomila, da bi obrestovanje uporabljenega kapitala zadošèalo za združitev z naèelom tržno-gospodarsko ravnanja vlagatelja.

(45) Nadaljnje je Komisija pozornost preusmerila tudi na to, da pomeni možnost vraèilnega zahtevka iz postopka LBB veliko tveganje za uspešnost naèrta prestrukturiranja, zato je Nemèijo v Sklepu o uvedbi postopka pozvala, da naj izdela predloge za rešitev.

Preprečevanje nesprejemljivega izkrivljanja konkurence:

(46) Pravila črke (c) tretjega odstavka člena 87 Pogodbe ES, ki urejajo izjeme, vsebuje pogoj, da pomoči ne smejo vplivati na trgovske pogoje na način, ki bi bil v nasprotju s skupnimi interesi. Številke smernice od 35 do 39 določajo, da je treba sprejeti ukrepe, ki blažijo negativne vplive pomoči na tekmece, če je mogoče. Običajno je ta pogoj udejanjen z omejitvijo ali skrčenjem navzočnosti podjetij na ustreznem trgu produktov, z odsvojitvijo proizvodne opreme ali hčerinskih družb ali pa s skrčenjem dejavnosti. Omejitev ali skrčenje mora biti v razmerju z učinkom izkrivljanja, ki ga povzročajo pomoči in še zlasti s sorazmerno težo podjetja na svojem trgu ali trgih.

(47) Skupno bi naj prvotno predlagane dolžnosti oz. kompenzacijski ukrepi, kot so odsvojitev bistvenih udeležb, skrčenje denarnih poslov in poslovanja z vrednostnimi papirji, dejavnost financiranja z izposojenim kapitalom, poslovanja z nepremičninami, števila sedežev podjetja, osebja in območja javnega organa, ter nalog lokacij in poslovanja s tujino in velikimi strankami povzročili zmanjšanje bilančne vsote BGB za 26 % (iz 190 na 140 milijard EUR). Zaradi deloma nejasnega opisa kompenzacijskih ukrepov in vsakokratnega konkretnega prispevka k želenim vplivom na premoženje in zaposlitveno situacijo BGB Komisija nikakor ni mogla presoditi, ali je realistično pričakovati, da bo tak učinek dosežen in kako bi ukrepi vplivali na prihodnje položaje BGB na trgih ali segmentih, ki jih je razmejila Nemčija. Komisija je zatorej potrebovala natančnejše informacije glede učinka posameznih ukrepov na premoženje, zaposlitveno situacijo in prihodnji položaj BGB na trgu ali segmentih.

(48) Četudi bi bil dosežen celoten zgoraj prikazani učinek skrčenja (26 % ali 50 milijard EUR bilančne vsote), je Komisija ocenila za vprašljivo, ali bi skrčenje ob upoštevanju znatne vsote pomoči in prakse Komisije glede pomoči pri prestrukturiranju bankam ([17]) zadoščala. Z zvezi s tem je Komisija imenovala zakonsko minimalno stopnjo kapitala kot možno orientacijsko točko za presojanje ustreznosti dolžnosti, ker mora v primeru podkapitalizacije banka svoj obseg poslovanja ustrezno zmanjšati (pri podkapitalizaciji v višini 1 milijarde EUR in zakonski minimalno osnovi stopnje kapitala v višini 4 % bi bilo treba teoretično zmanjšanje aktive z uteženimi tveganji do 25 milijard EUR). Te „možnostne redukcije“ lahko služijo kot približna oporna točka za stopnjo izkrivljanja tržnih razmer in posledično potrebnih kompenzacijskih ukrepov. Že sam priliv kapitala dežele Berlin v višini 1,755 milijarde EUR poleti 2001 bi v skladu s temi preudarki ustrezal teoretičnemu zmanjšanju premoženja do 44 milijard EUR. Vendar je Komisija opozorila, da teh opornih točk ni mogoče uporabljati „mehansko“, ampak so pogojene s presojo upoštevanja posebnih okoliščin, kot na primer dejavnikov, pomembnih za preživetje in rentabilnost banke.

(49) Ko so bila po prilivu kapitala odkrita nova tveganja, je kazalo, da bo koeficient solventnosti ponovno postal nezadosten. Da bi preprečili ponovni priliv kapitala, se je dežela Berlin odločila za rešitev s splošnimi garancijami ob omejitvi tveganja. Posledično imajo garancije podoben učinek kot priliv kapitala. Težava z omejevanjem tveganj je bila, da vsota pomoči, ki naj bi bila končno odobrena, ni bila nedvoumno določena. Nominalni, teoretični najvišji znesek, naveden v členu 45 podrobnega sporazuma, znaša 35,34 milijarde EUR. Ob odštetem večkratnem kritju tveganj znaša najvišji znesek 21,6 milijarde EUR. Vendar je to še vedno nominalna vrednost, kar pomeni, da izhaja iz popolne materializacije vseh tveganj, ki pa ni verjetna (glej zgoraj). Tako je morala Komisija zaradi skrbnosti uporabljati edino razpoložljivo najvišjo mejo, to je 35,34 milijarde EUR. Ker tega zneska predvidoma ne bi bilo mogoče uresničiti, bi ga bilo nesorazmerno uporabiti kot osnovo za ugotavljanje potrebnih kompenzacijskih ukrepov. Komisija zaradi tega ni mogla presoditi, ali bi ponujeni kompenzacijski ukrepi ob upoštevanju vsote pomoči zadoščali. Med ostalim je Komisija dvomila tudi, da bi kompenzacijski ukrepi tudi v najboljšem primeru z uresničeno pomočjo v višini okoli 3 milijarde EUR dodatno k prilivu kapitala zadoščali v skladu z zgoraj opisanimi približnimi

([17]) Glej na primer Odloèbo Komisije 98/490/ES z dne 20. maja 1998 o pomoèi, odobreni s strani Francije skupini *Crédit Lyonnais*, UL L 221, 8.8.1998, str. 28.

opornimi točkami. Povrh tega so izkušnje s primeri prestrukturiranja pokazale, da se je najboljši scenarij le redko uresničil.

(50) Komisija je napovedala, da bo pri zaključni presoji o primernosti kompenzacijskih ukrepov upoštevala izjemno močan tržni položaj BGB pri poslovanju s prebivalstvom na lokalnem in regionalnem nivoju. Zaradi pomanjkanja izčrpnih informacij Komisija ni mogla oceniti učinkov redukcijskih ukrepov na posamezne trge ali panoge. Skrčenje poslovanja z občani in podjetji, za katera si je banka prizadevala, z načrtovano odsvojitvijo bank Weberbank in Allbank, se je zdela sorazmerno majhna, zato morebiti ne bi v zadostni meri omilila učinka izkrivljanja konkurence. Spričo dejstva, da kaže, da BGB ni nepomembna udeleženka na trgu poslovanja z nepremičninami, se je Komisija nadaljnje vprašala, ali bodo tozadevno načrtovani redukcijski ukrepi zadoščali.

(51) Strnjeno povedano so Komisiji manjkale pomembne informacije za ustrezno in dovolj natančno presojo učinkov predlaganih kompenzacijskih ukrepov. Tako je na osnovi razpoložljivih dejstev resnično dvomila, da bodo načrtovani redukcijski ukrepi zadoščali za omilitev učinkov izkrivljanja konkurence, obsega pomoči, ki je bil zelo visok, in katerega natančnega zneska ali najvišje vrednosti ni bilo mogoče niti ugotoviti. V tem sobesedilu je bilo potrebno upoštevati močan, zlasti lokalni in regionalni tržni položaj BGB, še zlasti na področju poslovanja s prebivalstvom.

Pomoč, omejena na minimum:

(52) V skladu s številkama smernice 40 in 41 mora biti pomoč omejena na najnižjo potrebno mero za prestrukturiranje, da se v podjetje ne dovede prekomerna likvidnost, ki bi jo lahko v podjetju uporabili za agresivno vedenje, ki bi izkrivljalo tržne razmere, ali celo za širitev. Smernice prav tako določajo, da se od prejemnikov pomoči pričakuje, da k prestrukturiranju pomembno prispevajo z lastnimi sredstvi, čeprav bi to pomenilo prodajo premoženja, ki ni nujno potrebno za nadaljnji obstoj podjetja.

(53) Na osnovi razpoložljivih informacij Komisija ni mogla natančno oceniti, ali je pomoč, katere višina ni bila jasna, potreben najnižji prispevek, in ali so bila, na primer, tveganja v postopku prestrukturiranja morebiti precenjena, in ali so bili ali bodo uvedeni kontrolni ukrepi za dejansko izločitev večkratnega kritja tveganja.

(54) Komisija se je vprašala, ali je doseganje stopnje temeljnega kapitala v višini 5 % in stopnje lastnih sredstev v višini 9,7 %, začasno dovoljeno kot pomoč pri reševanju, ter stopnja temeljnega kapitala v višini 7,5 % in stopnja lastnih sredstev v višini približno 12 %, za katero si prizadevajo po letu 2003, resnično potrebna za nadaljevanje obstoja podjetja vključno s solidno ocenjeno boniteto rating agencije. V tem smislu je Komisija poleg tega dvomila, da lastni prispevek BGB s prodajo premoženja ali hčerinskih družb, ki niso nujno potrebni za dolgoročno sposobnost preživetja podjetja, tudi v primeru najboljšega scenarija visokega obsega pomoči izpolnjuje kriterij *„pomembnega prispevka“*. Na osnovi močnega položaja BGB in njenih hčerinskih družb, ter z njo ali z njimi združenih podjetji na več trgih in več segmentih se je pojavilo vprašanje, ali ne bi bilo mogoče odsvojiti več oz. večjih hčerinskih družb/postavk premoženja, ne samo pod vidikom izravnalnih ukrepov, temveč tudi kot pomemben lastni prispevek, ki dopolnjuje obseg zneska davkoplačevalcev.

III. **STALIŠČE NEMČIJE**

(55) Nemčija je na osnovi takrat predloženega načrta prestrukturiranja, ki je v svojih osnovnih orisih veljal še poleti 2003 in je bila osnova za izvedensko mnenje svetovalcem Komisije, ob uvedbi postopka izrazila svoje mnenje in na povpraševanje Komisije predložila nadaljnje informacije, ki so presegale prvotni načrt prestrukturiranja še zlasti v naslednjih točkah, ki so bile pri odločanju Komisije odločilnega pomena.

Ponovna vzpostavitev dolgoročne rentabilnosti podjetja

(56) Investicijsko bančništvo v prihodnosti več ne bo strateška usmeritev, niti ciljni produkt poslovanja na trgu kapitala. Poslovanje na trgu kapitala je usmerjeno na področja z visokim potencialom donosa, kot je npr. poslovanje s strankami z delniškimi, obrestnimi in kreditnimi produkti in v manjšem obsegu lastno trgovanje. V prihodnje se bo obseg še krčil.

(57) Stroškovna razlika med likvidacijo in nadaljevanjem posla IBAG je bila podrobneje specificirana. Skupni stroški likvidacije so sestavljeni iz operativnih likvidacijskih stroškov [...]* EUR in bilančnega primanjkljaja. Za ugotavljanje slednjega je bila izdelana „senčna“ bilanca koncerna za tri scenarije (best case, real case, worst case) z naslednjimi ugotovljenimi zneski [...]* EUR, [...]* EUR oz. [...]* EUR. Pri nadaljevanju poslovanja bi v obdobju od 2001 do 2005 nastali naslednji stroški za vsak scenarij: od [...]* EUR do [...]* EUR (base-case [...]*EUR). Tako bi likvidacija družbe IBAG v primerjavi z nadaljevanjem poslovanja glede na scenarij povzročila dodatne stroške v višini od [...]*

do [...]* EUR. Poleg tega bi se v primeru likvidacije od leta 2006 odpovedali letnemu pozitivnemu rezultatu v višini [...]* EUR.

(58) Predvidevanja o razvoju trga za področja dejavnosti nepremičnin in skladov so bila navedena podrobneje. Po rahlem upadu leta 2002, ki je znašal približno 2 %, je po informacijah Centralne zveze nemškega gradbeništva skupen obseg gradenj v Nemčiji leta 2003 tako rekoč dosegel stagnacijo. Pri gradnji stanovanj naj ne bi bilo spremembe trenda (2003: upad za približno 1 % po približno minus 3 % v letu 2002), pri čemer naj bi bil upad na vzhodu zaradi prenasičenosti trga s stanovanji bistveno bolj izrazit kot na zahodu. V letu 2003 so se investicijske gradnje povečale le nekoliko, za približno 1 %. Tako se je zmogljivost in pričakovan promet prilagodil Bavarii in določena je bila bolj ciljna usmeritev. Bavaria se bo v prihodnje pri gradnji stanovanj, kot tudi na področju investicijskih gradenj, usmerila na segment višjega cenovnega razreda trga. Zaradi izrazitih regionalnih razlik v razvoju gradnje stanovanj pa se bo usmerila na zahodno-nemške regije Hamburg, München, Stuttgart in Ren-Main. Pri poslovanju s skladi se za tržni segment zaprtih skladov po upadu leta 2001 v prihodnje ponovno pričakuje občutna rast. Nepremičninski skladi bodo še naprej igrali pomembno vlogo s približno 50 % volumna plasmaja kot alternativna oblika naložbenja, ki dosega donose med vrednostnimi papirji s stalnimi donosi in delnicami. Novi skladi IBV-ja bi se ustanavljali le še za investicijske nepremičnine višjega cenovnega razreda in z bistveno skrčenim obsegom garancij. S temi objekti višje kakovosti bi bilo mogoče povečati tudi varnost donosa, pri čemer pa se bo poslovna dejavnost skupno zmanjšala za več kot polovico.

(59) O predvidevanjih glede razvoja trga na področju občanov je Nemčija še zlasti poudarila, da v urbani aglomeraciji Berlin ena bančna podružnica povprečno skrbi za skoraj 4 000 prebivalcev, kar je znatno več kot znaša povprečje v Nemčiji (1 400). Čeprav v Berlinu podružnice ne skrbijo za preveč strank, je v prihodnjih letih zaradi drugih oskrbnih poti, kot so klicni centri in internet, treba računati z dodatnim krčenjem poslovnih enot. Osnutek za trajno izboljšanje donosnosti poslovanja z občani je zasnovan sočasno na odhodkih in prihodkih. K osrednjim ukrepom za znižanje stroškov šteje skrčenje podružnic, ki je odvisno od aktualne donosnosti, regionalna pokritost in predvideni stroški zapiranja/združevanja. Cilj je povečano število strank na podružnico Berliner Sparkasse na [...]* in na podružnico Berliner Bank [...]* do konca 2003, v nasprotju s povprečno 2 300 strank pri neposrednih tekmecih v Berlinu. Nadaljnji prihranki izhajajo iz nadomestitve stroškovno intenzivnih, konvencionalnih blagajniških naprav z modernimi opremami, s čemer bi prihranili [...]* kapacitete zaposlenih. S spremembo alokacije iz svetovalskih zmogljivosti na osvajanje čim bolj privlačnih skupin strank bi se lahko prihodki še povečali. Čisto transakcijsko poslovanje bi naj večinoma potekalo preko spletnih oz. samopostrežnih medijev, medtem ko naj bi se podružnice vedno bolj usmerjale na svetovanje strankam. Napovedan razvoj povpraševanja na področju občanov temelji na informacijah Landeszentralbank Berlin, poročilih posrednikov in analizah statističnega zveznega urada v preteklih letih. Kar zadeva tržni položaj BGB v posameznih segmentih lokalnega in regionalnega poslovanja z občani je Nemčija predložila številke, popravljene navzdol, ki prikazujejo tržne deleže, ki veljajo za obseg v višini nekaj več kot 20 % do več kot 40 % za Berlin (glej obrobne številke 291 in naprej). Napovedana rast za Berlin, ki leži kot strukturno šibka regija pod zveznim povprečjem 2,5 %, znaša 2 %. Nemčija je razložila, da kljub skoraj 40 % tržnemu deležu v poslu vezanih vlog z občani ni mogoče govoriti o nadrejenem položaju BGB, ker je berlinski trg poslovanja s prebivalstvom zaznamovan z močno tekmovalnostjo, zato lahko stranka brez večjih stroškov in težav zamenja banko. Poleg tega obstaja nadsorazmerni tržni delež varčevalnih vlog, medtem ko je BGB s svojimi naložbenimi oblikami višje kakovostnimi, kot so vezane vloge, hranilna pisma, depoziti vrednostnih papirjev in drugimi zapletenimi naložbenimi produkti kot so zavarovanja zaradi svojega pretežno dohodkovno šibkejšega kroga strank preslabo zastopana glede na svojo navzočnost na trg.

(60) Predviden razvoj trga na področju poslovanja s podjetji temelji med drugim na poročilih posrednikov in analizah statističnega zveznega urada. Z načrtovanim usmerjanjem portfelja in s tem povezanim izločanjem kreditov, obremenjenih s tveganjem, uvajanjem določanja cen, ki se ravna po tveganju ter z osredotočanjem poslovne dejavnosti na temeljne segmente stranke iz industrije in regionalne stranke-podjetja bi naj v Berlinu med 2001 in 2006 prišlo do rahlega poplačila kreditnega obsega iz [...]* EUR na [...]* EUR kljub povprečnemu tržnemu porastu v višini 1 %. Krčenje tvegane aktive poteka za preprečevanje visokih zgoščenih tveganj še zlasti v segmentu večjih strank-podjetij s prometom nad 50 milijonov EUR. Zunaj Berlina bi skrčili nadaljnjih [...]* EUR. Naložbeni obseg pri poslovanju s podjetji naj bi kljub ciljnemu poplačevanju kreditnega posla velikega obsega zaradi prizadevanja z vzajemnim poslovanjem ostal skoraj stalen. Tudi za segmente regionalnega in lokalnega poslovanja s podjetji je Nemčija predložila navzdol popravljene številke, ki prikazujejo tržne deleže v Berlinu nekaj več kot ali skoraj 25 % (glej obrobne številke 291 in naprej). Za Berlin se predvideva povprečna 2 % stopnja rasti. Donosnost naj bi se zaradi optimiranja prodajnega in storitvenega postopka in uvedbe standardnih produktov znatno povečala. Za vse segmente strank naj bi se število lokacij zmanjšalo iz 73 na 35. Povečani pozitivni prispevki za kritje izhajajo iz preureditve cenovnega modela Berliner Bank in Berliner Sparkasse s poenotenjem (povečanih) spodnjih cenovnih meja in

doslednim izčrpavanjem potenciala vzajemnega poslovanja, ter iz vse večje delitve dela svetovalcev strank.

(61) Vzroki za slabe nepremičninske kredite in odobrene garancije na področju nepremičninskih skladov so bile, kot je že navedeno v uvodnih izjavah, izredno optimistične napovedi razvojne vrednosti nepremičnin v Berlinu in v novih deželah zaradi ponovne združitve Nemčije. Na osnovi tega je BGB velikopotezno odobravala industrijske nepremičninske kredite in do 1999 ustanavljala vedno večje nepremičninske sklade z obsežnimi garancijami, za katere so bili v začetku nepremičninske krize konec 90-tih let potrebni znatni popravki vrednosti oz. rezervacije. Zaradi nepopolne uveljavitve sistema za hitro prepoznavanje tveganj v celotnem koncernu in zaradi nepravilnega vrednotenja tveganj v specializiranih bankah tveganja niso bila v zadostni meri prepoznana, zato je pravočasna preusmeritev izostala. Šele leta 2000 se je na pobudo predsedstva koncerna in zaključnih revizorjev ter na osnovi posebne revizije, ki jo je zahtevala BAK, izvedla kontrola vrednosti, pri čemer so se ravnali so najstrožjih merilih, tako da je bilo treba aktualizirati številne podatke o zgradbah. Pri tem je bilo ugotovljeno, da sistem za hitro prepoznavanje tveganj še ni dovolj izgrajen in se ne uporablja tako, da bi zadostoval zakonskim zahtevam.

(62) Združitev različnih specializiranih bank pod okrilje BGB, izvedeno leta 1994, je bilo izvršeno zato, ker je želela dežela Berlin kot največja delničarka ustvariti strateško enoto s čim večjimi učinki sinergije. Ustanove, poenotene v smislu zakona o kreditnem poslovanju ni bilo mogoče ustvariti ne da bi se zaradi 40. odstavka zakona o kreditnem poslovanju izgubilo ime „Berliner Sparkasse“, kot tudi privilegij hipotekarnih obveznic, ki je pripadal BerlinHyp. Neobstoj enotnega vodenja, ki bi ga bilo mogoče družbenopravno uveljaviti, je bil vzrok, da je potekalo izgrajevanje upravljanje tveganj po vsem koncernu le postopoma. Temu so se pridružile še tehnične omejitve na področju elektronske obdelave podatkov in časovni zamiki pri ustvarjanju zadostne kakovosti podatkov. Stopnja podpore upravljanja tveganja je bila nizka in odvisna od ročnega zbiranja podatkov, pomembnih pri presoji tveganja. Potencialno je s tem vedno povezana možnost nepopolne označitve in dolgih časov predhodne obdelave. Notranji rating postopki niso bili validirani s statističnimi metodami.

(63) Uvedba učinkovitega upravljanja tveganj in novega sistema bančnih podatkov do konca 2002 zagotavlja iz poslovno-ekonomskega vidika v prihodnje zgodnje razpoznavanje in odpravljanje zgrešenega razvoja. V banki evidenčnih podatkov se uskupinjeno stekajo vsi posli celotnega koncerna, pomembni za kreditno tveganje. Ti podatki so osnova za upravljalni sistem limita, s katerim so bili ovrednoteni potenciali tveganja kreditnih tveganj in ocenjeni iz vidika različnih omejitev. Tako je na voljo dnevno posodobljena informacijska platforma za vse analize tveganj pri kreditnem poslovanju. Na tej osnovi je bil razvit nov način poročanja o kreditnih tveganjih za upravo in nadzorni svet. Rating postopki so se v sodelovanju z DSGV (Zveza nemških hranilnic in žiro sistemov) in nemškimi deželnimi bankami na novo razvili. K boljši kontroli tveganj je prispevala tudi obsežna zamenjava vodilnega osebja in skrčenje področij iz 63 na 34.

(64) Poenostavitev strukture koncerna in upravljanja ter uvedba učinkovitih sistemov kontroling med drugim izvira iz strukturnih izboljšav na področjih obvladovanja podjetja, nadziranja tveganja, nadziranja/vodenja hčerinskih podjetij za nepremičninske storitve in homogenizacije infrastrukture informacijske tehnike. Nova struktura pomeni, da bo BGB v prihodnje zajemala področja veleprodaje in financiranja nepremičnin in centralizirala vodilno osebje. Landesbank Berlin bo, z izjemo dejavnosti veleprodaje in financiranja industrijskih nepremičnin, združila vse prodajne dejavnosti, vključno celotno poslovanje s podjetji in občani. Cilj enotnega vodenja koncerna naj bi bil v glavnem uresničen. Ukrepe za izboljšanje zgradbe in potekov poslovanja udejanja sklic Komisije za revizijo tveganj, ki bi razširjeno analizirala vsa tveganja koncerna; vzpostavitev samostojnega področja centralne evidence tveganj za vrednotenje operativnih tveganj in uvedba enote za upravljanje s tveganji na poslovnih področjih poslovanja s podjetji in financiranje nepremičnin. Nadaljnje je bila določena projektna ekipa za dosledno strukturiranje pritožb iz revizijskih poročil in njihove obdelave. Bistveno ogrožene obstoječe kredite v portfelju bi v prihodnje nadzirani centralno v enoti upravljanje tveganj zaradi boljše ocenitve tveganj.

(65) Ciljni donos pred davki na področju 6-7 % (v skladu s prvotno priglasitvijo) oz. [...]* % (v skladu s preoblikovanim srednjeročnim načrtovanjem z dne 24. junija 2003) naj bi za BGB zadoščal za leto 2006. Stopnja donosa pred davki se je v Nemčiji v obdobju od 1995 do 2000 pri deželnih bankah/hranilnicah oz. pri vseh bankah (top 100), gibala med 12,6 % - 17,6 % oz. 13,0 % - 16,5 %. Vendar pa je mogoče v toku časa opaziti krčenje dobička na lastniški kapital pred davki. Še zlasti v sektorju deželnih bank/hranilnic se je skrčila iz 17,6 % v letu 1995 na 12,6 % v letu 2000. Zaradi sledečega poslabšanja konjunkturnega položaja in zatikajočega se postopka uskupinjevanja v Nemčiji so se številke v naslednjih letih trajno nižale, zato naj bi se v letih od 2001 do 2006 pri deželnih bankah/hranilnicah gibale med 7,0 % (2000) in 8,5 % (2006) in v skupnih sektorjih med 9,9 % (2001) in 12,0 % (2006). Pri deželnih bankah/hranilnicah bo potencial za izboljšanje močno omejen z odpadom obveznosti za ohranjanje javnega podjetja in jamstva garanta ter z

Basel II. Ciljni donos pred davki na področju 6-7 % (v skladu z začetno priglasitvijo) oz. [...]* % (v skladu s preoblikovanim srednjeročnim načrtom z dne 24. junija 2003), ni neposredno primerljiv z donosi konkurenčnih institutov, ker je stopnja temeljnega kapitala BGB med fazo prestrukturiranja za zagotovitev refinanciranja na trgu kapitala vključevala „varnostne rezerve“, namenjene delni kompenzaciji tihih rezerv, ki so v celoti manjkale. Zaradi tega bi morala v prihodnje predvidena stopnja temeljnega kapitala [...]* ležati občutno nad povprečno stopnjo temeljnega kapitala 6,1 % deželnih bank/hranilnic v obdobju od 1995 do 2000. Kot posledica varnostnih rezerv v višini približno [...]* % se bo pri enakem dobičku pred davkom donos na lastniški kapital v primerjavi s konkurenčnimi kreditnimi instituti zmanjšal za približno [...]* %, saj je prigospodarjen dobiček pred davkom postavljen v razmerje z večjim lastniškim kapitalom.

(66) Že samo dejstvo o javni lasti ne vzbuja dvomov, da je koncern mogoče sanirati in da je tega vreden. Malus v škodo javnih podjetij je v skladu s členom 295 Pogodbe ES nezakonit. Morebitno nezakonito vplivanje v povezavi z javno lastnino je raziskala preiskovalna komisija poslanske zbornice in javno tožilstvo v Berlinu. Sicer namerava dežela Berlin izvesti privatizacijo BGB.

(67) Poleg tega naj bi na poslovno dejavnost LBB odločilno vplivali dve posebnosti. Po eni strani bi morala LBB v skladu s šestim odstavkom člena 3 zakona LBB, tudi v prihodnje zagotavljati razvojne naloge, kot je npr. pospeševanje varčevanja in vodenje žiro računov tudi za občane z omejeno kreditno sposobnostjo („Račun za vsakogar“). S tem je število njenih strank z nizkim dohodkom nadpovprečno, kar občutno vpliva na bankin potencial donosnosti. Spremembe bi bilo mogoče uresničiti le v daljšem časovnem obdobju. Po drugi strani pa berlinsko regijo še naprej pesti šibka gospodarska struktura, ki se kaže v približno 15 % nižjem dohodku na občana v primerjavi s povprečjem v celotni Nemčiji. Večina drugih tekmecev v Berlinu lahko z navzočnostjo v ostalih pokrajinah ta primanjkljaj nadomesti. S prevzemom nekdanje Ost-Berliner Sparkasse je imela LBB očitno večji delež zlasti v strukturno šibkem vzhodnem Berlinu. 55 % strank LBB je bilo iz vzhodnega Berlina, kar pa je znašalo samo 37,5 % vseh prebivalcev Berlina. Te posebnosti so bile učinkovite tudi po privatizaciji.

(68) Nemčija je prav tako na osnovi preoblikovanega srednjeročnega načrtovanja z dne 24. junija 2003 predložila kvantifikacijo učinkov predlogov svetovalcev Komisije (npr. povečanje rezervacij za tveganja) o že potrjeni izločitvi nepremičninske storitvene dejavnosti in odcepitvi IBB in povedala, da so sredstva oz. dolgoročni učinki vseh treh ukrepov majhni.

(69) Na nadaljnjo poizvedbo Komisije je Nemčija oz. banka nadaljnje obrazložila posledice ločene odsvojitve Berliner Bank do konca 2005 na življenjsko sposobnost preostalega koncerna. Po trditvah Nemčije ima ta odsvojitev negativne učinke na srednjeročno načrtovanje koncerna. Vsota naj bi izkazovala enkratne učinke v obdobju od 2003 do 2005 v znesku približno minus [...]* EUR, od tega [...]* za izredne stroške prodaje, ostanek pa so rezervacije za osebje, informacijsko tehnologijo, stavbe in dodatne stroške prestrukturiranja. Srednje oz. dolgoročno se bo načrtovan dobiček pred davki v letu 2006 zmanjšal v višini [...]* EUR (po preoblikovanem srednjeročnem načrtovanju na osnovi zgoraj omenjenih treh ukrepov) za približno [...]* EUR na skoraj [...]* EUR, od tega [...]* zaradi umika zneska izida Berliner Bank za koncern, ostanek pa zaradi časovnega zamika pri zmanjševanju števila zaposlenih, neuresničitve načrtovanega povišanja dobička iz provizij in preostalih (fiksnih) stroškov (zlasti zaradi neugodnega volumna zalednih pisarn). Donos lastniškega kapitala naj bi v letu 2006 padel za [...]* odstotnih točk na [...]* %. Vendar ta izračun temelji na domnevi, da je bila Berliner Bank za maksimiranje kroga ponudnikov odsvojena kot samostojna banka, kar bi pomenilo večje stroške kot odsvojitev premoženja oz. operativnih enot. Nadaljnje se z izločitvijo Berliner Bank zmanjša tudi delež izida iz poslovanja s prebivalstvom pri celotnem poslovanju BGB iz nekaj več kot [...]* % na okoli [...]* %, delež poslovanja na trgu kapitala pa se bi ustrezno povečal iz nekaj več kot [...]* % na približno [...]* % [...]*.

(70) Komisija je Nemčijo oz. banko nadaljnje zaprosila za kvantifikacijo posledic srednjeročne ločene odsvojitve BerlinerHyp do konca 2006 na življenjsko sposobnost preostalega koncerna. Ta bi po navedbah Nemčije oz. banke imela naslednje negativne učinke na preostali koncern ali pa bi pomenila naslednje zahteve, ki jih morebiti kupec ne bi mogel izpolniti: Kupec bi moral v največjem izvedljivem obsegu prevzeti interno refinanciranje koncerna (zdaj približno [...]* EUR) pod primerljivimi pogoji, t.j. imeti najmanj tako dober rating kot Landesbank Berlin in prevzeti bi moral izjave o nameri BGB za BerlinHyp, da bi preprečil prištetje velikih kreditov (zdaj ocenjen obseg: približno [...]* EUR). Nadaljnje bi moral kupec kot kupoprodajno ceno ponuditi najmanj knjižno vrednost BerlinerHyp, saj bi sicer prišlo do [...]* odpisa knjižne vrednosti, ki bi morebiti ogrožala življenjsko sposobnost preostalega koncerna. Tudi pri negativnem izidu postopka ponudbe obstaja tveganje nadaljnjega odpisa knjižne vrednosti. Nadaljnje bi

naj bila odsvojitev brez hudih posledic za načrt prestrukturiranja mogoča le ob ohranitvi prodajnega sodelovanja med BerlinHyp in koncernom. Obveznost ločene odsvojitve bi pomenila enkraten odpis aktualne knjižne vrednosti v višini [...]* EUR za [...]* EUR na knjižno vrednost lastniškega kapitala BerlinHyp v višini 519 milijonov EUR. Dobiček pred davki, pričakovan za preostali koncern za leto 2006 se bo zmanjšal še približno za nadaljnjih [...]* EUR (razlika med neupoštevanjem načrtovanega izida BelinHyp v višini [...]* EUR in prihodkov iz obresti iz pričakovanega prodajnega izkupička v približni višini [...]* EUR). Z ločeno prodajo Berliner Bank bi to pomenilo nadaljnje znižanje donosa lastniškega kapitala preostalega koncerna za leto 2006, za katerega si je prizadeval preostali koncern, za približno [...]* % na skupaj nekaj več kot [...]* %, ter stopenj temeljnega kapitala, ki bi le za nekoliko presegala [...]* %.

Prepreèevanje nesprejemljivega izkrivljanja konkurence:

(71) Nemčija je predložila tako imenovan srednjeročni načrt za razvoj posameznih postavk bilance stanja in bilance uspešnosti za leta od 2001 (dejanska situacija) do 2006 (načrt), ki ga je v teku postopka večkrat posodobila ustrezno z obljubljenimi dodatnimi ukrepi odsvojevanja, zapiranja in krčenja. V skladu s srednjeročnim načrtom, predloženim junija 2003, ki že upošteva izločitev posla storitev z nepremičninami in IBB, ter vse prvotno nameravane ukrepe, nastanejo naslednji učinki za obdobje prestrukturiranja 2001 do 2006 na posameznih področjih dejavnosti, pri čemer je tukaj med različnimi postavkami, naštetimi v srednjeročnem načrtu, kot primer v bistvu naveden le segment sredstev in števila zaposlenih.

(72) Na področju *poslovanja z občani* se bo premoženje segmenta zaradi ukrepov odsvojitve, zapiranja in drugih ukrepov krčenja znižalo iz nekaj več kot [...]* EUR na malo manj kot (za [...]* EUR ali [...]* %), pri čemer odpade približno 90 % na odsvojitve udeležb (zlasti Allbank, Weberbank, BG Polska, Zivnostenka Banka). Število zaposlenih se bo nadsorazmerno zmanjšalo za približno [...]* %. Kasneje obljubljena odsvojitev Berliner Bank ni upoštevana.

(73) Pri drugem področju poslovanja s prebivalstvom, poslovanje s *podjetji*, t.j. poslovanje z manjšimi in srednje velikimi podjetji (ne: velike stranke), s pričakuje zmanjšanje premoženja segmenta v višini skoraj [...]* EUR v letu 2001 na približno [...]* EUR v letu 2006 (za skoraj [...]* EUR ali [...]* %). Sočasno se je število zaposlenih skrčilo za nekaj več kot [...]* %. Tudi tukaj ni upoštevana kasneje obljubljena odsvojitev Berliner Bank.

(74) Kompenzacijski ukrepi na poslovnem področju *financiranja nepremičnin* temeljijo zlasti na krčenju portfelja tveganja in usmeritvi na posle z nizko stopnjo tveganja. Tako se je premoženje posameznega segmenta zmanjšalo iz približno [...]* EUR v letu 2001 na približno [...]* EUR v letu 2006 (za približno [...]* %). Število zaposlenih naj bi se skrčilo za približno [...] * %.

(75) Krčenje *poslovanje na trgu kapitala* bi povzročilo skrčenje števila zaposlenih za približno [...]* %; premoženje segmenta bi se zmanjšalo za približno [...]* %, iz približno [...]* EUR v letu 2001 na približno [...]* EUR v letu 2006. V primerjavi s prvotnim načrtom bi se pozornost usmerila na poslovanje s strankami z nizko stopnjo tveganja. Obveznosti segmentov bi se z več kot [...]* % nadsorazmerno skrčile.

(76) Postopna *likvidacija poslovanja z velikimi strankami/tujino* bi povzročila skrčenje premoženja segmenta za približno [...]* in zmanjšanje števila zaposlenih za približno [...]* %. Postavke, ki so ob koncu faze prestrukturiranja še obstajale zlasti zaradi dolgoročnosti nekaterih pogodb in sporazumov, bi se po letu 2006 nadalje krčile.

(77) Z opustitvijo celotnega nadregionalnega poslovanja na poslovnem področju *javni organ* se je premoženje segmenta zmanjšalo za skoraj [...]* %. Poslovno področje javni organ se prišteva k področju poslovanja s podjetji.

(78) Z načrtovano izločitvijo *posla nepremičninskih storitev*, ponujene kot nadaljnji kompenzacijski ukrep, bi se premoženje segmenta tega področja poslovanja skoraj popolnoma ukinilo.

(79) Skupaj z nadaljnjim krčenjem postavk sredstev, na primer pri upravljanju obresti ali z izločitvijo razvojnega posla IBB (okoli 20 milijard EUR premoženja segmenta) ter učinki uskupinjevanja bi prišlo do skupnega skrčenja bilančnega obsega v višini skoraj 189 milijard EUR v letu 2001 za skoraj [...]* EUR ali [...]* % na približno [...]* EUR v letu 2006. Brez upoštevanja izločitve IBB, katere vrednotenje je kot kompenzacijski ukrep vprašljivo ([18]), bi znašal zmanjšani obseg bilančne vsote približno [...]*.

(80) Kar zadeva tržnih deležev, ti veljajo za področje poslovanja z občani in podjetji v Berlinu, saj gre za regionalno poslovanje. V nasprotju so trgi poslovanja

([18]) Opomba Komisije: Naloge pospeševanja so po navedbi nemških razvojnih bank javna naloga in tako niso komercialna dejavnost, pomembna za konkurenco, zato jih ni mogoèe šteti med kompenzacijske ukrepe. Obveznost ohranjanja javnega podjetja in jamstvo garanta je mogoèe pri razvojnih dejavnostih ohraniti le, èe se izloèijo in oblikujejo kot samostojna razvojna banka.

financiranja nepremičnin in poslovanja na trgu kapitala državni, slednji pa pretežno celo mednarodno obarvani. Tržni deleži v segmentih poslovanja z občani in podjetji na območju Berlina so v primerjavi s številkami, predloženimi v priglasitvi, popravljeni navzdol (na deleže v višini nekaj več kot 20 % do nekaj več kot 40 % pri poslovanju z občani ter na skoraj ali nekoliko manj kot 25 % pri poslovanju s podjetji), ker naj priglasitve BGB centralni deželni banki (Landeszentralbank) o upoštevni uporabljeni statistiki ne bi upoštevale potrebne regionalne in stvarne razmejitve (glej obrobne številke 291 in naprej).

(81) Za kreditno poslovanje pri občanih je na berlinskem trgu napovedano manjše povečanje tržnega deleža BGB do leta 2006, medtem ko se bo za vloge nepomembno zmanjšal. Ta razvoj temelji na osredotočenju poslovne dejavnosti BGB na berlinski trg. Sočasno se bo v skladu z načrtom prestrukturiranja povsem umaknila iz nadregionalnega trga. Kompenzacijski ukrepi pri poslovanju z občani bi se na številkah tržnega deleža v Berlinu komaj poznali, saj bi potekalo krčenje poslovanja zlasti nadregionalno.

(82) Na področju dejavnosti poslovanja s podjetji naj bi prišlo med leti 2001 in 2006 do rahlega zmanjšanja tržnega deleža pri kreditnem poslovanju, medtem ko naj bi tržni delež poslovanja z vlogami ostal skoraj nespremenjen.

(83) Pri poslu financiranja nepremičnin je treba prvotno naveden državni tržni delež zaradi posodobljene statistike popraviti iz približno 5 % na 3 %, ki naj bi se leta 2006 zmanjšal na približno 2 %. Na področju trga kapitala do leta 2006 naj ne bi bilo predvidenih sprememb.

(84) Nemčija je v nadaljevanju postopka navedla, da je BGB intenzivno preverila možnost *nadaljnjih kompenzacijskih ukrepov*. Poleg odsvojitve področja nepremičninskih storitev, obljubljene v prejšnji fazi dodatno k prvotnemu načrtu, naj ne bi bile mogoče nadaljnje dolžnosti [...]*.

(85) *Kompenzacijski ukrepi* naj bi bili v celoti *ustrezni*. Skupni znesek pomoči, ki je referenčna točka za preverjanje ustreznosti, obsega priliv kapitala dežele v višini 1,755 milijarde EUR, in vrednost pomoči omejitve tveganja, ki gospodarsko ustreza najslabšemu scenariju v višini 6,07 milijarde EUR. Kot nadomestilo za omejitev tveganja naj bi BGB plačala letno provizijo za jamstvo v višini 15 milijonov EUR.

(86) Kot oporno točko za izkrivljanje tržnih razmer je Komisija v svojem Sklepu o uvedbi postopka navedla možnost za širitev poslovanja na osnovi koeficienta solventnosti na osnovi zahtev bančnega nadzora. Vendar pa Nemčija navaja, da domneve, da bi bilo mogoče s prilivom temeljnega kapitala v višini 1 milijarde EUR povišati aktivo z uteženimi tveganji za do 25 milijard EUR, ni mogoče brez nadaljnjega izpeljati iz okvirnih pogojev določb bančnega nadzora. Samo pri sočasnem prilivu temeljnega in dodatnega kapitala bi lahko banka svojo aktivo z uteženimi tveganji povišala za 25-kratni znesek priliva temeljnega kapitala. Če banki primanjkuje dodatni kapital, ki ga doslej ni bilo mogoče upoštevati, v višini, ki ustreza povišanju temeljnega kapitala, je uporaba faktorja 25 v naprej izključena. Neustrezno se zdi, da bi širjenje posla, ki bi ga omogočil šele dodatni kapital, ki ga banka že tako ima, obravnavali kot izkrivljanje tržnih razmer, ki bi ga povzročil priliv kapitala, kvalificiranega kot pomoč. Tako je priporočljivo omejiti najvišjo mogoče izkrivljanje tržnih razmer na 12,5-kratni znesek pomoči v obliki priliva kapitala.

(87) Dežela Berlin je BGB dovedla le temeljni kapital v višini 1,755 milijarde EUR, ne pa tudi dodatnega kapitala. Posledica priliva temeljnega kapitala je bila, da bo bilo mogoče sedaj upoštevati dodatni kapital v višini 877,5 milijona EUR, ki ga doslej ni bilo mogoče upoštevati, kar pa se, kot je prikazano, ne sme ocenjevati kot izkrivljanje tržnih razmer zaradi priliva temeljnega kapitala.

(88) Poleg tega je šlo pri (teoretični) stopnji temeljnega kapitala v višini 4 % oz. stopnjo kapitalizacije v višini 8 % za zakonsko določene minimalne zahteve glede stopnje osnovnosti kapitala. Za manevrski prostor, ki ga ustanove potrebujejo za urejeno poslovanje in udeležbo na finančnih trgih, je potrebna bistveno boljša stopnja osnovnosti kapitala. Po ocenah BAFin (Zvezna ustanova za nadzorovanje finančnih storitev) je iz tržnega vidika zdaj nujno potrebna stopnja temeljnega kapitala v višini [...]* % in stopnja kapitalizacije v višini [...]* %, da bi bila zagotovljena likvidnost BGB in da ne bi bil ogrožen nadaljevanji postopek prestrukturiranja (glej dopis BAFred-a (Zvezni urad za kreditni sistem) z dne 29. junija 2001).

(89) Na osnovi teh razmislekov in zdaj odločilne stopnje kapitala je povišanje kapitala izkrivljanje tržnih razmer v višini 18 milijard EUR (približno 1,8 milijarde EUR priliva kapitala, pomnoženo s faktorjem 10).

(90) Kot odziv na postopek, ki ga je uvedla Komisija, je Nemčija kot nadaljnji kompenzacijski ukrep ponudila odcepitev področja nepremičninskih storitev (IBAG, IBG, LPFV) od BGB. Učinek omejitev tveganj naj bi bil usmerjen na področje nepremičninskih storitev, za

katerega ne veljajo zahteve koeficienta solventnosti in ga lahko brez dovoljenja banke izvaja tudi katera koli druga družba. Omejitev tveganja velja na obstoječ posel, v glavnem na že ustanovljene sklade, in ne na nov posel. Eventualno bi bilo mogoče zastopati stališče, da bi bil novi posel mogoč samo z omejitvijo tveganja. Vendar bi lahko obseg izkrivljanja tržnih razmer v tem primeru dosegel največ celotni obseg novega posla. Za IBV bi bilo v letu 2002 mogoče pričakovati prodajni obseg skladov v skupni višini [...] * EUR. Za Bavario se za leto 2002 predvideva projektni obseg v skupni višini [...]* EUR. Celoten novi posel družbe IBAG bi se ob tem gibal okoli [...]* EUR. Na nov posel družb IBAG lahko omejitev tveganj vpliva do največ sklenitve faze prestrukturiranja ob koncu leta 2006. Po tem bo IBAG sanirano in sposobno podjetje, ki se bo sposobno samo uveljavljati v konkurenčnem okolju. Tako je mogoče omejitvi tveganj prišteti največ nov posel IBAG do konca 2005 kot izkrivljanje tržnih razmer, kar bi od leta 2002 do 2005 znašalo skupaj [...]* EUR. Ta skupni znesek izkrivljanja tržnih razmer leži med najboljšim scenarijem za dejansko uveljavljanje pravic dežele Berlin iz omejitve tveganj (2,7 milijarde EUR) in najslabšim scenarijem (6,1 milijarde EUR). Zatorej se zdi primerno, da Komisija pri določanju izkrivljanja tržnih razmer, ki ga povzroči omejitev tveganja uporabi nov posel družbe IBAG do sklenitve faze prestrukturiranja v vrednosti [...]* EUR. Vsekakor bi lahko mogoče namesto tega določiti izkrivljanje tržnih razmer zaradi omejitve tveganja na osnovi vrednosti pomoči za omejitev tveganja, ki ustreza najslabšemu scenariju (6,07 milijarde EUR).

(91) Izid tega je izkrivljanje tržnih razmer v nadaljevanju, ki je odločilna izhodiščna točka pri odmeri kompenzacijskih ukrepov:

— V korist BGB po novem s povišanjem kapitala: 18,3 milijarde EUR

— V korist področja za nepremičninske storitve, ki bo odcepljeno, z omejitvijo tveganja: [...]* EUR — 6,1 milijarde EUR

(92) Drugače kot je Komisija predvidela v Sklepu o uvedbi postopka na osnovi takrat razpoložljivih informacij, dejanski nižji tržni deleži BGB ne bi upravičevali izhajanja iz izjemno močnega tržnega položaja BGB, iz katerega bi nato potegnili ustrezne sklepe za določanje kompenzacijskih ukrepov. Skupno so se zdeli predlagani ukrepi za kompenzacijo izkrivljanja tržnih razmer ustrezni, in sicer tudi z upoštevanjem eventualnih pravnih težav v zvezi s pomočjo premoženja WBK na LBB.

(93) Nemčija je nadalje navajala, da odsvojitev Berliner Bank pred odsvojitvijo deležev, ki jih ima dežela Berlina v BGB, iz konkurenčnih razlogov ni nakazana. Kot dolžnost na področju poslovanja z občani naj bi odcepitev Werbebank, Allbank und hčerinskih družb v tujini BGB Polska in Zivnostenska Banka ter opustitev 6 centrov za zasebne stranke in zaprtje približno 90 podružnic, v glavnem v Berlinu, zadostovalo. Poleg tega naj bi bili vsi kompenzacijski ukrepi v okviru ali celo presegajoč okvir zahtev, ki jih je Komisija zastavila bankam v svojih predhodnih odločitvah o prestrukturiranju.

(94) Po nadaljnjih pripombah Komisije, zlasti glede dejstva, da ostaja položaj BGB kljub doslej izvedenim ali še ne udejanjenimi ukrepi zapiranja in odsvojevanja na berlinskem trgu za bančno poslovanje z občani skoraj nespremenjen, sta se Nemčija in dežela Berlin na koncu vendarle odločili, da potrdita odsvojitev Berliner Bank. V skladu s to obljubo se Nemčija obvezuje zagotoviti, da bo koncern bančne družbe oddelek „Berliner Bank“ do 1. oktobra 2006 odsvojil kot gospodarsko enoto vključno z imenom, vsemi razmerji s strankami, podružnicami in upoštevnim osebjem v odprtem in preglednem postopku, ki ne bo diskriminacijski.

(95) Odsvojitev „Berliner Bank“ bo segmentno premoženje na celotnem področju bančnega poslovanja s prebivalstvom zmanjšala za [...]* EUR ([...]* EUR na področju poslovanje z občani in [...]* EUR na področju poslovanja s podjetji). Z že načrtovanimi ukrepi bo segmentno premoženje zmanjšano za skupno [...]* EUR. Bilančna vsota bo v obdobju prestrukturiranja zmanjšana iz 189 milijard EUR na sedaj [...]* EUR.

Pomoč, omejena na minimum

(96) V postopku prestrukturiranja tveganja naj ne bi bila precenjena. Vendar temeljijo slednja na stanju informacij, ki jih je LPFV imela januarja 2002. Njihova ocenitev bi se lahko zaradi makroekonomskih dejavnikov in intenzivnega upravljanja nepremičnin v obdobju veljavnosti garancij spremenila. Vendar pa bo tako s pogodbami o oprostitvi odškodninske odgovornosti, ki jo je LPFV sklenila z IBG, kot tudi na osnovi metod razmejitve LPFV, ki jo bo izvedla dežela Berlin, zagotovljeno, da bo vračilo mogoče le za garancije, ki jih bo dejansko uveljavljala dežela Berlin. Za zagotovitev kakovostnega upravljanja ima dežela Berlin pravico posegati v poslovanje in dajati navodila LPFV.

(97) Uvedeni so bili tudi ustrezni kontrolni ukrepi za dejansko izključitev večkratnega kritja tveganj. Tveganja iz revitalizacije in prodajnih opcij se namreč ne prištevajo, temveč nadomeščajo. To se bo upoštevalo pri prikazovanju tveganj LPFV. Dejansko večkratno kritje tveganj pa v nasprotju obstaja pri najemniških garancijah in kreditnih garancijah koncerna BGB.

LPFV je preverila pravno, stvarno in računsko pravilnost uveljavljanja najemniških garancij. Kontrola, ki izključuje sočasno uveljavljanje kreditnih garancij, poteka po naročilu dežele Berlin od januarja 2003. Izvaja jo „BCIA Berliner Gesellschaft zum Controlling der Immobilien-Altrisiken mbH“, ki je v izključni lasti edine delničarke dežele Berlin. Vse storitve LPFV, na katere velja izpolnitvena obveznost, ki jo je prevzela dežela, naj bi BCIA podrobno preverjala v pravnem, stvarnem in računskem smislu. Enako velja za zakonitost vsake uveljavljene kreditne garancije ter bilančnih garancij. BCIA pomeni za deželo uspešen in učinkovit aparat zmanjševanja škode. Garancijski zakon z dne 16. aprila 2002 namreč izrecno predvideva, da v zvezi z omejenimi tveganji ni dovoljeno izvajati plačil tretjim, če ni pravne dolžnosti.

(98) Posamično ima dežela oz. BCIA, o katere poslovanju je treba vsake četrt leta poročati poslanski zbornici, v nadaljevanju naštete pravice do potrjevanja, kontroliranja, dajanja navodil in podobne pravice, utemeljene v podrobnem sporazumu, v primerjavi z družbami, ki so privilegirane zaradi omejitve odgovornosti. Njihovo uresničevanje je podrobneje urejeno v pravilniku o pristojnostih in postopkih:

— pridržek do soglasja za izplačila odobrenih kreditov v primeru prekoračitve določene mejne vrednosti,

— sodelovanje pri določitvi pozitivnega seznama in letnega obračuna za bilančne garancije,

— pridržek do soglasja za odsvojitev aktive, ki je predmet garantirane knjižne vrednosti v primeru prekoračitve mejnih vrednosti,

— pridržek do soglasja za naložbe, ki povzročijo naknadne stroške nabave in proizvodnje v primeru prekoračitve mejne vrednosti,

— pridržek do soglasja za določena plačila LPFV,

— pravica dajanja navodila IBG in LPFV pri obrambi proti uveljavljanju,

— pridržek do soglasja za cesije in drugo razpolaganje z zahtevami iz podrobnega sporazuma,

— obsežna pravica do informiranja in vpogleda,

— pridržek do strinjanja s pooblaščenim revizorjem za IBG, IBAG in LPFV,

— pravica do revizije računskega sodišča iz Berlina,

— pridržek do soglasja pri prestrukturiranjih.

(99) Prodaja premoženja ali hčerinskih družb naj bi bil pomemben lastni prispevek banke, ki ni nujno potreben za njeno dolgoročno življenjsko sposobnost. Gre za bistvene, tudi dobičkonosne udeležbe, ki so bile odsvojene v javnih in preglednih postopkih. Sem sodi tudi predvidena odsvojitev področja nepremičninskih storitev. Nadaljnji lastni prispevek naj ne bi bil mogoč, saj je BGB že v letu 2001 ob krčenju tvegane aktive naredila vse v njenih močeh, da v največjem možnem obsegu prepreči izgubo lastnih sredstev in podpre stopnjo lastnih sredstev.

(100) Prav tako so potrebne stopnje temeljnih in lastnih sredstev, ki so bile začasno odobrene kot pomoči pri reševanju, in za katere si banka prizadeva od leta 2003 v skladu z načrtom prestrukturiranja. Doseganje začasno dovoljene stopnje temeljnega kapitala v višini 5 % in stopnje lastnih sredstev v višini 9,7 %, ter stopnje temeljnega kapitala v višini 7,5 % in stopnje lastnih sredstev v višini približno 12 %, za katero si prizadevajo po letu 2006, je za nadaljevanje obstoja podjetja in njegovega solidnega ratinga, ki ga ocenjujejo rating agencije, nujno potrebno. Še zlasti glede [...]* in [...]* likvidnostne situacije BGB je razpoložljivost lastnih sredstev nujno potrebna, okoli [...]*.

(101) Povprečna stopnja temeljnega kapitala ali lastnih sredstev deželnih bank/hranilnic se je v letih 1995 do 2000 gibala v razponu med 5,7 % do 6,8 % oz. 8,9 % do 10,2 %. 5 % stopnja temeljnega kapitala, ki je bila BGB začasno odobrena, tako leži pod dolgoročnim povprečjem primerljivih bank, medtem ko je začasno odobrena stopnja lastnih sredstev z 0,1 % le nepomembno nad srednjo vrednostjo v letih 1995 do 2000. Te stopnje se zdijo zelo konservativne in ne upoštevajo specifičnega težavnega položaja BGB.

(102) Stopnje solventnosti skupnega trga, t.j. zasebnih in javnih bank v Nemčiji, se giblje, med drugim zaradi manjkajočega jamstva garanta v zasebnih bančnih sektorjih, v razponu od 6,3 do 7,3 % (stopnja temeljnega kapitala) oz. 10,4 % do 11,3 % (stopnja lastnih sredstev). Že v pripravi na odpad jamstva garanta za javne banke bi stopnje solventnosti deželnih bank/hranilnic predvidoma počasi prilagajali višji ravni zasebnih bank. S tem naj bi se povišala povprečna stopnja lastnih sredstev deželnih bank/hranilnic v letu 2006, v kolikor vse ostalo ostane nespremenjeno, iz 9,6 % na približno 10,9 %. Tako bi se varnostna zaloga lastnih sredstev BGB na osnovi stopnje lastnih sredstev BGB, napovedane v sanacijskem osnutku za leto 2006, zmanjšala iz [...]* % na zgolj približno [...]* %.

(103) Za ocenitev stopnje lastnih sredstev tako ni pomemben predpisan minimum v višini 8 %, ki ga je BAFin dejansko že povečala na 8,4 % in je zaradi nihajnostjo praktično okoli 8,6 %. Nasprotno, trga kapitala oz. rating agencije se običajno orientirajo po ustreznih primerjalnih podatkih, ki izkazujejo bistveno višje stopnje lastnih sredstev in s tem ustrezno krčijo navidezno visoke varnostne zaloge lastnih sredstev iz nekoliko manj kot [...]* % na približno [...]* %.

(104) Nadpovprečna stopnja lastnih sredstev v letu 2006 v višini [...]* je nujno potrebna. Rating agencije pripisujejo strukturi kapitala pri ocenjevanju velik pomen in naj bi že v preteklosti opomnile BGB, da izboljša stopnjo temeljnega kapitala. Zaradi tesne korelacije med ratingom finančne moči in dolgoročnim ratingom ter prihodnjega neobstoja jamstva garanta je treba znatno izboljšanje ocene finančne moči, da bi se izognili negativnim učinkom na obseg in stroške refinanciranja. Poleg tega je posledica nove ocenitve tvegane aktive v skladu z Basel II predvidoma od leta 2006 povečana potreba po lastnih sredstvih zaradi naraščajoče nihajnosti tvegane aktive.

IV. STALIŠČA DRUGIH UDELEŽENCEV

(105) Po objavi Sklepa o uvedbi postopka v *Uradnem listu Evropskih Skupnosti* je Komisija prejela mnenja dveh drugih udeležencev, in sicer Berliner Volksbank in tretjega, ki je zaprosil za ohranitev tajnosti identitete.

Stališče Berliner Volksbank

(106) Berliner Volksbank je navedla, da odobritev prijavljene pomoči za prestrukturiranje po tretjem odstavku člena 87 Pogodbe ES ne pride v poštev. Pomoči prav tako niso zajete v pravnih institucijah obveznosti za ohranjanje javnega podjetja in jamstva garanta, zato tudi niso obstoječe pomoči.

(107) Ukrepi pomoči v korist BGB so presegli doslej znane dimenzije. Finančne težave BGB so v prvi vrsti posledica izjemno slabih poslov z zaprtimi nepremičninskimi skladi, ki so podjetju prinesli izgubo. Razlog za izgube pri BGB je, da pri kupovanju stavb tako rekoč ni bilo preverjanj. Kljub temu so vlagateljem v sklade zagotavljali prihodke. Podjetje je, verjetno v prvi vrsti zaradi ugodnih pogojev za vlagatelje, veljajo za vodilnega na celotnem zveznem trgu.

(108) Sicer bi bile lahko pomoči pri prestrukturiranju v posamičnih primerih zaradi izjemno negativnih posledic plačilne nesposobnosti banke za bančni sistem in za zaupanje javnosti upravičene. Vendar pa gre v nasprotju s primeri, o katerih je doslej odločala Komisija, za prejemnika pomoči z omejenim regionalnim krogom dejavnosti, zato je učinek pomoči strnjen na le kopico tekmecev. Te bi učinki izkrivljanja konkurence še toliko bolj prizadeli, še zlasti Berliner Volksbank, ki je z BGB tekmovala na vseh svojih področjih poslovanja.

(109) Višino in intenzivnost pomoči bi bilo treba omejiti na najnižjo potrebno mero za prestrukturiranje. Vendar tega ni videti. Garancija dežele za tveganja na nepremičninskem področju ustreza neomejeni obvezi plačevanja, saj s tem povezane obveznosti plačevanja dežele Berlin zdaj ni mogoče oceniti, zato naj bi ustrezala „bianko čeku“ za prihodnje izgube. Vendar pa podjetju ni dovoljeno zagotoviti prekomerne likvidnosti. Že zaradi svoje višine (21,6 milijarde EUR) in dobe (trideset let) je garancija nesorazmerna in banki zagotavljala praktično neomejeno boniteto, zato je njen vpliv na izkrivljanje konkurence občuten. S tem, da se banki popolnoma oprostijo tveganja pri poslovanju z nepremičninskimi storitvami v operativnem bančnem poslu, je BGB prejela proste roke pri oblikovanju ponudb s poljubnimi pogoji, npr. pri odsvojitvi ali oddajanju nepremičnin. Četudi bi banka s tem pridelala izgube, bi jih dežela Berlin v celoti nadomestila. Ob koncu torej garancija ustreza neomejeni obveznosti plačevanja, ki že v svojem bistvu ne potrebuje pridobitve dovoljenja, in ki v zakonu, s katerim je utemeljena, ni ustrezno konkretno opredeljena. Poleg tega vodi kumulativno dovoljevanje priliva kapitala in garancija za omejitev tveganja do dvojnega kritja. Pri določanju subvencijskega ekvivalenta garancije je treba upoštevati, da bo slednja prav gotovo v veliki meri izrabljena. V najslabšem primeru dežela izhaja iz 6,1 milijarde EUR. V kolikor je nastanek primera poroštva realistično pričakovati (česar očitno ni mogoče izraziti s številkami), ustreza višina pomoči garancije njenemu nominalnemu znesku.

(110) Trg finančnih storitev obeležuje znaten pritisk na marže, pogojen z močno tekmovalnostjo. Zato je pričakovati, da se bo prednost, v obliki pomoči, ki jo je BGB prejela, v polnem obsegu odrazila na trgu, kar bo povzročilo znatno izkrivljenje konkurence v breme njenih tekmecev. To je še zlasti zaskrbljujoče, ker bodo pomoči odobrene vodilnemu na trgu v pokrajini

Berlin/Brandenburg, katerega tržni delež v pokrajini je glede na celotno aktivno poslovanje po lastni oceni skoraj 50 %, in ki razpolaga z več kot 50 % vseh podružničnih kreditnih ustanov v Berlinu. BGB je neposredna tekmica Berliner Volksbank na njenih glavnih poslovnih področjih, ki je poslovanje z zasebnimi strankami in poslovanje s srednje velikimi podjetji. Že danes ima tržni delež, ki kar nekajkrat presega tržni delež Berliner Volksbank. Pomoč bi tako prispevala k dodatni gospodarski koncentraciji berlinskega bančnega trga. Sorazmerno močna navzočnost BGB na trgu je tudi posledica strategije več znamk, saj BGB na trgu nastopa z več ustanovami pod različnimi imeni oz. firmami. BGB sledi poslovni strategiji, ki se je odcepila od strategije donosnosti in zaradi subvencioniranih pogojev izrinila tekmece.

(111) Predložen načrt prestrukturiranja zaradi pomanjkanja sklepčnega osnutka za dolgotrajno ozdravitev ni primeren za ponovno vzpostavitev dolgoročne rentabilnosti podjetja. Namreč, temelji na optimističnih predvidevanjih, ni dovolj konkreten in preveč poudarja pozitivne vidike. Poleg tega načrt ni primeren za zagotovitev dolgoročne donosnosti in s tem življenjske sposobnosti podjetja, saj izhaja le iz ciljne donosnosti v višini okoli 6-7 %, kar je le polovica običajnega povprečja panoge. In končno osnutek za prestrukturiranje ne omenja pravnih dolžnosti za vračanje pomoči glede še nerešenega revizijskega postopka za prenos WBK na Landesbank v letu 1993.

(112) Nujnost omilitve negativnih učinkov na tekmece z omejitvijo navzočnosti prejemnikov pomoči na upoštevnih trgih po zaključenem prestrukturiranju v skladu s smernicami Komisije ni upoštevana v zadostni meri, saj bi se naj poslovne aktivnosti na upoštevnih trgih celo razširile. Osnutek prestrukturiranja predvideva povišanje donosa iz poslovanja z zasebnimi strankami in podjetji ter nadomestilo za zaprtje različnih lokacij zunaj Berlina zlasti z usmeritvijo in razširitvijo teh poslovnih dejavnosti na Berlin. BGB načrtuje le umik iz tistih prostorskih trgov, kjer doslej ni razvila pomembne navzočnosti. Napovedano zaprtje podružnic ne more povzročiti skrčenja navzočnosti BGB na trgu, ampak veliko bolj ustreza splošnemu trendu na trgih finančnih storitev v Nemčiji, ki velja za „prenatrpanega z bankami“. Obseg dolžnosti, ki jih zagotavlja BGB, je izmerjen na osnovi trenutnega obvladujočega položaja BGB na berlinskem bančnem trgu, saj so tukaj posledice izkrivljanja konkurence najbolj vidne. Kot pogoj Komisije za izravnavo izkrivljanja konkurence, ki ga povzroča zagotovljena pomoč, pride v poštev odsvojitev delnega področja koncerna BGB. V ta namen se ponuja npr. odsvojitev poslovnega področja „Berliner Bank“, ki ima v upoštevnih segmentih trga tržne deleže, ki ustrezajo deležem Berliner Volksbank. Prednost odsvojitve Berliner Bank je v tem, da gre za organizacijsko pretežno samostojno ustanovo z lastnim nastopom na trgu, zaradi česar jo lahko brez večjih težav v postopku prevzame katera od tekmic. Obseg oddanega posla bi pomenil na osnovi višine pomoči ustrezno protiutež za znatne učinke izkrivljanje konkurence, ki ga pomoč povzroča.

(113) Obravnavana pomoč je poleg jamstva, ki ga garantira država (obveznost za ohranjanje javnega podjetja in jamstvo garanta) in prenosa stanovanjsko-kreditne ustanove na Landesbank Berlin, le eden številnih finančnih podpornih ukrepov javnega organa v korist BGB. To vodi do kopičenja, ki ga je treba upoštevati tudi pri določanju dolžnosti za pomoč prestrukturiranja.

(114) Povišanje stopnje lastnih sredstev na 9,7 % ni potrebno. Pravno obvezujoče je treba zagotoviti le 8 % minimum, ki ga predpisuje Zakon o kreditnem sistemu, ter „nujno potrebni minimum“ v skladu s smernicami Komisije.

(115) Kopičenje omejitve tveganj in priliv kapitala nista potrebna, saj bi že prvi pokrili tveganja zaradi izgub iz nepremičninskega področja. S prilivom kapitala dežela Berlin „dvakrat izravnava izgubo“ . BGB bi lahko dodatno pridobljena sredstva uporabila za druga poslovna področja.

(116) Povrhu vsega obstajajo namigi za dodatne pomoči. Senat se z izbranimi vlagatelji pogaja o prevzemu banke. Prodaja naj se ne bi izvedla po tržni ceni, ker postopek za oddajo ponudb ni odprt vsem, ne poteka pregledno in ni diskriminativen.

Stališče tretjega, ki je prosil za tajnost njegove identitete

(117) Kaže, kot je prihodnja strategija banke zlasti skrčenje njene dejavnosti, zmogljivosti in infrastrukture ter usmeritev na regionalno poslovanje z zasebnimi strankami in podjetji. Ta osnutek bi moral temeljiti na predvidevanju, da bodo regionalni trgi in delež banke na njih rasli. Vendar obstaja nekaj dvomov in protislovij v zvezi s tržnimi deleži banke na teh trgih. Prav tako ni jasno, ali banka sploh lahko gradi na solidni bazi strank. Ime „Berliner Bank“ izkazuje v tej zvezi pomanjkljivosti. Zaradi težav posla financiranja

nepremičnin v preteklosti obstajajo dvomi o njeni prihodnji uspešnosti. Ohranjanje znatnega dela poslovanja na trgu kapitala ni značilno za regionalno banko.

(118) Uspeh uresničitve načrta za prestrukturiranje je odločilno odvisen od tega, ali jim bo uspelo uresničiti ambiciozne načrte za zmanjšanje števila zaposlenih in vpeljati nov sistem obvladovanja tveganj ter izboljšati informacijske sisteme. Vendar obstajajo glede tega dvomi, saj dosedanji ukrepi za zmanjšanje števila zaposlenih zaostajajo za cilji, računati pa je treba tudi z uporom zaposlenih in sindikata. Poleg tega je velik del doslej uresničenega skrčenja posledica ukrepov preselitve dejavnosti („outsourcing“). Zaradi tega ne gre pričakovati dolgoročnega zmanjšanja stroškov. Nasprotno, pričakovati je, da se bodo stroški za preseljene delojemalce banke pokrivali z večjimi provizijami za usluge banke.

(119) V skladu s številko 34 smernice mora biti banka v prihodnje sposobna samostojno obstati na trgu. Vendar obstajajo dvomi, ali bo 7 % donos lastniškega kapitala, ki je bil zastavljen kot cilj za leto 2006, zadoščal. Zatorej ni mogoče izhajati iz ponovne vzpostavitve dolgoročne življenjske sposobnosti. Tega nizkega donosa prav tako ni mogoče upravičiti z izpolnitvijo javnih nalog hranilnice, saj ta za oceno donosa ni pomembna.

(120) Pri nadaljevanju javnega lastništva obstajajo znatni dvomi, ali je mogoče vzpostaviti in zagotoviti sposobnost preživetja banke. Dežela Berlin bi bila ob odpovedi delovnih razmerij pod velikim političnim pritiskom. Splošno dežela Berlin ne bi bila sposobna uresničiti načrt prestrukturiranja. V odborih banke bi bili še naprej politično zastopani, kar bi povzročilo konflikt interesov. Tudi če bi banko prevzela katera druga nemška deželna banka, bi se težave nadaljevale.

V. ODZIV NEMČIJE NA STALIŠČA DRUGIH UDELEŽENCEV

(121) Nemčija je v zvezi s pripombami Berliner Volksbank in anonimnega tretjega zavzela stališče. Navedbe Berliner Volksbank o domnevnih starih pomočeh so zmotne. Znatnih finančnih virov, ki bi nastali na osnovi domnevne pomoči, ni. Koncerna sicer ne bi pestile eksistenčne težave. Med drugim je Komisija ocenila institucije jamstva obveznosti za ohranjanje javnega podjetja in jamstvo garanta kot obstoječe pomoči, zato ju ni dovoljeno upoštevati v breme BGB. Priliv kapitala v obliki pomoči pri reševanju bo banki dejansko na voljo trajno, kar pa ustreza smernicam in praksi Komisije v okviru pomoči za prestrukturiranje. Prenos WBK v LBB bo Komisija preiskala v posebnem revizijskem postopku, vendar pa ga Nemčija ne uvršča kot pomoč.

(122) BGB ima namreč v berlinskem bančnem trgu dokaj močan položaj tako v poslovanju z zasebnimi strankami, kot tudi s podjetji. Vendar pa njeni tržni deleži ne dosegajo višine, kot trdi Berliner Volksbank. Tržni deleži glede na obseg so znatno manjši od tržnih deležev, ki veljajo za stranke, ker ima Berliner Sparkasse številne račune z majhnimi krediti in vlogami, kar je prej dodatni stroškovni dejavnik.

(123) Načrt prestrukturiranja vsebuje vse potrebne dokumente z vsemi potrebnimi podrobnostmi. Nemčija vidi v predloženem načrtu stabilno osnovo za zagotovitev rentabilnosti BGB. Rentabilnost celotnega bančnega sektorja v Nemčiji se je zaradi težkega splošnega gospodarskega položaja občutno zmanjšala. Povprečni donos lastniškega kapitala se je iz 11,2 % v letu 1999 preko 9,3 % v letu 2000 v letu 2001 dodatno zmanjšal na le 6,2 %. V obvestilih zvezne vlade so izidi vsakega poslovnega področja za leta 2001-2006 dosledno prikazani posamezno in izvedeni po stopnjah, ki jim je mogoče slediti. Celotno načrtovanje poteka po stopnjah vsota donosov, poslovni izid pred rezervacijami za tveganja in dobiček pred davki.

(124) Korake za uresničitev načrta prestrukturiranja, je BGB načrtovala v dveh stopnjah:

— Na ravni osnutka je najprej izdelala delni osnutek za vsako zdajšnje polje poslovanja, neodvisno od tega, ali sodi med področja, ki jih želi ohraniti, ukiniti, skrčiti ali odsvojiti.

— Na praktični ravni je nato vsak delni osnutek podprla s konkretnimi ukrepi, potrebnimi za njegovo uresničitev, ki jih je stroškovno ovrednotila.

(125) Tako je dobila popoln osnutek. Od takrat je posamezne ukrepe še naprej konkretizirala in jih na ravni poslovnih področij tudi podrobno opredelila ter vnesla v obsežni celostni načrt. Za uresničitev sta bila razvita dva posebna instrumenta, ki dopolnjujeta navaden kontroling izida, in sicer en za nadzorovanje splošnih ukrepov in drugi za nadzorovanje ukrepov v zvezi z zaposlenimi. Instrumenta sta omogočila mesečno uravnavanje načrtovanih in dejanskih vrednosti in s tem stalni nadzor uspeha uresničevanja.

(126) Kot tipično nalogo regionalne banke vidi banka le financiranje nepremičnin. Sem ne sodi področje nepremičninskih storitev, kjer so v glavnem nastale izgube, zaradi katerih je bila sploh potrebna sanacija banke in državna omejitev tveganj. BGB je kot kompenzacijski ukrep ponudila oddajo tega poslovnega področja. Krediti za nepremičnine naj ne bi bili premalo zavarovani.

(127) V prihodnje bodo izvajali številne ukrepe na področju novih poslov kot tudi pri obstoječih poslih ter v kontrolingu, da bi zmanjšali tveganja na področju financiranja nepremičnin. Pri novih poslih bi dejavnosti usmerili na privlačne lokacije, razpršili tveganja z delovanjem po vsej Nemčiji, v glavnem ukinili posle zunaj države in opustili tvegana področja poslovanja, še zlasti področje investiranja. Pri obstoječih poslih naj bi zaposlili strokovnjake za tveganja za ogrožena udejstvovanja ter kritično obdelali in na novo ovrednotili obstoječe posle. Pri kontrolingu naj bi uvedli nadzorovanje tveganj v celotnem koncernu, ki tvori okvir za posamezne nadzorne instrumente. K tem sodijo sistemi omejevanja tržnih tveganj in tveganj zaradi poslabšanja bonitete, sistem zgodnjega opozarjanja, sanacijske strategije in projektna skupina za udejstvovanja, ki presegajo dejavnost specializiranih bank.

(128) Prestrukturiranje vodi v nasprotju z dojemanjem Berliner Volksbank v zmanjšanje navzočnosti na trgu z opustitvijo poslovnega področja velikih strank in javnega organa ter s skrčenjem drugih poslovnih področij. Naloga poslovanja z občani naj ne bi bila smiselna iz poslovno- ekonomskega vidika, saj vpliva na temelj podjetja in posledično ogroža možnost za privatizacijo. Tudi na področju poslovanja s strankami se navzočnost na trgu ne bo povečala. Iz dežele Brandenburg se bo banka, z izjemo Potsdama, popolnoma umaknila. V deželi Berlin se bo njena navzočnost na trgu z zaprtjem podružnic občutno zmanjšala.

(129) Omejitev tveganja ni „bianko ček za prihodnje izgube“, saj naj bi omejitev zajemala le stara tveganja. Tveganja iz poslov, sklenjenih po 31. decembru 2001, v glavnem niso zajeta, tveganja iz nepremičninskih skladov pa le, v kolikor so bili zadevni skladi ustanovljeni do 31. decembra 2000.

(130) Omejitev tveganj prav tako ne pomeni „prostih rok pri oblikovanju ponudb s poljubnimi pogoji, npr. pri odsvojitvi ali oddajanju nepremičnin“. Podrobni sporazum vsebuje v drugem odstavku člena 17, drugem odstavku člena 35 in petem odstavku člena 42 številne pridržke glede dajanja soglasij v korist dežele. 46. člen podrobnega sporazuma določa tudi obveznost obsežnega zmanjševanje škode, kar družbe, ki so prejele pomoč obvezuje, da si po najboljših močeh prizadevajo v čim manjši meri zahtevati pomoč dežele in aktivo, zajeto v skladu z zagotovljeno knjižno vrednostjo, izrabijo kar se da ugodno oz. stavbe optimalno oddajo ali kako drugače izrabijo. Kršitev te določbe ima za posledico škodno odgovornost družbe.

(131) Omejitev tveganj tudi ne ustreza nobenemu od zneskov po neomejeni obveznosti plačevanja. Drugače kot pri družbeno-pravni obveznosti plačevanja se obveznost dežele Berlin iz omejitve tveganj po eni strani velja za vsoto, po drugi strani pa je omejena tudi predmetno in sicer na tveganja, našteta v zaključku podrobnega sporazuma, ki so že nastale do 31. decembra 2001. Prav tako je omejitev tveganj zadostno konkretizirana. Že temeljni sporazum z dne 20. decembra 2001 naj bi vseboval dokončen seznam družb, ki imajo korist od kreditnih garancij in bilančnih garancij, podrobni sporazum pa seznam le spreminja z nekaterimi podrobnostmi. Udeležbe in pravna razmerja naj bi bila v podrobnem sporazumu in v pogodbah, na katere se sporazum sklicuje, številčno navedena. Tudi obseg tveganj, ki jih krije omejitev tveganj, je zadostno konkretiziran.

(132) Stopnja kapitalizacije, h kateri stremi BGB, ni previsoka. Zaupanje financerjev in vlagateljev v BGB je namreč trajno moteno. Poleg tega banka nima [...]*, ki se ponavadi uporabljalo poleg stopnje kapitalizacije za presojanje sposobnosti banke za sodelovanju na trgu kapitala. Predpostavka za privatizacijo banke je tudi, da bo lahko po odpadu državnega deleža najela lastniški kapital na trgu kapitala pod sprejemljivimi pogoji. Za to je potrebna obstojna stopnja kapitalizacije, ki je znatno nad zakonsko najnižjo stopnjo.

(133) Postopek privatizacije sicer ne vsebuje elementov pomoči in ne izkazuje postopkovnih napak. Diskriminacije v postopku ni bilo.

VI. PRESOJA UKREPOV POMOČI

Državna pomoč v skladu s prvim odstavkom člena 87 Pogodbe ES

(134) Dovajanje kapitala, omejitev tveganja in vložek, dogovorjen v sporazumu o vračilu je zagotovila dežela Berlin, zato vsebujejo državna sredstva. Pogoji, pod katerimi so bila sredstva dodeljena, niso sprejemljiva za vlagatelja, ki se ravna po načelih tržnega

gospodarstva. Skupno gre za znesek v višini več milijard eurov, ki ga bo podjetje v resnih finančnih težavah lahko trajno uporabljalo.

(135) S prilivom kapitala v višini 1,755 milijarde EUR, za katerega dežela ne more pričakovati primernega donosa, je svoj delež v BGB povišala iz skoraj 57 % na približno 81 %.

(136) Omejitev tveganj je bila odobrena za obdobje trideset let. Nominalni teoretični najvišji znesek vseh garancij znaša 21,6 milijarde EUR. Ta znesek krije vsa teoretično možna tveganja in vsebuje npr. popoln izpad vseh najemnin za najemniške garancije ([...]* EUR), predpostavko kompletnih gradbenih stroškov vseh zgradb in okolice za tako imenovane revitalizacijske garancije ([...]* EUR) ali popolno izgubo zagotovljene knjižne vrednosti IBG/IBAG in njunih hčerinskih podjetij ([...]* EUR). 100-odstotni izpad najemnin ter rušenje in novogradnja vseh stavb ter popolna izguba knjižne vrednosti je celo pod zelo pesimističnimi predpostavkami nerealistična. Nemčija je tako navedla naslednje ocenjene vrednosti za verjetno uveljavljanje: 2,7 milijarde EUR v optimističnem primeru („best-case“ scenarij), 3,7 milijarde EUR v osnovnem primeru („base-case“ scenarij) in 6,1 milijard EUR v pesimističnem primeru (tako imenovani „worst-case“ scenarij).

(137) Med postopkom je Nemčija predložila tudi osnove za ocenjene vrednosti. Vsebujejo tudi predvidevanja za vse tri scenarije glede različnih tveganj zaradi izpada. Glede najemniških garancij to na primer velja za različna predvidevanja o izpadu najemnin glede na inflacijo (dejanska inflacija zaostaja za pričakovano inflacijo), zaradi manjših najemnin ali nezasedenosti najemniških prostorov. Napovedan izpad najemnin znaša tako v najboljšem primeru 1,4 milijarde EUR, v osnovnem primeru 1,9 milijarde EUR in v najslabšem primeru 3,5 milijarde EUR.

(138) Nemčija je prav tako prikazala, da ustreza skupna pričakovana uveljavitev iz poslovno-ekonomskega vidika najslabšemu primeru z ocenjeno vrednostjo 6,1 milijarde EUR ([...]* EUR uveljavitve iz najemniških garancij, [...]* EUR iz garantiranih najvišjih cen, [...]* EUR iz revitalizacijskih garancij, [...]* EUR iz garancij knjižne vrednosti in [...]* EUR za preostali znesek) in s tem gospodarski vrednosti pomoči. To gospodarska vrednost je Nemčija še podkrepila z alternativnim razmislekom. Brez garancij za omejitev tveganj bi bilo treba s prilivom kapitala v višini okoli [...]* EUR - [...]* EUR, „razrešitve garancij“ za vsa tveganja. Pri tem bi okoli [...]* EUR kapitala odpadlo na gotovinsko vrednost zgoraj opisane garancije (nominalna gospodarska vrednost: 6,1 milijarde EUR); [...]* EUR do [...]* EUR na priliv kapitala za zalaganje v enak namen potrjenih in uporabljenih kreditov bank koncernov za družbe z nepremičninskimi storitvami (ki jih je treba pri nepopolnem kritju nominalnega teoretično najvišjega tveganja iz najemniških in revitalizacijskih garancij ter iz garancij knjižne vrednosti pripisati tvegani aktivi v višini do [...]* EUR) ter [...]* EUR do [...]* EUR na varnostni pribitek.

(139) V tej zvezi je Nemčija prav tako navedla, da omejitev najvišjega zneska jamstva za omejitev tveganj na gospodarsko vrednost v višini dobrih 6 milijard EUR zaradi nadzorno-pravnih razlogov kljub temu ni mogoča. Vsa teoretično možna zgoraj navedena tveganja je mogoče kriti le z zneskom v višini 21,6 milijarde EUR, tako da krediti bank koncerna na družbe z nepremičninskimi storitvami, ki so bili prav tako uveljavljeni zaradi tveganj iz najemniških, revitalizacijskih in drugih zgoraj omenjenih garancij pri obračunu koeficienta lastniških sredstev virov specializiranih bank in koncerna ne igrajo večje vloge, saj so pri izračunu uteženi z 0 % in se temu ustrezno ne štejejo in prav tako ne prištevajo mejam velikega kredita. Omejitev najvišjega jamstvenega zneska na gospodarsko realistično tveganje bi v nasprotju iz nadzorno-pravnega vidika povzročilo prištetje kreditov v višini do [...]* EUR k tvegani aktivi, kar bi prekoračilo mejo velikega kredita, padajoč kazalnik lastniških sredstev pa bi povzročil potrebo po dodatnem znatnem prilivu kapitala. BAFin je s pismom z dne 7. marca 2003 potrdila nadzorno-pravno nujnost za primer vseh teoretično možnih tveganj kljub majhni gospodarski vrednosti.

(140) Komisija priznava to nadzorno-pravno nujnost za primer vseh teoretično možnih tveganj v višini 21,6 milijarde EUR. Pri presoji ukrepov pravne pomoči Komisija izhaja tudi iz utemeljitve Nemčije o gospodarske vrednosti pomoči, zajeti v omejitvi tveganja, v višini 6,1 milijarde EUR. Ta znesek ustreza realističnemu „worst-case“ ali najslabšemu scenariju, ki ga je Nemčija še podkrepila s predvidevanji, zato je za presojo primeren že zaradi previdnosti. Tudi pri alternativni razrešitvi odgovornosti za tveganja zaradi priliva kapitala bi bil rezultat približno enaka vrednost.

(141) Glede vloge, ki jo je dežela Berlin obljubila s sporazumom o vračilu je treba uvodoma pripomniti, da je ta uporabna le, če Komisija postopek C 48/2002 („LBB/IBB“) ([19]) sklene s sklepom o vračilnem zahtevku, in če je tudi v tem primeru subvencija za sanacijo plačana le višini, potrebni za preprečitev nedoseganja stopnje kapitala pri LBB in/ali koncernu BGB, ki je imenovana v sporazumu. Ker preverjanje postopka „LBB/IBB“ še ni zaključeno, zdaj ni mogoče

([19]) UL C 239, 4.10.2002, str. 12.

natančno določiti gospodarske vrednosti te pomoči. Za namen konkurenčne presoje je mogoče navesti teoretično zgornjo mejo, ki znaša 1,8 milijarde EUR. ([20])

(142) Ukrepi so primerni za bistveno izboljšanje finančnega položaja BGB. Vse do danes so preprečevali nadzornopravne posege, kot je začasno zaprtje in verjetna plačilna nesposobnost bistvenega delnega področja koncerna, zato so primerni za izkrivljanje konkurence. Podjetje je skupaj s svojimi hčerinskimi družbami ena največjih nemških bank. Leta 2002 je z bilančno vsoto koncerna v višini 175 milijard EUR zasedalo dvanajsto mesto. BGB je v svojih najpomembnejših poslovnih področjih dejavna na regionalni, nacionalni in mednarodni ravni. Celotni sektor finančnih storitev je obeležen z vedno večjo integracijo in v večini delnih področjih je notranje tržišče uresničeno. Med finančnimi institucijami različnih držav članic vlada močna tekmovalnost, ki se je po uvedbi enotne valute še okrepila. Z ukrepi in njihovimi učinki na aktualne in potencialne tekmece prihaja do izkrivljanja konkurence oz. do grožnje, da bo to tega prišlo. Med finančnimi institucijami različnih držav članic vlada močna tekmovalnost, ki se je po uvedbi enotne valute še okrepila. Izkrivljanje konkurence tako vpliva tudi na trgovanje med državami članicami. Kot posledica tega so ukrepi državna pomoč v skladu s prvim odstavkom člena 87 Pogodbe ES. Nemčija nikoli ni podvomila v ta nazor.

(143) V Sklepu o uvedbi postopka je Komisija opozorila na to, da pri prilivu kapitala ni bila udeležena le dežela Berlin, ampak tudi NordLB, vendar z zneskom, ki je bil sorazmerno manjši kot delnice, ki jih je imela pred prilivom (166 milijonov EUR ustrezno z 8,3 % povišanjem kapitala, pri lastništvu 20 % delnic pred prilivom kapitala). Komisija tega ukrepa svoj čas zaradi manjkajočih dodatnih informacij ni mogla presoditi in zato tudi ne izključiti, da gre pri kapitalu, ki ga je prispevala NordLB, prav tako za državno pomoč v smislu člena prvega odstavka člena 87 Pogodbe ES. Nemčijo je prosila za predložitev potrebnih informacij.

(144) Nemčija je nato navedla, da povišanje kapitala NordLB ni vsebovalo pomoči, ker je bilo izvedeno po načelu vlagatelja, ki se ravna po tržnem gospodarstvu. NordLB je bila, tako kot zasebni delničar Parion in delničarji, združeni v razpršenem lastništvu, podsorazmerno udeležena pri povišanju kapitala, čeprav sta dežela Berlin in BGB pričakovali udeležbo, ki bi ustrezala njenemu delniškemu lastništvu. Lastništvo NordLB pred prilivom kapitala 20 % bi ustrezalo prilivu kapitala v višini nekoliko več kot 400 milijonov DEM. NordLB pa se tovrstni angažma iz podjetniškega vidika ni zdel smiseln. Po drugi strani pa bi se lastništvo NordLB zmanjšalo na 4 %, če bi se odpovedala udeležbe na povišanju kapitala. Tako bi NordLB izgubila pravico sodelovanja, ki je povezano z najmanj 10-odstotnim lastništvom delnic, kot je npr. sodno imenovanje posebnih revizorjev ali uveljavitev pravic družbe proti članom upravnega odbora in nadzornega sveta. NordLB v avgustu 2001 ob upoštevanju še ne sklenjenih premislekov o poglobitvi sodelovanja in morebitni združitvi oddala tudi „Ponudbo za varovanje interesov“. Brez kakršne koli udeležbe pri povišanju kapitala bi bila slednja neverodostojna. V celoti je šlo pri NordLB za odločitev, skrbno pretehtano iz vidika podjetniških interesov.

(145) Ker je teža teh ukrepov v primerjavi s vsemi upoštevnimi pomočmi obrobna in ker uvrstitev priliva kapitala NordLB kot pomoč ali kot običajno tržno ravnanje v tem primeru ne bi vplivalo na presojo Komisije, dokončna ocena Komisije tozadevno ni potrebna.

(146) V Sklepu o uvedbi postopka je Komisija opozorila, da se priliva kapitala v povezavi z omejitvijo tveganja ne sme obravnavati kot nepriglašene pomoči s pravnimi posledicami iz drugega odstavka člena 13 Uredbe (ES) št. 659/1999, ker kljub priglasitvi in odložilnim pogojem odobritve pravne pomoči v podrobnem sporazumu ni mogoče izpostaviti nobenega od ukrepov, ne da bi to imelo za posledico nadzornopravne ukrepe BAFin-a, kot je začasno zaprtje BGB. Kot je razložila tudi Nemčija, sta oba ukrepa, tako omejitev tveganj kot tudi priliv kapitala, začasno odobren kot pomoč pri reševanju, del enega samega načrta prestrukturiranja. Tega pa mora Komisija presojati kot celoto. Pravna uvrstitev obeh ukrepov zato ne more biti različna.

(147) V svojem stališču je k temu Nemčija navedla, da odložilni pogoj ohranja možnost pravne veljavnosti ureditve, vendar pod pogojem, da priliv kapitala in omejitev tveganja dejansko razvijeta učinke, saj lahko

([20]) Teoretièen in zaokrožen najvišji znesek je rezultat uporabe metode za izraèun obièajnih nadomestil, uporabljen v Odloèbi Komisije 2000/392/ES („WestLB“) (UL L 150, 23.6.2000, str. 1) ob upoštevanju razsodbe prvostopenjskega sodišèa z dne 6. 3. 2003 v povezanih pravnih zadevah T-228/99 in T-233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale et Land Nordrhein-Westfalen proti Komisiji, Rec. 2003, str. II-435, podatkov, pomembnih za LBB in obrestnih obresti.

BGB nadaljuje s poslovanjem le s tem ukrepom. V tej zvezi je Nemčija prav tako upoštevala ugotovitev, da predstavlja prepoved izvrševanja pomoči za podjetja v težavah pred dokončno odločitvijo Komisije glede trajanja postopka za pridobitev dovoljenja procesnopravno težavo.

(148) Kot je Nemčija prav tako prepoznala, so pomoči kot celota razvile dejanske učinke še pred dokončno odločitvijo Komisije, ker lahko le s temi ukrepi BGB nadaljuje svojo poslovno dejavnost. To ne velja le za priliv kapitala in omejitev tveganja, ampak prav tako za obveznost vlaganja dežele, urejene s sporazumom o vračilu. Sicer pride ta v poštev samo v primeru, da se bo Komisija v postopku LBB/IBB odločila za vračilni zahtevek in v primeru, če znesek vračilnega zahtevka ne bi povzročil nedoseganje stopnje kapitala, določene s sporazumom. Kljub temu bi bil uspeh prestrukturiranja vključno z obema drugima ukrepoma brez tega previdnostnega ukrepa ogrožen, zato je tudi ta ukrep kljub odložilnemu pogoju v zvezi z odobritvijo Komisije s sklenitvijo in zato še pred potrditvijo razvil gospodarske učinke. Vendar se Komisija zaveda, da je Nemčija z odložilnim pogojem o odobritvi pravne pomoči Komisije iz dogovora o vračilu in s takojšnjo predložitvijo obsežnih informacij izkazala izrecno pripravljenost za sodelovanje

(149) Finančne obremenitve, ki so jih za deželo Berlin povzročile pomoči za prestrukturiranje BGB, so, kot je predstavljeno v nadaljevanju, manjše kot tiste, ki bi nastale z uporabo državnih garancij za deželne banke, obveznosti za ohranjanje javnega podjetja in jamstvo garanta, ki veljajo še do leta 2005. Vendar to ne pomeni, da so ukrepi v korist BGB v soglasju z načelom tržno nastopajočega vlagatelja ter zatorej niso državna pomoč. Prvič so same obstoječe državne garancije, četudi le do leta 2005, s celotnim trgom združljive pomoči. ([21]) Drugič pa Komisija ugotavlja, da upoštevna pomoč BGB dopušča nadaljevanje poslovne dejavnosti za namen prestrukturiranja in tako koristi celotnemu koncernu, vključno z različnimi civilnopravnimi podjetji koncerna. Tako se v svoji pravni naravi in posameznem dosegu razlikujejo od čiste uresničitve državnih garancij za obveznost ohranitve javnega podjetja in jamstva garanta, ki obstajata samo za deželno banko LBB, torej za le en del koncerna. Zaradi teh razlogov so vse pomoči, ki jih je tukaj treba preveriti, novi ukrepi pomoči.

([21]) Glej UL C 146, 19.6.2002, str. 6 in UL C 150, 22.6.2002, str. 7.

Združljivost ukrepov pomoči s skupnim trgom

(150) Ker ukrepi pomoči niso bili odobreni na osnovi dovoljenega predpisa o pomoči, mora Komisija preveriti njihovo združljivost s skupnim trgom v skladu s členom 87 Pogodbe ES.

(151) V skladu s prvim odstavkom člena 87 Pogodbe ES so, v kolikor v tej pogodbi ni določeno drugače, državne ali iz državnih sredstev dodeljene pomoči kakršne koli vrste, ki zaradi posebnih ugodnosti za določena podjetja ali proizvodne veje izkrivljajo konkurenco ali pa tako grozijo, nezdružljive s skupnim trgom, če vplivajo na trgovanje med državami članicami.

(152) Vendar pa člen 87 Pogodbe ES dopušča izjeme od načela nezdružljivosti državne pomoči s skupnim trgom. Izjeme, določene z drugim odstavkom člena 87 Pogodbe ES bi lahko utemeljevale združljivost pomoči s skupnim trgom. Ukrepov pomoči, ki jih je treba preveriti, ni mogoče upoštevati kot socialno pomoč za posameznega porabnika [črka (a)], niti kot pomoč za odpravljanje škode, nastale zaradi naravnih nesreč ali drugih nenavadnih dogodkov [(b)], in tudi ne kot pomoč za gospodarstvo na področjih Zvezne republike Nemčije, prizadetih zaradi razdeljenosti Nemčije [(c)]. Tako te izjeme v obravnavanem primeru niso uporabne.

(153) Glede na izjemno določbo v skladu s črkama (b) in (d) tretjega odstavka člena 87 Pogodbe ES je mogoče ugotoviti, da pomoči ne služijo za pospeševanje pomembnih načrtov skupnega evropskega interesa ali za odpravljanje znatnih motenj v gospodarskem življenju katere od držav članic, in da nanje tudi ni mogoče gledati kot na pomoč za pospeševanje kulture in ohranjanje kulturne dediščine.

(154) Komisija posledično preverja ukrepe pomoči na osnovi izjemnih določb črke (c) tretjega odstavka člena 87 Pogodbe ES. Komisija opira svojo oceno o pomočeh za pospeševanje razvoja določenih gospodarskih panog, v kolikor tržnih pogojev ne spreminjajo na način, ki je v nasprotju s skupnimi interesi, na upoštevne smernice Skupnosti. Po dojemanju Komisije v zadevnem primeru ni mogoče uporabiti nobene druge že imenovane smernice za državno pomoč za

reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah ([22]) („smernice“). Poleg tega je Komisija mnenja, da opisani ukrepi pomoči prispevajo k financiranju prestrukturiranja podjetja, zaradi česar veljajo kot pomoč za prestrukturiranje.

(155) V skladu s smernicami so pomoči za prestrukturiranje dopustne le, kadar niso v nasprotju s skupnim interesom. V smernicah se odobritev pomoči Komisije navezuje na določene predpostavke:

Sposobnost podjetja za prejem pomoči

(156) Komisija je ocenila, da je v zadostni meri dokazano, da je treba BGB obravnavati kot podjetje v težavah v smislu odseka 2.1 (številka 30 v kombinaciji s številkama 4 in 8) smernic.

(157) V številki 4 smernic navaja izhodišče, da je podjetje v težavah, „če ni v položaju z lastnimi finančnimi sredstvi ali tujimi sredstvi, ki mu jih nudi njegov lastnik/večinski lastnik ali upnik, poravnati izgube, ki so za podjetje kratkoročno ali srednjeročno skoraj zanesljiv propad, če država ne bo posegla.“ Okoliščine, v katerih je BGB, so nedvomno takšne. Dežela Berlin, večinska delničarka BGB, je sicer sprejela ukrepe, o katerih je govora in ki jih so BGB obvarovali pred ustavitvijo poslovne dejavnosti. Vendar je bilo že ugotovljeno, da vlagatelj, ki ravna po načelih tržnega gospodarstva, teh sredstev pod danimi pogoji ne bi zagotovil.

(158) Brez ukrepov pomoči dežele bi stopnje kapitala padle pod minimalno vrednost, ki jo predpisuje Zakon o kreditnih sistemih, tako da bi moral BAFin (takrat BAFred) ukrepati v skladu s členi 45 — 46a Zakona o kreditnih sistemih, kot na primer z začasnim zaprtjem. Poleg tega je BGB v času dodelitve pomoči izpolnjevala tudi druge kriterije, ki opredeljujejo podjetje v težavah v skladu s številko 6 smernic; k temu spadajo vedno večje izgube, vedno večje zadolževanje in obrestne obremenitve ter nižanje vrednosti čistega premoženja.

Temeljno načelo

(159) Pomoči za prestrukturiranje je dovoljeno dodeljevati v skladu s številko 28 smernice le, če so izpolnjeni strogi kriteriji in če obstaja gotovost, da je morebitno izkrivljanje konkurence odtehtano s prednostmi, povezanimi z nadaljevanjem poslovanja podjetja, še zlasti če bi neto učinek odpuščenih zaposlenih zaradi stečaja dokazljivo zaostril lokalne, regionalne ali narodne težave pri zaposlovanju, ali bi, v izjemnih primerih, izginotje podjetja povzročilo monopol oz. tesen oligopolni položaj.

(160) Slednje lahko izključimo za območje Berlin zaradi števila bank, ki so na njem zastopane in strukture trga za poslovanje z zasebnimi strankami in podjetji, na katerih je BGB s svojimi imeni „Berliner Bank“ in „Berliner Sparkasse“ še zmeraj vodilna na trgu. V primeru morebitnega stečaja vodilne regionalne banke in prodajo njenih delov, ki bi verjetno sledila, ni mogoče računati s poslabšanjem konkurenčne strukture. To je predstavljivo samo v izjemno neverjetnem in zato teoretičnem scenariju, v katerem bi po plačilni nesposobnosti enega od močnih regionalnih tekmecev pridobil vse hčerinske družbe/osnovna sredstva BGB, ki pomenijo njen močan regionalni položaj. Vendar je mogoče nastanek monopola ali tesnega oligopola zaradi kontrole združitve, ki bi sledila, izključiti. Na državnem in na mednarodnih trgih položaj BGB ni dovolj močan, da bi zaradi morebitnega stečaja in sledeče odsvojitve povzročil nastanek monopola ali oligopola. Nemčija tej presoji, podani že v sklepu Komisije o otvoritvi postopka, ni ugovarjala.

(161) Glede gospodarskih in socialnih učinkov v Berlinu je Nemčija predložila cenitev, s primerjavo učinkov prestrukturiranja BGB z učinki prenehanja poslovanja/stečaja, zlasti glede na zaposlitev in prihodke dežele Berlin iz davkov. Predstavljeno je bilo, da bi plačilna nesposobnost do leta 2006 povzročila izgubo 7 200 delovnih mest v Berlinu (minus 59 %), namesto izgube 3 200 delovnih mest (minus 26 %) pri scenariju prestrukturiranja. Letni prihodek dežele iz davkov bi v letu 2006 s prestrukturiranjem upadel za 70 milijonov EUR, brez prestrukturiranja pa za 150 milijonov EUR. V Sklepu o uvedbi postopka je Komisija pripomnila, da teh ocenjenih vrednosti zaradi pomanjkanja nadaljnje razlage ni mogla preveriti.

(162) Nemčija je nato predložila nadaljnje informacije, med drugim tudi izračun Nemškega zavoda za gospodarsko raziskovanje (DIW). Potemtakem bi takratna plačilna nesposobnost BGB v Berlinu povzročila izgubo nekaj več kot 7 000 do skoraj 10 000 delovnih mest (od 12 200 delovnih mest v Berlinu leta 2001), medtem ko bi prestrukturiranje do leta 2006 po aktualiziranem načrtu povzročilo izgubo okoli 3 500 berlinskih delovnih mest. Komisija je ocenila domnevno izgubo delovnih mest v primeru nelikvidnosti za pretirano, ker bi lahko tudi v tem scenariju pridobitelji v prestrukturirani obliki nadaljevali s poslovanjem poslovnih področij, ki so načeloma ocenjena kot donosna. Nadaljnje je izguba delovnih mest v Berlinu, nastala zaradi prestrukturiranja, z aktualno ocenjenimi približno 5 000 delovnimi mesti bistveno večja kot prvotno domnevano. Vendar se je treba strinjati z ocenitvijo Nemčije, da bi bilo z nenadno plačilno nesposobnostjo izgubljenih bistveno več delovnih mest kot z urejenim dolgoročnim prestrukturiranjem, ker bi v prvem primeru prišlo do tako imenovane „nujne prodaje“ in zaprtja

([22]) UL C 288, 9.10.1999, str. 2.

področij, ki jih je mogoče prestrukturirati. Ob tem je treba upoštevati tudi posredno izgubljena delovna mesta zaradi učinka domin. Posledično bi prišlo zaradi posrednih in neposrednih davčnih učinkov do letnega izpada prihodkov za deželo Berlin, ki jih je treba s približno 300 milijoni EUR na leto uvrstiti kot znatne, zlasti ker so razširjeni na več let. V tem smislu se Komisija strinja z Nemčijo, da so s preživetjem podjetja povezane gospodarske in socialne prednosti.

(163) Nemčija je v priglasitvi za primer hipotetičnega scenarija plačilne nesposobnosti nadaljnje opozorila na vire izgub za LBB in na obvezo dežele, da jih krije. Brez jasne identifikacije in kvantifikacije teh jamstev za tveganja Komisija teh gospodarskih učinkov ni mogla ustrezno oceniti. Nemčija je zato med postopkom predložila pravno mnenje in izračune o učinkih hipotetične nelikvidnosti BGB za deželo Berlin, ki bi presegali zgoraj omenjene izpade dohodka. Gre za tiste učinke, ki bi se sprožili zaradi kombinacije zelo zapletene prepletenosti tveganj znotraj koncerna (med drugim notranje odobravanje kreditov, izjav o nameri materinske družbe, pogodbe o odvajanju rezultatov) v sinergiji z obveznostjo za ohranjanje javnega podjetja in jamstvo garanta, ki za LBB obstajata še do leta 2005.

(164) Glede na izjave Nemčije bi scenarij plačilne nesposobnosti BGB za LBB, ki je z njo povezana z netipično tiho udeležbo, krediti in garancijami, povzročil izgube v višini okoli 18,5 do 25 milijard EUR, ki bi jih večinoma sestavljale izgube vrednosti zaradi kreditnih terjatev LBB do BGB (pri bilančnem volumnu v višini [...]* EUR glede na stopnjo izpada okoli [...]* do [...]* EUR), izgube vrednosti zaradi terjatev strank (pri bilančnem volumnu v višini [...]* EUR, glede na stopnjo izpada okoli [...]* do [...]* EUR), uveljavljanja garancij, danih BGB Finance v Dublinu (okoli [...]* do [...]* EUR), ter stroški plačilne nesposobnosti (okoli [...]* EUR).

(165) Po podatkih Nemčije bi ta scenarij povzročil obremenitev države v višini približno 31 milijard EUR do 40 milijard EUR. Pri tem je bilo predvideno, da se bo dežela odločila za prekinitev poslovanja LBB, in se torej ne bi odločila za obveznosti za ohranjanje javnega podjetja, temveč za jamstvo garanta dežele, ki velja za jamstvo celotnega zneska obveznosti LBB, ki jih ne krije premoženje. ([23]) Uveljavljanje jamstva garanta je bilo ocenjeno na [...]* EUR („base-case“) do [...]* EUR („base-case“). Pri tem scenariju bi zaradi zahtevkov do nadomestil iz varnostnih skladov za vloge nemških zasebnih bank prišlo do dodatnih obremenitve dežele v višini [...]* EUR („base-case“) do [...]* EUR („worst-case“). ([24]) Nadaljnje izhodišče je bila izguba kapitalnega vložka dežele v višini skoraj 2 milijardi EUR ter iz stroškov za obresti za zagotavljanje plačilne sposobnosti v postopku likvidacije v višini 5 milijard EUR.

(166) Komisija je te podatke in izračune preverila ter zahtevala nadaljnje razlage. Ob tem je prišla do izida, da bi v hipotetičnem scenariju plačilne nesposobnosti zaradi še obstoječih državnih garancij za LBB deželo bremenili znatne, četudi le grobo ocenljive obveznosti, pri tem pa je treba razlikovati med podscenariji z in brez nadaljevanja LBB z obveznostjo ohranjanja javnega podjetja.

(167) Po lastnih ocenah Komisija na osnovi podatkov Nemčije izhaja iz tega, da bi znašala obremenitev dežele ob nadaljevanju LBB nekje približno 13 milijard EUR do več kot 20 milijard EUR. Ob tem bi na deželo najprej neposredno vplivala izguba deleža dežele Berlin pri temeljnem kapitalu BGB (skoraj 2 milijardi EUR). Nadaljnje je morala dežela zaradi obveznosti ohranjanja javnega podjetja LBB poravnati posledice uveljavljanja garancij za garancije, ki jih je odobrila BFB Finance v Dublinu (Komisija jih je ocenila na okoli [...]* EUR), ter izgubo vrednosti kreditnih terjatev, ki jih je imela LBB na BGB (ocenjena vrednost okoli [...]* EUR) in sicer v taki meri, da je bilo ob upoštevanju kriterijev solventnosti mogoče posel LBB pravilno ohraniti. Glede na možne pravice zahtevati nadomestila iz varnostnih skladov nemških zasebnih bank, ki jih je navedla Nemčija, obstajajo negotovosti - [...]*. Nadaljnje obstajajo znatni pravni dvomi glede pravne veljavnosti jamstva LBB za nekatere pravice tretjih iz poslovanja s skladi na področju nepremičninskih storitev (na primer jamstvo za izjave v prospektih, izjava o razrešitvi odgovornosti

([23]) Na podlagi obveznosti za ohranjanje javnega podjetja, obstojeèe do junija 2005, je Zvezna država Berlin v internem razmerju z LBB obvezana LBB zagotoviti sredstva kot javno pravni ustanovo tako, da je sposobna izpolnjevati svoje naloge. Èe se pa bo dežela odloèila za prekinitev poslovanja, zaène veljati jamstvo garanta.

([24]) Zvezna država Berlin je leta 1993 podala izjavo v zvezi z varnostnimi skladi za vloge zasebnih nemških bank za Berliner Bank AG, ki se je medtem združila z BGB, na podlagi katere ni bilo izključeno tveganje jamstva dežele Berlin za varnostne sklade za vloge Nemèije. Ocenjene vrednosti veljajo za ta primer.

za družabnike investicijskih in nepremičninskih družb, ki jamčijo osebno. Morebitnih tveganj zatorej ni mogoče številčno izraziti.

(168) Scenarij za ukinitev poslovne dejavnosti LBB je treba izhajati iz dodatne obremenitve dežele v višini približno 8 milijard EUR (približno 6 milijard EUR izgube vrednosti LBB zaradi terjatev strank pogojenih s plačilno nesposobnostjo, tako rekoč domino učinek, tako pogojenih težav s plačilno sposobnostjo strank, še posebej investicijskih in varovalnih družb ter družb, ki gradijo za trg, ter okoli 2 milijardi EUR amortizacije na udeležbe).

(169) Nemčija je v postopku prav tako povedala, da se ti scenariji pri hipotetični nelikvidnosti področja nepremičninskih storitev (izločitev in likvidacija brez omejitve tveganj) zaradi prepletenosti tveganj v koncernu ne bi bistveno spremenili. Odločilni za to so po eni strani krediti, ki so jih pretežno prejele hčerinske družbe področja nepremičninskih storitev, ki se vedno bolj širi in zahaja v vedno večje težave (IBAG/IBG/LPFV z vključno IBV, hčerinsko družbo IBAG-a in Bavaria) od specializiranih bank koncerna (BGB, LBB in BerinHyp), ter po drugi strani pogodbe o odvajanju rezultatov med IBAG in njenima hčerinskima družbama Bavaria in IBV na eni strani in BGB in IBAG na drugi strani. Poleg tega je BGB v zvezi z vsemi obveznostmi, nastalimi do IBG do konca 1998, Bavarii in IBV dala izjavo o nameri materinske družbe. Komisija nima razloga dvomiti v obrazložitev Nemčije. S stališčem Nemčije se strinja do te mere, da bi izločitev in likvidacija področij za nepremičninske storitve IBAG/IBG/LPFV brez omejitve tveganj zaradi medsebojnega vpliva tveganj prav tako pripeljali do plačilne nesposobnosti BGB z zgoraj opisanimi posledicami.

(170) Končno je mogoče ugotoviti, da so učinki hipotetične plačilne nesposobnosti BGB, z nadaljevanja posla LBB ali brez, težko izračunljivi, ocenitve pa zelo negotove. Obremenitve za deželo je tako mogoče oceniti le grobo z razponom nihanja od 13 do več kot 30 milijard EUR. Z verjetno vrednostjo med tema poloma lahko zagotovo izhajamo iz tega, da so posledice prestrukturiranja s pomočjo, o katerih je govora tukaj, za deželo Berlin manj obremenjujoče.

(171) Nemčija med postopkom ni uveljavljala, da BGB ali druga podjetja koncerna zagotavljajo storitev splošnega gospodarskega interesa v smislu drugega odstavka člena 86 Pogodbe ES. Zato je Komisija, kot je bilo omenjeno že v sklepu o uvedbi postopka, izhajala iz tega, da ta vidik ni pomemben za ocenitev zadevnega ukrepa in zaključila, da pomoči ni mogoče odobriti na osnovi drugega odstavka člena 86 Pogodbe ES.

Presoja dolgoročne rentabilnosti

(172) V skladu s črko (b) odsek 3.2.2 smernice bo odobritev pomoči odvisna od izvedbe načrta za prestrukturiranje, ki ga mora Komisija odobriti za vsako pomoč posebej ter ugotoviti njegovo ustreznost za ponovno vzpostavitev dolgoročne rentabilnosti podjetja v ustreznem roku. Načrt prestrukturiranja mora biti omejen in temeljiti na realističnih predvidevanjih. Opisovati mora okoliščine, ki so privedle do težav v podjetju, ker je tako mogoče presoditi ustreznost predlaganih ukrepov. Podjetju mora omogočati prehod do nove strukture z dolgoročnimi možnostmi za rentabilnosti in možnost poslovanja iz lastnih moči, to pomeni, da podjetju omogoča kritje vseh stroškov, vključno z amortizacijo in stroški financiranja, ter da doseže donosnost lastniškega kapitala, ki bi zadoščala za obstoj v konkurenci.

(173) Komisija je svojo presojo oprla na podatke Nemčije, med drugim tudi na podrobni načrt posameznih ukrepov za prestrukturiranje, na predvideno bilanco uspešnosti za obdobje prestrukturiranja od 2001 do 2006 na osnovi optimističnega, pesimističnega in osnovnega scenarija, na analizo strukturnih primanjkljajev, ki so odgovorne za težave, in na stroške načrtovanih ukrepov prestrukturiranja. Pri presoji se je Komisija nadaljnje oprla na podatke Nemčije o tekoči uresničitvi načrta za prestrukturiranje in o spreminjanju posameznih ukrepov, vključno s časovnim načrtom nekaterih odsvojitev.

(174) Zaradi neuspeha prvega poskusa privatizacije in visokega letnega primanjkljaja BGB v višini okoli 700 milijonov EUR za leto 2002 je Komisija po tem, ko ji je Nemčija konec marca 2003 predložila te podatke, ocenila za potrebno najprej ponovno poglobljeno presoditi sposobnost preživetja banke z lastnimi sredstvi in nato, če ne bi bilo mogoče nedvoumno sklepati, naročiti presojo pri neodvisnih zunanjih izvedencih. Cilj Komisije je bil pridobiti zadostno gotovost, da se lahko BGB uveljavi med tekmeci z lastnimi močmi in brez nadaljnje državne podpore. Brez zadostne gotovosti oz. če bi še nadalje dvomila, bi morala Komisija na osnovi predloženega osnutka o prestrukturiranju sprejeti negativno odločitev o vseh pomočeh, o katerih se odloča. Neuspeh postopka privatizacije je vzbudil še zlasti dvome o donosnosti preostalega posla za financiranje nepremičnin. Letni primanjkljaj v višini okoli 700 milijonov EUR (po davku) je bil sicer v veliki meri posledica izrednih učinkov (minus 593 milijonov EUR), še zlasti daljnosežnega odpisa deležev Euro-Stoxx v višini 399 milijonov EUR, medtem ko je bil poslovni izid po rezervacijah za tveganja le nekoliko negativen (minus 23 milijonov EUR) in je bil s približno 30 milijonov

EUR celo nad letnim načrtom za leto 2002 (minus 53 milijonov EUR). Vendar je imela ta velika izguba znaten negativni povratni učinek na stopnjo temeljnega kapitala, namenjeno izravnavi morebitnih nadaljnjih izgub, in tako odločilna za življenjsko sposobnost, ki je zaradi teh izgub padla na 5,6 %, kar je bilo s skoraj [...]* bistveno pod prvotnim načrtom za leto 2002, ki je znašal [...]*.

(175) V tej zvezi je treba pripomniti, da se je Komisija že na začetku leta 2003 pogovarjala z Nemčijo o tem, ali so na področju poslovanja z občani možni nadaljnji kompenzacijski ukrepi. Nemčija je učinke ločene odsvojitve Berliner Bank številčno uvrstila po takratnem stanju zadev v tem smislu, da Komisija ni imela zagotovila, ali bo preostanek koncerna sposoben preživeti na trgu z lastnimi močmi.

(176) Preiskave Komisije so bile še zlasti usmerjene na kreditna tveganja in rezervacije za tveganja na področju financiranja nepremičnin in v manjši meri tudi na področje trga kapitala. Po mnenju Komisije bi bilo mogoče dvome o življenjski sposobnosti odpraviti, če bi lahko področje za financiranje nepremičnin, ali vsaj večji del slednjega s večjimi tveganji, učinkovito izolirali od preostalega koncerna, na primer s pravočasno ločeno prodajo tega posla. Vendar je Nemčija do junija 2003 predložila številke, zaradi katerih se je zdel Komisiji scenarij take takojšnje izolacije tega področja neizvedljiv. Kot glavni razlog je bilo navedeno, da bi prodaja pripeljala do takojšnjih preknjižb postavk premoženja posla financiranja nepremičnin (še zlasti udeležbe BGB v BerlinHyp s knjižno vrednostjo v višini [...]* EUR) iz stalnih sredstev v gibljiva sredstva. Za to bi bilo treba oceniti premoženje z aktualno tržno vrednostjo, [...]*. Tako nastale izredne izgube bi stopnjo osnovnosti kapitala BGB obremenile tako močno, da bi brez nadaljnje državne podpore postala življenjsko nesposobna.

(177) Ker je kazalo, da torej kratkoročna izolacija preostalega koncerna od tveganj na področju financiranja nepremičnin ni mogoča, Komisija ni imela druge izbire, kot da naroči neodvisnim izvedencem, da preverijo sposobnost preživetja BGB na osnovi obstoječega osnutka za prestrukturiranje. V ospredju je bilo zlasti vprašanje, ali je mogoče rezervacije za tveganja vpričo obstoječih tveganj na področju financiranja nepremičnin upoštevati kot ustrezne. Mnenje revizijske družbe Mazars, ki jo je Komisija dne 14. julija 2003 izbrala za svetovalko in pooblastila z izdelavo izvedenskega mnenja, je bilo obširno in je obsegalo tudi druga tveganja za sposobnost preživetja banke (npr. tudi posel na trgu kapitala in področje velikih strank/tujina).

(178) Osnutek izvedenskega mnenja je bil v skladu z dogovorom oddan dne 30. septembra 2003. O najpomembnejših rezultatih je Komisija dne 3. oktobra 2003 razpravljala z Nemčijo. Končna različico izvedenskega mnenja je bila Nemčiji predana dne 20. novembra 2003. Na podlagi izvedenskega mnenja revizijske družbe Mazars je Komisija glede življenjske sposobnosti banke na osnovi načrta za prestrukturiranje, kot je obstajal poleti 2003, ko še ni vseboval odcepitve Berliner Bank, na katero je Nemčija pristala šele, ko je bilo mnenje gotovo, prišla do zaključkov v nadaljevanju.

Analiza tržne študije, predložene Komisiji

(179) Nemčija je Komisiji z obvestilom januarja 2002 predložila podrobno tržno študijo, ki jo je izdelala banka v sodelovanju z Morgan Stanley, v kateri je bil prikazan aktualni in v prihodnje pričakovan položaj bančnega trga v Nemčiji in še zlasti v Berlinu. Komisija obravnava tržno študijo ob upoštevanju informacij, predloženih po uvedbi postopka, kot popolno in sklepčno. Glede točk, označenih v sklepu o uvedbi postopka, Komisija opozarja na dopolnilne navedbe Nemčije, prikazane v obrobni številki 58 in sledečih.

(180) Nemčija je zlasti pojasnila, da je poslovanje z občani (zasebne stranke in stranke podjetja) pri BGB usmerjeno na deželo Berlin in njeno neposredno okolico, ki so prostorsko pomemben trg. V najpomembnejših tržnih segmentih, to je še zlasti pri vlogah in kreditnih poslih, je tržni delež BGB v letih pred krizo prikazoval samo manjše pozitivne ali negativne spremembe oz. je stagniral. V Berlinu je ena bančna podružnica skrbela za skoraj 4 000 prebivalcev, kar je znatno več kot je nemško (1 300) ali evropsko (1 800) povprečje. V prihodnje se bo število podružnic še naprej nekoliko krčilo, saj stranke za transakcije vedno bolj uporabljajo svetovni splet. Tudi sicer načeloma ni bilo odvečnih zmogljivosti, vlada pa huda tekmovalnost, ki še bolj pritiska na marže in zaradi katere je bilo za pričakovati nadaljnje uskupinjevanje.

(181) Na področju financiranja nepremičnin bi naj bila nemška stopnja hipotekarnih posojil v primerjavi z evropsko zelo nizka, pri hipotekarnem financiranju pa je opaziti vedno močnejši postopek koncentracije. Nadaljnje na področju hipotekarnega sistema ni prišlo do bistvenih novih ustanovitev v bližnji preteklosti. Heterogena struktura ponudnikov in iz tega izhajajoča konkurenca je prav tako bistven razlog za nezadostno donosnost nemškega hipotekarnega poslovanja. V preteklosti so udeleženci dosegli rast na trgu le z agresivnim oblikovanjem cen, kar pa je v večini primerov kasneje pripeljalo do znatnih popravkov vrednosti, kot kažeta tudi primera BerlinHyp in BGB. Močna razdrobljenost trga je povzročila hudo tekmovalnost in znaten pritisk na marže. Medtem ko je povpraševanje na zahodu Nemčije naraščalo, prihaja na vzhodu pri najemninah in cenah nepremičnin do nadaljnjega uskupinjevanja. Splošno bi bilo mogoče

na nekaterih področjih nepremičninskega trga v naslednjih letih izhajali iz naraščajočega povpraševanja v Nemčiji. Zaradi hude tekmovalnosti in nadaljnje poostritve regulativnega okolja pa ni mogoče pričakovati znatnega okrevanja nemškega hipotekarnega trga kot celote.

(182) V zvezi s poslom nepremičninskih storitev (poslovanje skladov in financiranje gradnje za trg/projektni razvoj) ni mogoče neposredno opaziti odvečnih kapacitet v nacionalnem poslovanju skladov. Kljub temu pa je obstoječa tekmovalnost huda, vendar dolgoročno v veliki meri nespremenjena. Na tem mestu je treba dodati, da je Nemčija v postopku pristala na izločitev celotnega področja nepremičninskih storitev iz BGB.

(183) Po navedbah Nemčije posluje BGB na trgu kapitala pri trgovanju z delnicami in obveznicami (lastno trgovanje in poslovanje s strankami), pri izdajanju in trgovanju z izvedenimi instrumenti, pri trgovanju z devizami in valutami ter pri drugih poslih denarnega trgu v glavnem z nemškimi strankami. Kriza trgov kapitala je povzročila veliko zmanjšanje. Na vprašanje o odvečni kapaciteti zdaj ni mogoče dokončno odgovoriti. Vendar pa je pričakovati poostritev tekmovalnosti in vedno večje potiskanje ob rob manjših tekmic, kot je BGB, v korist večjih ponudnikov.

(184) Komisija o navedbah Nemčije strnjeno navaja, da prihodnji razvoj tržnega okolja in možnosti trga BGB pri poslovanju z občani in na trgu kapitala načeloma ocenjuje pozitivno. Na osnovi novejših podatkov boljšega gospodarskega razvoja, pričakovanega v naslednjih letih, bi lahko prigospodarili dokaj stabilne donose. Vendar je uresničitev tržnih strategij odločilno odvisno od samega podjetja. Nasprotno pa bi bilo mogoče položaj posla financiranja nepremičnin zaradi očitno še ne zaključenega procesa uskupinjevanja oceniti kot manj ugoden. Potemtakem bi morala banka nadaljnje prilagajati svojo strategijo na prihodnji razvoj na tem področju, po potrebi z načrtovanjem nadaljnjega krčenje posla, če bi se slednje izkazalo za potrebno. Ko se bo posel nepremičninskih storitev do konca leta 2005 odcepil od banke, bo imel razvoj trga na tem področju zanjo le še podrejeno vlogo.

Analiza strukturnih in operativnih primanjkljajev, ki so povzročile težave

(185) Komisija se pri svoji presoji strukturnih in operativnih izgub, ki so povzročile težave banke, sklicuje na prikaz, ki ga je predložila Nemčija. Komisija je analizo preteklih primanjkljajev skupno ocenila kot primerno in za ustrezno izhodišče za njihovo premagovanje in dodelavo načrta prestrukturiranja.

(186) Komisija iz tega sklepa, da temelji kriza BGB zlasti na kopičenju tveganj na področju nepremičninskih storitev zaradi vedno večjega odobravanja dolgoročnih garancij za najemnine, izplačila in revitalizacijo, ki iz poslovno-ekonomskega vidika niso obvladljivi, prav tako pa ne izkazujejo ustreznega razmerja med stroški in koristnostjo. Nasprotno, temeljijo na povsem nerealistični ocenitvi trga, ki jo je mogoče opisati kot želeno stanje. Enako je veljajo tudi za posel financiranja nepremičnin. Agresivna cenovna politika, ki cilja na višje tržne deleže in ne krije ustrezno tveganj dajanja kreditov, in napačna ocenitev varščin, ki temelji na malomarnosti, sta v času gospodarskega upada od konca 90-ih let prejšnjega stoletja povzročili velik izpad kreditov in posledično tudi izgube.

(187) Poleg tega so tako na posel z nepremičninskimi storitvami, kot tudi na posel financiranja nepremičnin močno vplivali nekateri deželni politiki, ki niso upoštevali poslovno-ekonomskih interesov banke oz. ki niso imeli potrebnega znanja iz gospodarstva, zato so dajali prednost domnevnim deželno-političnim razvojnim ciljem. Kazensko-pravno pomembnost teh vplivov ugotavlja berlinska sodna oblast. Ravnanje, ki je iz poslovno-ekonomskega vidika nesprejemljivo, je odločilno olajšal sistem za prepoznavanje in obvladovanje tveganj, ki ga je mogoče označiti za kvečjemu v nastajanju in v nobenem pogledu ne zadovoljuje tržno običajnih zahtev učinkovitega upravljanja tveganj.Očitno je, da se niti uprava, niti nadzorni svet banke nista zavedala svoje odgovornosti za pravilno vodenje ali nadziranje podjetja na ustrezen način. Vendar je treba dodati, da so tudi revizorji in pristojni nadzorni organi veliko prepozno prepoznali napredujoče kopičenje tveganj, ki jih banka na koncu več ni mogla obvladovati in da so začeli ukrepati tik preden se je o krizi razvedelo.

(188) Izbruh krize so lahko med drugim tako dolgo zadrževali tudi zato, ker je Landesbank Berlin, kot del koncerna, imela korist od obsežne državne obveznosti za ohranjanje javnega podjetja in jamstva garanta in je celotni koncern poceni in neodvisno od dejanskih poslovnih tveganj refinancirala na trgu kapitala oz. gospodarsko učinkovito razširila jamstvo garanta in obveznost ohranjanja javnega podjetja preko zasebno-pravnih jamstvenih konstrukcij na druge družbe koncerna, ki so z zasebnopravnimi konstrukcijami prenosa odgovornosti na druge družbe koncerna. Šele s tem je omogočila veliko poslov, ki so bili za banko nesmiselni. Z ukinitvijo obveznosti ohranjanja javnega podjetja in jamstva garanta v juliju 2005 kriza, nastala po takem

mehanizmu, v prihodnje več ne bo mogoča oz. trg jo bo pravočasno prepoznal oz. milijardni zneski več ne bodo bremenili davkoplačevalcev.

Izčrpen opis načrta prestrukturiranja, ki je bil Komisiji na voljo poleti 2003, in novih poslovnih strategij

(189) Revizijska družba Mazars je preučila podroben načrt prestrukturiranja, predložen poleti 2003, ko še ni vseboval izločitve Berliner Bank. Načrt predvideva ukrepe, ki po razumevanju Komisije in v skladu z ocenitvijo revizijske družbe Mazars v celoti ustrezajo za odpravo strukturnih in operativnih primanjkljajev, odgovornih za težave v preteklosti, in ki bodo ponovno vzpostavili dolgoročno rentabilnost podjetja.

(190) Načrt prestrukturiranja za premostitev strukturnih in operativnih primanjkljajev banke po eni strani sestavljajo ukrepi odsvojitve, združitve in likvidacije hčerinskih družb ali poslovnih področij, saj se bo banka v prihodnje osredotočila na svojo osnovno dejavnost, po drugi strani pa ukrepi za povečanje učinkovitosti in donosnosti osnovne dejavnosti (sanacijski krog), tudi z zniževanjem stroškov in osredotočanjem dejavnosti na krčenje tveganih postavk. Nekatere ukrepe prestrukturiranja znotraj kot tudi zunaj osnovne dejavnosti je mogoče sočasno upoštevati tudi za kompenzacijske ukrepe tekmecev, v kolikor povzročijo zmanjšanje navzočnosti banke na trgu. Načrt prestrukturiranja velja za časovno obdobje od leta 2001 do leta 2006.

(191) Ciljna struktura načrta prestrukturiranja, kakršen je bil Komisiji predložen poleti 2003, je regionalna banka usmerjena v osnovno dejavnost, ki jo predstavljajo bančne storitve za občane (poslovanje z zasebnimi strankami in podjetja pod imenoma Berliner Sparkasse in Berliner Bank) in dopolnjuje dejavnost na trgu kapitala z višjimi maržami (BGB in LBB) ter posel financiranja nepremičnin (BGB, LBB in BerlinHyp). Bančno poslovanje z občani bi potemtakem v letu 2006 prispevalo nekaj več kot [...]* donosa koncerna (skoraj [...]* EUR), poslovanje na trgu kapitala približno [...]* % (približno [...]* EUR) in financiranje nepremičnin približno [...]* % (približno [...]* EUR). Vendar bi zaradi dokaj visokega deleža stroškov pri bančnem poslovanju z občani moralo bančno poslovanje z občani in na trgu kapitala prispevati [...]* k poslovnemu rezultatu.

(192) Bistvena načela prestrukturiranja so trajna ponovna vzpostavitev donosnosti in trajno zniževanje bančnih stroškov ter skrčenje tveganj na tržno običajen obseg in s tem izboljšanje sposobnosti banke na trgu kapitala. Konkretno naj bi se v obdobju prestrukturiranja od leta 2001 do leta 2006 po načrtu prestrukturiranja, ki ga je imela Komisija poleti 2003, poslovni izid po rezervacijah za tveganje izboljšali bistveno nad [...]* na leto in v ta namen bi se naj zlasti upravni stroški nadsorazmerno zmanjšali za dobrih [...]*. Postavke tveganja, odločilne za izračun stopnje temeljnega kapitala, je treba v obdobju od leta 2001 do leta 2006 znižati iz skoraj [...]* EUR za približno [...]* % na nekaj več kot [...]* EUR. Banka si prizadeva srednjeročno zvišati stopnjo temeljnega kapitala na najmanj 7 %.

Analiza strukturnih in operativnih ukrepov posameznih področij dejavnosti

(193) Na osnovi glavnih vzrokov napačnega razvoja BGB v preteklosti so ključni ukrepi, kot na primer radikalno zmanjšanje števila zaposlenih za skupaj več kot polovico (s približno 15 000 na okoli 6 500), naloge v zvezi s krčenjem ali urejeno ukinitvijo dejavnosti, ki so tvegana ali pa ne sodijo k osnovni dejavnosti regionalne banke, ki posluje z občani, boljši mehanizmi notranjega nadzora in bolj vitka notranja organizacija in udeležbe po mnenju Komisije in njenih svetovalcev razumni ukrepi za ponovno vzpostavitev rentabilnosti podjetja in za premagovanje napak, storjenih v preteklosti. Operativne izboljšave izhajajo iz notranjih ukrepov in vključujejo opustitev dejavnosti, ki prinašajo izgube. Komisija ocenjuje predvidene ukrepe v skladu z analizo revizijske družbe Mazars kot plodne. Ukrepi so bili večinoma že izvedeni ali pa so v načrtu. Podrobno velja sledeče:

Bančno poslovanje z občani

(194) Prvotni osnutek za prestrukturiranje bančnega poslovanja z občani je temeljil na osredotočanju na regionalne dejavnosti z imeni Berliner Sparkasse in Berliner Bank (slednja bo sedaj po privolitvi Nemčije odcepljena) z namenom optimiranja poteka dela ter znatnega zmanjšanja kapacitet zaposlenih. Osnutek, ki je bil v večji meri že izveden, si prizadeva za odsvojitev udeležb, ki ne sodijo k opredeljenim regionalnim osnovnim dejavnostim in za zaprtje podružnic. Znesek prihodkov bi moral v sanacijskem krogu od leta 2001 do leta 2006 znašati [...]*, medtem ko bi se morala vsota upravnih stroškov v enakem obdobju zmanjšati za več kot [...]* %, dobiček pred davki pa povečati iz minus [...]* EUR na [...]* EUR. Tvegane postavke bi bilo treba znatno zmanjšati. Število zaposlenih bi bilo treba znižati iz približno 6 000 zaposlenih v letu 2001 na nekaj več kot [...]* v saniranem koncernu leta 2006. Razmerje stroškov in poslovnih prihodkov z zasebnimi strankami bi se moralo izboljšala iz skoraj [...]* % v letu 2001 na skoraj [...]* % v letu 2006.

(195) Ukrepi so bili večinoma že izvedeni približno po načrtu. Zavlekla se je samo odsvojitev Weberbank, katere premoženjska vrednost znaša skupno 4,4 milijarde EUR, vendar bo predvidoma izvedena v letu

2004. V skladu z analizo revizijske družbe Mazars je Komisija ocenila načrt na tej stopnji kot ustrezno osnovo za vzpostavitev dolgoročne rentabilnosti pri dejavnosti poslovanja z zasebnimi strankami.

Bančno poslovanje z občani na področju strank podjetja, ter prihodnja preostala dejavnost poslovanja z javnimi organi

(196) Sprejeti ali naèrtovani ukrepi prvotnega osnutka na podroèju poslovanja z zasebnimi strankami vplivajo veèinoma soèasno na podroèje poslovanja s podjetji, del katerega bo v prihodnje tudi preostali del dejavnosti poslovanja z javnimi organi. Osnutek predvideva uveljaviti poslovanje s podjetji zunaj Berlina. Vsota prihodkov naj bi se zmanjšala le nekoliko, medtem ko bi se vsota upravljalnih stroškov v enakem èasovnem obdobju zmanjšala za nekoliko manj kot [...]* %, dobièek pred davki pa bi se poveèal iz [...]* EUR na približno [...]* EUR. Znatno bi se skrèile tudi postavke tveganja. Število zaposlenih bi se moralo skrèiti za veè kot [...]* %. Razmerje stroškov in poslovnih prihodkov pri poslovanju s podjetji se bi naj izboljšalo iz skoraj [...]* % v letu 2001 na nekaj veè kot [...]* %.

(197) Kot je potrdila revizijska družba Mazars, so bili ti ukrepi večinoma že izvedeni oz. napredujejo v skladu z načrtom. Komisija ocenjuje kot verjetno, da ukrepi na tej stopnji načrta vzpostavljajo zadovoljivo rentabilnost dejavnosti poslovanja s podjetji in javnimi organi in da banko tudi na tem področju omejujejo na njeno osnovno dejavnost na področju Berlina/Brandenburga.

Poslovanje na trgu kapitala

(198) Poslovanje na trgu kapitala bo prestrukturirano v tem smislu, da bo z ustreznim zmanjšanjem tveganih postavk sproščen lastniški kapital in izboljšana učinkovitost delovnih postopkov. V ta namen bi se naj lastno trgovanje (delnic produkti in produkti z obrestnimi krediti) na vseh področjih trga kapitala združilo, jasno ločilo od trgovanja s strankami, in v celoti skrčilo. Priti mora do omejitve na Nemčijo, Evropo in Združene države Amerike, poslovanje na nastajajočih trgih pa je treba opustiti. Prav tako bi naj znatno skrčil portfelj izvedenih obrestnih instrumentov, ki bi se omejil na postavke, osredotočene na stranke. Po drugi strani bi se naj izgradila dejavnost trgovanja za stranke, ki je manj tvegana zlasti glede na produkte obresti in lastniškega kapitala. Vsota prihodkov naj bi se od leta 2001 do leta 2006 zmanjšala le nekoliko, vsota upravljalnih stroškov v enakem časovnem obdobju bi se zmanjšala za približno [...] * %, dobiček pred davki pa bi se povečal za približno [...]* %. Tvegane postavke kakor tudi število zaposlenih naj bi se skrčilo za [...]* %. Razmerje stroškov in poslovnih prihodkov poslovanja na trgu kapitala se bo predvidoma izboljšalo iz dobrih [...]* % v 2001 na približno [...]* % v 2006.

(199) Kot je potrdila revizijska družba Mazars, so bili načrtovani ukrepi v tem času večinoma že izvedeni oz. potekajo po časovnem načrtu. Komisija je te ukrepe ocenila kot zadostne za zagotovitev prihodnje rentabilnost teh področij dejavnosti ter sočasno omejitev tveganja banke na obvladljivo mero. Osredotočanje na trgovanje s strankami in združevanje ter organizacijska odcepitev lastnega trgovanja po mnenju Komisije izboljšuje preglednost, zmanjšuje tveganja in banki pomaga pri boljšem obvladovanju slednjega. Z znatnim zmanjšanjem tveganih postavk se bo sprostil lastniški kapital, kar bo koristilo povečanju stopnje kapitalizacije in s tem v prihodnje zagotovilo sposobnost banke na trgu kapitala, ko bo odpadla obveznost za ohranjanje javnega podjetja in jamstvo garanta.

Dejavnost financiranja nepremičnin

(200) Prednostna naloga na podroèju prestrukturiranja dejavnosti financiranja nepremièenin je zmanjšanje tveganj. V ta namen naj bi se portfelj tveganj postopoma spreminjal na tak naèin, da bi se odpravila slaba tveganja, novo poslovanje pa bi se omejilo na stranke, ki predstavljajo nizko tveganje. Izboljšalo naj bi se podroèje upravljanja tveganj. Delovni poteki naj bi se optimirali, kontroling tveganj pa izboljšal. K osnovni dejavnosti naj bi v prihodnje sodilo financiranje vlagateljev-graditeljev in družb za gradnjo stanovanj za trg, ki izbirajo velemesta v zahodni Nemèiji, ki jih kriza na nepremièninskem trgu ni tako moèno zajela, v doloèeni meri pa bi se ohranilo tudi v Berlinu in Brandenburgu. Financiranje vlagateljev-graditeljev je dokaj stabilen posel z malo tveganji. Za razpršitev tveganj in zagotovitev ustrezne mešanice portfelja je potrebna nadregionalna usmeritev, ki omogoèa izrabo regionalnih potencialov rasti in že obstojeèega regionalnega znanja. Brez nadregionalne komponente pri financiranju nepremièenin bi grozila znatno poslabšanje ratinga in stopenj refinanciranja. Opustili pa naj bi se tvegani segmenti dejavnosti nepremièenin z nezadovoljivimi maržami. Banka meni, da je izboljšanje izida pri novem poslu zaradi spremenjene njegove usmerjenosti realistièno.

(201) Za izboljšanje izida obstojeèega poslovanja bi bilo treba pritegniti strokovnjake na podroèju tveganja za ogrožene obveznosti. Obstojeèi portfelj bi naj bil obdelan in na novo kritièno ocenjen, po potrebi z najetjem zunanjih izvedencev, ki bodo delali po doloèilih in v spremstvu lastne izvedeniške službe. Tudi neposredni materialni stroški in stroški za osebje naj bi se do leta 2005 zmanjšali za približno [...]* %. Pomemben vzvod za izboljšanje izida je tudi razvoj sanacijskih strategij za neizpolnjene obveznosti ter uvedba kontrolinga tveganj v celotnem koncernu v letu 2002, ki je prej obstajal samo na posameznih podroèjih, ter uveljavitev primernih instrumentov za zgodnje opozarjanje.

(202) Vsota prihodkov naj bi od leta 2001 do leta 2006 narasla za dobrih [...]* % [...]*. Nasprotno pa naj bi se vsota upravnih stroškov v enakem èasovnem obdobju zmanjšala za približno [...]* %. Dobièek pred davki naj bi se iz obèutno negativnih številk do leta 2006 poveèal na približno [...]* EUR. Tvegane postavke naj bi se skrèile za veè kot [...]* %, razmerje stroškov in poslovnih prihodkov pri poslu financiranja nepremiènin pa naj bi poraslo iz približno [...]* % na nekaj veè kot [...]* % tudi zaradi prikazanih dragih ukrepov za vzpostavitev boljšega upravljanja tveganj.

(203) Ukrepi so v veèji meri že izvedeni oz. zajeti v naèrtu. Komisija meni, da so ukrepi, za katere si banka prizadeva, koraki v pravo smer. Vendar po mnenju Komisije in njenih svetovalcev kakovosti podatkov izvedenih izboljšav, za katere si banka prizadeva, zaostaja za naèrtovanimi. Ta nezadovoljiva situacija lahko po možnosti ovira sposobnost delovanja sistema za upravljanje tveganj.

(204) V skladu z analizo, ki jo je opravila revizijska družba Mazars, komisija dvomi tudi, ali bo banki uspelo v prihodnje ustvariti zadostni obseg poslovanja s ciljnimi ustrezno visokimi maržami pri strankah z nizkim profilom tveganja. Po lastnih navedbah Nemèije je trg financiranja nepremiènin zaznamovan z veliko tekmovalnostjo in je zaenkrat v postopku uskupinjevanja. Za ciljne stranke BGB, kot najatraktivnejši segment trga financiranja nepremiènin, si moèno prizadevajo tudi drugi ponudniki. Zgrešen cilj bi neposredno vplival na obrestni presežek, za katerega si v prihodnje prizadevajo. Na osnovi številk iz poletja 2003, predloženih svetovalcem Komisije, bi takrat obstojeèe nedoseganje ciljev pri ustvarjanju novih poslov, preneseno na prihodnost, povzroèilo znaten izpad prihodkov iz obresti. Èe se bi nedoseganje cilja v prihodnje poveèevalo, bi se ustrezno poostril tudi obseg izpada prihodkov iz obresti. Prihodnje ustvarjanje zadostnega obsega novih poslov je v glavnem odvisno od razvoja trga v pokrajinah Berlin/Brandenburg, ki sta še vedno težišèe dejavnosti BGB. Èe banka pri tem ne bi imela zadostnega uspeha, bi to povzroèilo dolgotrajne uèinke, še zlasti na vrednost udeležbe BGB v BerlinHyp in zahtevalo dodatno amortizacijo knjižne vrednosti iz sedanjih [...]* EUR, kar bi obremenjevalo izid in morebiti stopnjo temeljnega kapitala banke. Vprašanje bo še podrobneje obravnavano (obrobna številka 249). Vendar pa Komisija v skladu z revizijsko družbo Mazars meni, da o splošni življenjski sposobnosti banke kljub preostalim težavam na podroèju financiranja nepremiènin ni dvoma.

Likvidacija poslovnega področja velike stranke/tujina

(205) Banka naèrtuje, da se bo popolnoma umaknila s poslovnega podroèja velike stranke/tujina, ki zajema tudi svetovanja na podroèju združitev in pripojitev ter strukturirane finance/financiranje projektov in ne sodi k osnovnim dejavnostim banke. Sklepanje novih poslov je tako naèeloma ustavila že leta 2002. Vendar pa zaradi dolgoroènih obveznosti, še zlasti na podroèju strukturiranega financiranja, takojšen izstop ni izvedljiv, mogoèe je le obsežno skrèenje za približno [...]* % tveganih postavk do konca obdobja prestrukturiranja 2006. Preostanek bo ustavljen takoj, ko bo možno, z izjemo omejenega obsega mednarodnega financiranja izvoza, ki ga izvajajo agencije za izvozne kredite, in srednje do dolgoroènega financiranja blagovnih transakcij v izbrane ciljne države Srednje in Vzhodne Evrope, ki se bodo ohranili zaradi utemeljenega strokovnega znanja in bodo vkljuèeni v poslovanje na trgu kapitala.

(206) Doslej dosežena krèenja potekajo po naèrtu. Po stališèu Komisije in revizijske družbe Mazars so ustrezna za kar se da hitro celotno ukinitev tega podroèja delovanja na urejen naèin, in tudi za znatno sprostitev lastnega kapitala z obsežnim zmanjšanjem tveganih postavk, s katerim bodo zagotovljena prihodnja tržna sposobnost. Opustitev tega dokaj tveganega podroèja, ki ne sodi v osnovno dejavnost, z velikim obsegom posamiènega financiranja, bo bistveno razbremenila vodstvo, da bo lahko bolje opravljalo svoje prednostne naloge na podroèjih, na katera se osredotoèajo. Vendar je bil junija leta 2003 prvotni naèrt krèenja prilagojen tako, da je upošteval neugodne tržne pogoje v letu 2002. Posledièno bi lahko prišlo do doloèenega, a nepomembnega zavlaèevanja pri krèenju tveganih postavk.

Krčenje in prenos dejavnosti nepremičninskih storitev

(207) Nemčija je v svojem odgovoru na uvedbo postopka Komisije kot nadaljnji kompenzacijski ukrep in kot dopolnilo k notifikaciji ponudila krčenje dejavnosti nepremičninskih storitev in njegovo izločitev, razen nekaterih redkih družb, ki jih je mogoče odsvojiti na trgu, pa še prenos te dejavnosti na deželo Berlin do konca leta 2005. Ukrep je postal del osnutka prestrukturiranja. Obsega vse družbe z dejavnostjo nepremičninskih storitev, ki sodijo v omejitev tveganj iz aprila leta 2002, zlasti IBAG, Bavaria, IBV, IBG in LPFV.

(208) Omejitev tveganj iz aprila leta 2002 krije vsa tveganja iz starih poslov banke na področju nepremičninskih storitev, zaključena pred zgoraj omenjenimi datumi.

To je povzročilo, da so se tveganja za banko na poslovnem področju nepremičninskih storitev pojavljala samo še iz novih poslov, sklenjenih po tem datumu. Ker je treba na trg nepremičninskih storitev še naprej gledati kot na težavnega in ker so napovedi izjemno negotove, meni Komisija, kar je potrdila tudi njena svetovalka, revizijska družba Mazars, da je stalno znatno krčenje novega posla na področju nepremičninskih storitev pomemben prispevek k ponovni vzpostavitvi dolgoročne življenjske sposobnosti regionalne banke in njenega osredotočanja na osnovno dejavnost take banke. Prenos starega posla, ki sodi v omejitev tveganj, na deželo Berlin po tržni ceni banki omogoča sprostitev virov, ki so bili doslej vezani zunaj njene osnovne dejavnosti, čeprav prenos že pokritih starih poslov sam po sebi ne bi smel pomembno vplivati na bančni položaj glede tveganja.

(209) V skladu z mnenjem revizijske družbe Mazars je Komisija mnenja, da je popolna opustitev področja dejavnosti nepremičninskih storitev jasen in gospodarsko smiseln rez, ki bo prispeval k dolgoročni stabilizaciji bančnih rezultatov. Ukrep je tako mogoče pozitivno oceniti tudi iz vidika trg kapitala, in lahko bi olajšal načrtovano privatizacijo banke.

Zaposleni

(210) Načrtovano skrčenje zaposlenih v obdobju prestrukturiranja od leta 2001 do leta 2006 predstavlja za celotni koncern približno 8 500 zaposlenih, to pomeni zmanjšanje za skoraj 60 % iz več kot 15 000, na nekaj več kot 6 600. Do 30. septembra 2003 je bilo doseženo zmanjšanje zaposlenih na okoli 10 000, kar pomeni za približno 5 200 ali okoli 35 %. Številke so v skladu z načrtom.

Analiza finančnih ukrepov

(211) Finančni ukrepi so po stališču Komisije, ki se ujema s stališčem njene svetovalke, revizijske družbe Mazars, potrebni in primerni za ponovno vzpostavitev finančne stabilnosti BGB iz vidika ponovne vzpostavitve likvidnosti in kapitalizacije, in za zagotovitev refinanciranja BGB na trgu kapitala, kot tudi za financiranje prestrukturiranja BGB. Finančne ukrepe sestavljajo ukrepi, ki zadevajo lastniški in tuji kapital. Podrobno velja sledeče:

(212) Komisija meni, da bodo prodaja osnovnih sredstev in udeležb banko oskrbele z likvidnostjo in skrčenjem tveganih postavk zunaj temeljnega področja. Vendar ni razvidno, da bi bilo ob tem mogoče doseči znatne knjižne dobičke.

(213) Refinanciranje banke stoji na 3 glavnih stebrih: hranilne vloge (približno tretjina), bančne vloge (približno tretjina) in zapisane obveznosti (približno četrtina). Uskupinjene obveznosti so se sredi leta 2003 zmanjšale iz 185 milijard EUR v letu 2001 za 32 milijard EUR na 153 milijard EUR. To je znatno prekoračilo načrtovani cilj za leto 2003 v višini nekaj več kot 160 milijonov EUR. Do leta 2006 bi naj se obveznosti znižali še na nekoliko manj kot [...]* EUR.

(214) V svojih pripravah na odpad državne garancije banka cilja na premestitev svojega doslej dokaj visokega portfelja kratkoročnih obveznosti na srednjeročne in dolgoročne obveznosti, ter na ponovni vstop na trg kapitala na področju nezavarovanih obveznosti. V ta namen je banka razvila cilje za izdajo zavarovanih in nezavarovanih obveznosti, s čimer si prizadeva ponovno vzpostaviti in razširiti bazo vlagateljev. Banka se je pogovarjala z rating agencijami o ratingu, ki ga lahko realno dosežejo pri uspešni izvedbi koncepta prestrukturiranja na osnovi osnovnega scenarija („A“ oz. „A3“). [...]*. Skupno izhodišče je povišanje stroškov refinanciranja za povprečno [...]* osnovnih točk, ki jih bo povzročil odpad državne garancije v sredini leta 2005.

(215) Komisija meni, da je strategija refinanciranja banke in zlasti osnovni scenarij, razvit za strategijo, ter odvajanje ustrezno povišanih stroškov financiranja praviloma za verodostojno, kar potrjuje tudi revizijska družba Mazars. Vendar obstaja za prihodnje refinanciranje banke negotovost zaradi morebitne zadržanosti udeležencev trga, ki lahko nastopi zlasti, če bodo izidi banke zaostajali za pričakovanji. V takem primeru bi bilo treba računati z naraščajočimi stroški refinanciranja. Zaenkrat tudi ni predvidljivo, v kolikšni meri bi lahko sredi leta 2005 prišlo do možnih učinkov zasičenosti trga, če bi vse javne banke v Nemčiji izgubile državno garancijo. Plasiranje nekaterih papirjev bi bilo lahko oteženo.

(216) Zaradi teh razlogov vidi Komisija v nadaljnjem zmanjšanju tveganih postavk bistveno predpostavko za uspešno izvedbo načrta prestrukturiranja. Če bi se opisane težave v prihodnje pokazale, bi lahko banka z več napora učinkovito ukrepala pri njihovem odpravljanju, kar bi pozitivno vplivalo na zaupanje na trgu kapitala.

(217) Bistvena predpostavka za pridobitev zaupanja na trgih kapitala je tudi doseganje zadostne stopnje temeljnega kapitala, ki bi delovala kot blažilnik za morebitno nastale izgube. Stopnja temeljnega kapitala je po eni strani odvisna od obsega tveganih postavk, po drugi pa od obsega temeljnega kapitala. Banka si prizadeva za več kot 7 % stopnjo temeljnega kapitala ob koncu obdobja prestrukturiranja. Vendar pa ni pričakovati, da bi solastniki za dodatno izboljšanje kapitalizacije

prispevali zneske, ki bi presegali povišanje kapitala iz avgusta leta 2001, vsaj ne do privatizacije ob koncu leta 2007. Ob upoštevanju tega si mora banka za povišanje stopnje temeljnega kapitala pomagati zlasti z zmanjšanjem tveganih postavk oz. prodajo premoženja.

(218) Komisija se zaveda, da zakonsko predpisana najnižja stopnja temeljnega kapitala v višini 4 % ne zadošča za zagotovitev potrebnega manevrskega prostora banke za vsakodnevno poslovanje. Pri svoji odločitvi o pomoči za reševanje z dne 25. julija 2001 je Komisija zato priznala, da je za nadaljnji obstoj banke potrebna 5 % stopnja temeljnega kapitala. Odločilno je na tako odločitev Komisije vplivalo pismo takratne BAKred. Komisija se zaveda tudi, da se, kot je potrdila revizijska družba Mazars, na finančnih trgih omenja kot pragovna vrednost 6 % stopnja temeljnega kapitala, ki postane pod to mejo vprašljiva in povzroči nezaupanje na finančnih trgih. Kot navaja revizijska družba Mazars je težnja rating agencij, da obravnavajo stopnjo temeljnega kapitala kot odraz finančne moči banke, tako da kreditne institucije na splošno prekoračujejo zakonsko predpisan kapital, saj si s tem zagotovijo ustrezni rating, ki je pogoj za dostop do mednarodnih trgov kapitala pod razumnimi pogoji. Stopnja temeljnega kapitala, višja od 6 %, je verjetno smiselna tudi glede na reformo mednarodnih dogovorov na osnovi Basel II in odpada državnih jamstev za izpolnitev pričakovanj trga o večji zanesljivosti zlasti deželnih bank in posledično boljši rating. Banka si prizadeva za rating A, zaradi česar meni, da je za to potrebna 7 % stopnja temeljnega kapitala. Na osnovi opazovanih primerjalnih podatkov (po katerih je povprečna stopnja temeljnega kapitala sektorja v Nemčiji s 6 % v mednarodni primerjavi dokaj nizka, saj je povprečna vrednost priznanih kreditnih institucij na evropski ravni 8 % in več), svetovalci Komisije, revizijska družba Mazars meni, da je srednjeročna približno 6 % do 7 % stopnja temeljnega kapitala nujno potrebna.

(219) Prav tako kot revizijska družba Mazars je tudi Komisija mnenja, da je srednjeročno povišanje stopnje temeljnega kapitala nad 6 % pot do cilja. Vendar je, po razumevanju Komisije, povod za povečanje nad 6 % izključno poslovni interes in področje odgovornosti banke, zato ga ni mogoče financirati iz državne pomoči. Tekmice banke se namreč srečujejo z enakim položajem na trgu, vendar morajo stopnjo temeljnega kapitala doseči iz lastne moči in brez državne podpore. Odobritev povečanja stopnje temeljnega kapitala iz državnih sredstev na več kot 6 % bi banko v primerjavi z njenimi tekmicami postavila v boljši položaj na nepravičen način, ne da bi bilo to v trenutku odločitve pomembno za sposobnost preživetja banke. Pomoč tako več ne bi bila omejena na potrebni minimum.

(220) Zato je Komisija vztrajala, da se lahko po pogodbi med deželo Berlin in banko z dne 26. decembra 2002 o obravnavanju možnih vračilnih zahtevkov dežele iz odločitve Komisije o postopku pomoči C 48/2002, banki dovoli možnost terjati povračilo v obliki vloge le v taki višini, ki je potrebna za doseganje stopnje temeljnega kapitala v višini 6,0 % (oz. stopnje skupnega kapitala v višini 9,7 %, ki je bila priznana že v odločitvi o pomoči za reševanje), na osnovi letnega poslovnega poročila za leto 2002. Komisija lahko pogodbo dovoli le v toliko, v kolikor ugotovljen znesek tudi s 1. januarjem 2004, in s tem na osnovi aktualnih številk v času odločitve Komisije, ne prispeva k prekoračitvi stopnje temeljnega kapitala koncerna BGB v višini 6,0 % (ob upoštevanju izločitve IBB, s katero se je Nemčija strinjala in je opisana v obrobni številki 279).

(221) Komisija je zaradi enakih preudarkov skušala vplivati na obveznost, ki si jo je Nemčija zadala sama, da pustijo IBB v zvezi s prenosom razvojnih poslov v letu 2005 le toliko rezerv, kot je potrebno za ohranitev stopnje temeljnega kapitala v višini 6 % s 1. januarjem 2004. Na ukrep je treba gledati kot na del kompenzacije, ki jo mora zagotoviti banka za omejitev izkrivljanja konkurence, nastale zaradi pomoči, zaradi interesov tekmic. S ponovno vzpostavitvijo rezerv IBB v navedenem obsegu se zagotovi, da banka v zvezi s prenosom razvojne dejavnosti ne bo dosegla stopnje temeljnega kapitala, ki presega minimum, potreben za dolgoročno življenjsko sposobnost, saj bi lahko uvedla ekspanzivne poslovne strategije v škodo tekmic. Če bo želela banka v prihodnje doseči večjo stopnjo temeljnega kapitala, bo morala to doseči z ustreznimi spremembami tvegane aktive oz. z vzpostavitvijo rezerv iz lastne moči, ali pa po privatizaciji z najemanjem dodatnih lastnih sredstev na trgu.

(222) Povzeti je mogoče, da Komisija, v skladu z revizijsko družbo Mazars, izhaja iz tega, da bo banka iz svojega poslovnega interesa, ki ga dobro razume, dolgoročno naredila vse v njenih močeh za dosego stopnje temeljnega kapitala, ki bi ji prinesel zadovoljiv rating. Po navedbah banke znaša stopnja najmanj 7 %. Za povišanje stopnje temeljnega kapitala iz [...]* % na 7 % ali več iz lastne moči ima banka do konca obdobja prestrukturiranja v letu 2006 na voljo skoraj tri leta. Komisija meni, da je uspešna uresničitev zadevnih ukrepov za povišanje stopnje temeljnega kapitala v tem časovnem obdobju realna.

Številčno ovrednotenje in verjetnost uresničitve obstoječih tveganj in analiza rezervacij za tveganja

(223) Ker na osnovi izvedene lastne analize Komisija spomladi leta 2003 ni mogla odpraviti preostalih dvomov o življenjski sposobnosti banke, ki so se porodili zaradi neuspelega postopka privatizacije in močno negativnega skupnega rezultata iz leta 2002 oz. ko se je zdelo, da ustrezno učinkovita izolacija kreditnih tveganj iz dejavnosti financiranja nepremičnin po navedbah Nemčije ni izvedljiva brez dodatne pomoči, se je Komisija z neodvisnimi izvedenci prepričala, da je banka z izjemo nekaterih točk ustrezno ukrepala v zvezi z obstoječimi tveganji in tvorila ustrezne rezervacije. Svetovalci Komisije, revizijska družba Mazars, so predlagali ustrezne ukrepe k tem točkam za prilagoditev načrta prestrukturiranja, predloženega Komisiji poleti leta 2003. Na pobudo Komisije je banka ukrepe vključila, predelan načrt prestrukturiranja pa je Komisija prejela 29. januarja 2004. V podrobnostih velja sledeče:

Tveganja iz kreditnih poslov

(224) Z analitičnim preizkusom ustreznega naključno izbranega vzorca kreditnega portfelja banke so svetovalci Komisiji priporočali postopno povišanje rezervacij za tveganja do konca obdobja prestrukturiranja za [...]* EUR za osnovni scenarij in za [...]* EUR za najslabši scenarij. Ugotovili so tudi izpustitev za primer najslabšega scenarija, ki jo je treba izravnati z dodatnimi rezervacijami za tveganja v višini [...]* EUR. Deli se na [...]* EUR za leto 2003, [...]* EUR za 2004, [...]* EUR za 2005 in [...]* EUR za 2006. Sicer so bile rezervacije za tveganja ocenjene kot ustrezne. Sicer bi izpad enega samega velikega kredita lahko povzročil prekoračitev rezervacij za tveganja. To je še zlasti pomembno za projektno financiranje na področju zračne plovbe, energije in telekomunikacij. Najslabši scenarij tako dodatno upošteva [...]* EUR rezervacij za tveganja. Glede na dokaj visok portfelj velikih kreditov se Komisija zaveda, enako pa je potrdila tudi revizijska družba Mazars, da lahko v primeru izpada velikega kredita, načeloma pride do prekoračitve kritih tveganj za najmanj [...]* EUR. Če bi se izkazali konkretni, doslej neobstoječi znaki takega izpada, bi morala banka ustrezno povečati rezervacije za tveganja. V smislu analize, ki jo je izvedla revizijska družba Mazars, Komisija izhaja iz tega, da bo lahko banka sprejela ustrezne ukrepe iz lastne moči.

(225) Po medtem izboljšanem načrtu prestrukturiranja z vključitvijo ukrepov, ki so jih Komisiji predlagali svetovalci revizijske družbe Mazars, Komisija označuje rezervacije za znana tveganja kot ustrezne. Komisija k temu še pozitivno pripominja, da je uprava banke v celoti pravilno ukrepala, ko se je odločila za izgradnjo lastnega sistema nadziranja tveganj. Izgradnja sistema je na dobri poti, vendar še ni dokončana. Komisija tako verjame, da bo banka iz razumljivega lastnega interesa postopek izgradnje nadaljevala prav tako odločno, kot doslej. Komisija se zaveda, da je prihodnja donosnost banke v veliki meri odvisna od nadaljnjega gospodarskega razvoja, zlasti v Berlinu in v petih novih deželah. Vendar teh tveganj po stališču Komisije iz današnjega vidika ni mogoče zanesljivo zajeti. V različnem obsegu so prizadeta vsa podjetja, dejavna v tej regiji. Komisija je mnenja, da ukrepi, zajeti v načrt prestrukturiranja, gotovo pravilno usmerjeni, zadoščajo. Absolutne varnosti v gospodarskem postopku seveda ni mogoče doseči.

Tveganja iz poslov na trgu kapitala

(226) Bančni posli na trgu kapitala prispevajo v obdobju prestrukturiranja približno [...]* % poslovnega izida. To kaže, da so bistvenega pomena za rentabilnost banke. Očitno je, da je treba v interesu življenjske sposobnosti banke inherentna tveganja, povezana s to dejavnostjo, ustrezno nadzirati. To je na eni strani mogoče s spreminjanjem težišča dejavnosti iz lastnega trgovanja na dejavnosti strank. Tvegane postavke banke se bodo v zvezi s tem od leta 2002 do leta 2006 [...]* zmanjšale, banka pa si prizadeva za povprečni donos v višini [...]* EUR. Na drugi strani se tveganja nadzirajo s sistemom za upravljanje tveganj, ki ga svetovalci Komisije na osnovi svojih raziskav označujejo kot v celoti ustrezen. Vendar svetujejo, da se odvisnost banke od obrestnih sprememb zmanjša z znižanjem postavk v hranilnih knjižicah. Ob upoštevanju teh priporočil Komisija meni, da so tveganja iz poslov na trgu kapitala obvladljiva in gleda na donosnost tega področja poslovanja kot na zagotovljeno.

Tveganja iz ocenitve udeležbe BGB v BerlinHyp

(227) Svetovalci Komisije, revizijska družba Mazars, so temeljito proučili težave, povezane s tveganji iz ocenitve udeležbe BGB v BerlinHyp. Knjižna vrednost udeležbe v BerlinHyp znaša [...]* EUR. Če BerlinHyp npr. zaradi nadaljnjega poslabšanja razmer na trgu nepremičnin nekaterih ciljev ne bi dosegla, bi bilo

treba preoblikovati poslovni načrt. Ker bi se v teh okoliščinah tveganja povečala, bi bilo treba prilagoditi tudi diskontni faktor, nastale pa bi lahko tudi dodatne premije zaradi tveganj. Takšen scenarij bi lahko povzročil celo tržno ceno BerlinHyp v višini [...]*, [...]*.

(228) Znesek razlike med knjižno vrednostjo udeležbe v višini [...]* EUR in neto lastniškim kapitalom v višini približno [...]* EUR predstavlja tveganje razvrednotenja v osnovnem scenariju. Razlika tako znaša približno [...]* EUR. Prilagojen konzervativen poslovni načrt bi tveganje razvrednotenja vključeval in ga upošteval v zaključnem računu v letih 2003 in 2004. Na zahtevo Komisije je bil načrt prestrukturiranja preoblikovan, tveganja razvrednotenja pa ustrezno upoštevana. Ob tem se je, kot so Komisiji svetovali njeni svetovalci, maksimalno tveganje razvrednotenja v pesimističnem predvidenem poteku povišalo za [...]* EUR. Vendar pa slednje nima odločilnega vpliva na celotno oceno Komisije.

(229) Komisija meni, da bi zaradi omejitve tveganj in negotovega nadaljnjega razvoja dejavnosti financiranja nepremičnin za zavarovanje dolgoročne življenjske sposobnosti banke bilo zaželeno, če bi koncern oddal ali skrčil vsaj večino te dejavnosti. V ta namen je Komisija Nemčiji priporočila ločeno prodajo BerlinHyp za izboljšanje možnosti privatizacije preostalega koncerna. BerlinHyp predstavlja približno dve tretjini celotne dejavnosti financiranja nepremičnin celotnega koncerna in jo je tehnično mogoče dokaj enostavno odsvojiti s prodajo deležev BerlinHyp. Preostala tretjina je koncentrirana v BGB in LBB in bi jo bilo treba prestrukturirati v skladu s strategijo, ki jo je banka izdelala za dejavnost financiranja nepremičnin. S tem bi se prihodnja tveganja za preostanek koncerna zmanjšala iz celotnega obsega za več kot polovico.

(230) Vendar je Nemčija Komisiji predložila informacije, po katerih bi takojšnja prodaja BerlinHyp povzročila nevzdržne posledice. Komisija zato prosi Nemčijo, da ob kasnejšem trenutku ugotovi, ali in kdaj bi bila mogoča ločena prodaja BerlinHyp, ki bi realno obljubljala uspeh pod za banko sprejemljivimi pogoji, tj. po ceni, ki bi približno izražala neto lastniški kapital BerlinHyp. V takem primeru bi bilo mogoče izgube iz amortizacije knjižne vrednosti ohranjati v mejah, v banko pa sočasno dotekala likvidna sredstva, sproščal pa bi se tudi lastniški kapital. Nemčija je Komisiji ustrezno sporočila svoj namen BerlinHyp odsvojiti ločeno ali v skupni privatizaciji BGB do konca 2007.

Tveganja iz ocenitve pravice BGB do dobička in prihodkov od prodaje (24,99 %) glede LBB

(231) BGB ima pravico do 24,99 % dobička vključno z ustreznim prihodkom iz likvidacije glede LBB proti deželi Berlin, poleg tega pa še 75,01 % delež v LBB v obliki tihe udeležbe.

(232) Svetovalci Komisije revizijske družbe Mazars menijo, da bi bilo treba ocenitev te pravice preveriti v knjigah BGB, ker je mogoče, da se je osnovna vrednost LBB od relevantnega leta 1998 znižala. Morebitno razvrednotenje bi uskupinjen dobiček koncerna pred davki enkratno obremenilo v letu 2005 ob pesimističnem scenariju za približno [...]* EUR, v optimističnem pa v za približno [...]* EUR.

(233) Po priporočilih svojih svetovalcev Komisija tako meni, da je treba v načrtu prestrukturiranja ustrezno upoštevati učinek razvrednotenja, in sicer z razvrednotenjem v višini [...]* EUR v osnovnem scenariju in z dodatnim razvrednotenjem višini [...]* EUR, višjim od predvidenega razvrednotenjem v višini [...]* EUR za najslabši scenarij. Te začasno ocenjene prilagoditve so odvisne od natančne ocenitve podjetja LBB in bodo dokončno uveljavljene takoj, ko se bo ta izvedena po konkretizaciji še odprtih točk glede LBB (natančna velikost rezerv IBB, ki ostanejo po prenosu IBB, odločitev Komisije o povračilu razvojnega premoženja IBB). Vendar pa po mnenju Komisije tako nastali vpliv na uskupinjen temeljni kapital banke ne more ogrožati sposobnost preživetja koncerna, saj ga lahko pri stopnji temeljnega kapitala v višini [...]* % ali več banka absorbira.

Tveganja iz uvedbe IFRS (IAS)

(234) Pretvorba uskupinjenega finančnega poročila BGB za prilagoditev na IFRS (International Financial Reporting Standards) v letu 2005 med drugim zahteva novo ocenitev rezervacij za pokojnine. Po ocenah svetovalcev Komisije, revizijske družbe Mazars, bi lahko to negativno vplivalo na uskupinjen lastniški kapital v približni višini [...]* EUR. Vendar je treba upoštevati, da ima lahko uvedba IFRS tudi nasproten učinek zaradi prilagajanja zadevnih drugih postavk bilance. Po stališču Komisije in njenih svetovalcev teh zaenkrat ni mogoče zanesljivo oceniti. Četudi bi vsota teh bilančnih učinkov bila negativna, ni za pričakovati vpliva na celotno življenjsko sposobnost banke. Uvedba IFRS bo povzročila le delno ponovno ocenitev že znanih dejstev, ne pa tudi odkritja novih tveganj. Poleg tega velja za vsa evropska podjetja, ki se morajo

prilagoditi zaradi IFRS in rešiti morebitne nastale prehodne težave v sodelovanju s pristojnimi nadzornimi organi. Življenjska sposobnost banke je veliko bolj odvisna od njene gospodarske moči in sposobnosti obvladovanja tveganj, ki jih je treba oceniti neodvisno.

Sposobnost za ustvarjanje novega posla

(235) Sposobnost banke za ustvarjanje novih poslov v svojih različnih področjih dejavnosti je odločilen dejavnik za sposobnost preživetja in možnosti privatizacije banke. Banka je opravila študije o svojem tržnem položaju in o prihodnjih možnostih na trgu, na osnovi katerih je nato izpeljala svoje prihodnje poslovne strategije.

(236) Očitno je, da so načrti in strategije v večini poslovnih področij realistični. Namen banke je uvesti nove izdelke in prodajne kanale. Komisija meni, da so kvalitativno in kvantitativno določeni cilji in strategije za dejavnost financiranja nepremičnin, kot je razloženo zgoraj, optimistični. [...]*. To je v glavnem odvisno od razvoja celotnega gospodarskega položaja, vendar tudi od sposobnosti banke odzivati se na spremenjene pogoje na trgu in potrebe strank, zato Komisija tega iz današnjega vidika ne more dokončno oceniti. Če banki ne bi uspelo trajno izpolnjevati določenih ciljev, se bi zdela njena sposobnost za preživetje, zlasti pri preostali dejavnosti financiranja nepremičnin, v sedanjem obsegu ogrožena. Če določenih ciljev pri znatno manjšem obsegu dejavnosti financiranja nepremičnin ne bi bilo mogoče uresničiti, se bi znatno zmanjšali tudi kvantitativni učinki, ki bi jih morda druga področja poslovanja bolje absorbirala.

Zahteva Komisije po nadaljnjih kompenzacijskih ukrepih v jeseni 2003 in ustreznem preoblikovanju načrta prestrukturiranja banke pozimi leta 2003/2004

(237) Ko se je Komisija v jeseni leta 2003 z izvedeniškim mnenjem svetovalcev revizijske družbe Mazars v zvezi s predloženim načrtom prestrukturiranja v zadostni meri prepričala o življenjski sposobnosti banke in zlasti o temeljni ustreznosti rezervacij za tveganja, je bilo šele mogoče pozitivno razmišljati o zaprošeni pomoči, toda pod pogojem, da Komisija oceni ponujene kompenzacijske ukrepe kot zadostne. Kot je prikazano spodaj (glej obrobno številko 257 in naslednje), je Komisija v tej zvezi še vedno močno dvomila zlasti glede poslovanja z občani, na katerem banka na berlinskem regionalnem trgu močno izstopa, pa tudi glede dejavnosti financiranja nepremičnin, ki je prav tako močno pridobil od pomoči. Dodatno so pri dejavnosti financiranja nepremičnin izvedenci Komisije izrazili pomisleke v zvezi s sposobnostjo banke, da bi na tem področju v prihodnje ustvarjala dovolj donosne nove posle. Tako bi po mnenju Komisije ločena odsvojitev vsaj pomembnega dela financiranja nepremičnin v kompenzacijo tekmic načeloma izboljšala sposobnost preživetja in možnosti privatizacije preostalega koncerna.

(238) Kot izhaja iz načrta prestrukturiranja, kot je bil predložen doslej, in iz sklepov svetovalcev, je Komisija Nemčijo v jeseni 2003 prosila, da številčno opredeli učinke ločene *srednjeročne* odsvojitve Berliner Bank (približno 1/4 do 1/3 obsega dejavnosti poslovanja BGB z občani) do konca 2005, ter BerlinerHyp (približno 2/3 dejavnosti BGB financiranja nepremičnin) do konca leta 2006. Komisiji je treba omogočiti, da ugotovi, ali taki dodatni kompenzacijski ukrepi na osnovi dosedanjega načrta prestrukturiranja ne bi mogli ponovno ogroziti načeloma potrjene življenjske sposobnosti banke.

(239) Nemčija oz. banka sta najprej povzeli izhodiščni položaj. Na osnovi srednjeročnega načrtovanja z dne 24. junija 2003 je potekala številčna opredelitev pričakovanih dodatnih obremenitev zaradi vključitve predlogov svetovalcev Komisije o že potrjeni izločitvi dejavnosti financiranja nepremičnin in odcepitve IBB. Kot vsota bi vsi trije ukrepi v obdobju od leta 2003 do leta 2006 v osnovnem scenariju skupno enkratno obremenili banko v vrednosti minus [...]* EUR, od tega minus [...]* EUR za povečanje rezervacij za tveganja in minus [...]* EUR za negativne prihodke od prodaje oz. za amortizacijo knjižne vrednosti udeležb in za ostale posledice transakcij v okviru izločitve hčerinskih družb za poslovanje z nepremičninami, IBG in IBAG. Vendar so srednjeročni ali dolgoročni učinki imenovanih ukrepov majhni. Tako se bi načrtovan izid pred davki v letu 2006 zmanjšal le minimalno za [...]* EUR, t.j. iz [...]* EUR (po srednjeročnem načrtovanju z dne 24. junija 2003) na [...]* EUR (po novem izračunu), zaradi česar bi ga lahko banka prenesla brez večje spremembe doslej predloženih številk načrta. Srednjeročno načrtovanje z dne 24. junija 2003 je temeljijo na ciljnem ratingu v višini [...]* za koncern in na ciljnem donosu lastniškega kapitala v višini [...] * % za leto 2006.

(240) V nasprotju pa bi imela po navedbah Nemčije in banke odsvojitev Berliner Bank do konca 2005 negativne učinke na srednjeročno načrtovanje koncerna. Vsota bi izkazovala v obdobju od leta 2003 do leta 2005 enkratne učinke v višini [...]* EUR, od tega [...]* EUR za izredni izdatek za prodajo, ostanek za rezervacije za zaposlene, informacijsko tehnologijo, stavbe in za dodatne stroške prestrukturiranja. Srednje

oz. dolgoročno se bo načrtovan izid pred davki v letu 2006 zmanjšal iz [...]* EUR (po preoblikovanem srednjeročnem načrtu na osnovi zgoraj omenjenih treh ukrepov) za [...]* EUR na [...]* EUR, od tega skoraj polovica zaradi odpada prispevka iz zaslužka Berliner Bank za koncern, ostanek pa zaradi zamika pri krčenju števila zaposlenih in zaradi odpada načrtovanega povečanja prihodkov iz provizij in preostalih (fiksnih) stroškov (zlasti zaradi premajhne velikosti zaledne pisarne). Vendar temelji ta izračun na predpostavki, da bo Berliner Bank za maksimiranje kroga ponudnikov odsvojena kot samostojna banka, kar bi povzročilo višje stroške. Kot enkraten učinek izjemnih stroškov prodaje je že vključen pričakovan prihodek iz prodaje Berliner Bank v višini [...]* - [...]* EUR. Vendar bo po navedbah banke v celoti porabljen za potrebno kapitalizacijo Berliner Bank v višini [...] * % tveganih postavk v višini [...]* EUR, zato bo prišlo do negativnega učinka v višini [...]* — [...]* EUR. Zaradi izločitve Berliner Bank se bo tudi delež pri izidu poslovanja z občani v celotnem poslu BGB zmanjšal iz nekaj več kot [...]* % na okoli [...]* %, delež poslovanja na trgu kapitala pa se bo ustrezno povečal iz nekaj več kot [...]* % na približno [...]* %. Zaradi take stopnje temeljnega kapitala grozi poslabšanje ratinga, ker velja poslovanje na trgu kapitala za bolj tvegano kot poslovanje z občani. To ima negativni vpliv na refinanciranje, tako da predstavlja odsvojitev Berliner Bank tudi operativne težave med fazo prestrukturiranja. Odsvojitev Berliner Bank bi v skladu s srednjeročnim načrtovanjem z dne 24. junija 2003 zmanjšalo donos lastniškega kapitala za približno [...] * % iz [...]* % za leto 2006 na približno [...]* %.

(241) Komisija je argumente, ki jih je podala Nemčija oziroma banka, skrbno analizirala. Po mnenju Komisije argumenti ne vsebujejo nepremagljivih ovir za odcepitev Berliner Bank, ponujeno zaradi razlogov tekmovalnosti.

(242) Banka ima namreč na izbiro izravnati relativno znižanje zneska doprinosa iz poslovanja z občani k znesku skupnega izida zaradi odcepitve Berliner Bank s sorazmernim krčenjem drugih poslovnih področij trga kapitala in financiranja nepremičnin. Tako se struktura banke in zahtevana stopnja temeljnega kapitala ne bi spremenili. Nasprotno, tako znižanje postavk tveganja bi sprostilo lastniški kapital, ki bi predstavljal znesek k dodatnemu povišanju stopnje temeljnega kapitala. Alternativno k tovrstnim krčenjem bi lahko banka za izravnavo višjega tveganja povišala stopnjo temeljnega kapitala tako, da bi z lastim trudom izbrane tvegane postavke skrčila še bolj kot načrtovano in s tem sprostila temeljni kapital ali pa z najemanjem srednjeročnega svežega kapitala na trgu kapitala. Na ta način bi bilo mogoče izključiti pomemben negativni učinek na rating in s tem na pogoje refinanciranja, tako da bi banka odcepitev lahko obvladala tudi operativno.

(243) Nemčija oz. banka je pri izračunu enkratnega učinka odcepitve Berliner Bank izhajala iz odsvojitve slednje kot samostojne banke, da bi maksimirali krog ponudnikov. Glede na dejstvo, da je Berliner Bank sedaj vključena v Landesbank Berlin kot nesamostojno poslovno področje ali podružnica, bi jo bilo treba za odsvojitev odcepiti kot samostojno pravno enoto. Po navedbi banke je za to potrebna stopnja temeljnega kapitala v višini [...]* % tveganih postavk in s tem temeljni kapital v višini približno [...]* EUR, kar bi BGB morala na novo zbrati. Kljub temeljnemu kapitalu v višini [...]* EUR banka pričakuje le prihodek od prodaje v višini med [...]* in [...]* EUR. Komisija meni, da je ta izračun zelo konzervativen. Neto lastniški kapital se praviloma uporablja kot ena opornih točk za ocenitev vrednosti podjetja. Če bi naj temeljni kapital Berliner Bank znašal približno [...] * EUR, se Komisiji zdi dokaj neverjetno, da bi lahko dosegli le prihodek od prodaje v višini med [...]* in [...] * EUR. Glede na dejstvo, da sta ime in baza strank Berliner Bank dobro osnovana, bi moral prihodek od prodaje težiti k vrednosti ali celo preseči vrednost temeljnega kapitala, ki je po mnenju banke strošek, in tako v veliki meri zmanjšati obremenitev BGB. Tudi če se to tokrat zaradi razlogov, ki jih Komisija ne vidi, izjemoma ne bi zgodilo, bi bilo v tem primeru s strani BGB nerazumno odsvojiti Berliner Bank kot samostojno banko. Ime, stranke, ostale enote premoženja tekočega poslovanja in dodatna lastna sredstva imajo vsi pozitivno vrednost. Če BGB misli, da s prodajo ne bo mogla iztržiti niti sveže preskrbljenega temeljnega, je seveda mogoče, da premoženje Berliner Bank odsvoji v okviru tako imenovanega nakupa premoženja, ki bi prinesel vsaj pozitiven prihodek od prodaje, s katerim bi lahko izključili izjemno izgubo BGB iz prodaje Berliner Bank. Negativni enkratni učinek v višini [...]* EUR bi se s tem znatno zmanjšal.

(244) Ponavljajoči negativni učinek na donos lastniškega kapitala iz veljavnih [...]* % bi lahko bil zaradi zavlačevanja odsvojitve za več kot leto dni po mnenju Komisije prav tako znatno zmanjšan.

(245) Ob upoštevanju analize Komisije se je Nemčija naposled strinjala, da je BGB sposobna preživeti tudi pri ločeni prodaji Berliner Bank. Nemčija je nato izjavila pripravljenost do ločene odsvojitve Berliner Bank do 1. februarja 2007 (stvarno učinkovanje) z uvedbo odsvojitvenega postopka v letu 2005 in

zaključitvijo tega postopka v skladu s pogodbo do 1. oktobra 2006. Formalna pritrditev je bila Komisiji predložena dne 6. februarja 2004.

(246) Tako prvič pripada celoten izid leta 2006 še BGB, drugič pa je mogoče stroške prilagoditve porazdeliti čez daljše obdobje oz. laže je sprejemati protiukrepe, kot npr. do tedaj že napredovano zmanjšanje kratkoročnih fiksnih stroškov za IT, osebje zaledne pisarne in stavbe. Po lastnih navedbah BGB negativni učinki v višini [...]* EUR, ki so posledica odpada načrtovanega povečanja prihodka od provizije LBB zaradi reorganizacije, negotovosti zaposlenih in vezave upravljalnih virov v višini [...]* EUR, ki so posledica zavlačevanja krčenja zaposlenih v koncernu in v višini [...]* EUR kot posledica preostalih stroškov zaradi nezadostnega obsega tako ali tako ne bi bili trajni. Komisija se s tem stališčem strinja.

(247) Dojemanje Komisije potrjuje analiza enkratnih učinkov ter trajnih učinkov na donosnost lastniškega kapitala BGB. Številke, ki jih je predložila Nemčija oz. banka, najverjetneje ne bodo dosežene. Če to ne bi uspelo zaradi spleta nesrečnih okoliščin ali neugodnega razvoja trga, tudi [...]* % donosnost lastniškega kapitala za leto 2007 ([...]* % donosnost lastniškega kapitala po srednjeročnem načrtu z dne 24. junija 2003, z odbitkom [...]* % zaradi odcepitve Berliner Bank), po oceni Komisije ne bi povzročila, da bi bil preostali koncern ponovno odvisen od javne podpore, ki je zaradi pravnega načela o pomočeh „enkrat — zadnjikrat“ koncernu ne bi bilo mogoče ponovno dodeliti. V območju vpliva banke je, da se iz lastne moči stabilizira s povečanjem stopnje temeljnega kapitala na 7 % ali več. To bi pozitivno vplivalo na rating in zagotovilo dovolj dobre pogoje refinanciranja iz operativnega vidika. Sicer bi se donosnost lastniškega kapitala, ki jo je pod neugodnimi okoliščinami za pričakovati v letu 2006 v višini [...]* - [...]* % po mnenju Komisije tudi v sedanjem težkem položaju nemške kreditne industrije gibala na spodnjem robu spektra, ocenjenega kot zadostnega za dolgoročno sposobnost preživetja banke. Vendar Komisija pričakuje, da bo privatizacija, zagotovljena za leto 2007, banko dodatno okrepila. Če bo namreč nov vlagatelj ocenil donosnost lastniškega kapitala ali kapitalizacijo banke ob tistem času kot nezadovoljivo, je pričakovati, da bo iz lastnega interesa ukrepal s sanacijami, kot je npr. zmanjšanje nedonosnih področij dejavnosti, ali priliv kapitala, kar bi rating in situacijo refinanciranja izboljšal nazaj na potrebno mero.

(248) Nasprotno pa se Komisija strinja s stališčem Nemčije in banke, da iz današnjega vidika ni mogoče z gotovostjo izključiti, da ne bi bila huda obveznost srednjeročne ločene odsvojitve tudi BerlinHyp preveliko breme za življenjsko sposobnost banke. Kot so potrdili neodvisni svetovalci, Komisija še naprej dvomi, da bo banki na področju financiranja nepremičnin uspelo ustvariti nove posle z višjo maržo v načrtovanem obsegu. Zato Komisija meni, da bi bilo za krepitev dolgoročne rentabilnosti načeloma pozitivno, če bi se banka še bolj umaknila iz posla financiranja nepremičnin, kot je bilo načrtovano. Ker bi to omogočala zlasti ločena prodaja BerlinHyp, Komisija intenzivno preverja to možnost.

(249) Obvezujoča obveznost srednjeročne ločene prodaje BerlinHyp bi po navedbah Nemčije in banke povzročila naslednje negativne povratne učinke na preostali koncern oziroma sprožila naslednje zahteve, ki jih kupec morda ne bi mogel izpolniti: Kupec bi moral prevzeti notranje refinanciranje v okviru koncerna (zdaj približno [...]* EUR) v glavnem pod primerljivimi pogoji, t.j. imeti najmanj tako dober rating kot Landesbank Berlin, in prevzeti izjavo o nameri materinske družbe BGB za BerlinHyp, da bi preprečil vračunanje velikih kreditov (trenutna cenitev obsega: približno [...]* EUR). Kupec bi moral kot kupnino ponuditi najmanj knjižno vrednost BerlinHyp, saj bi v nasprotnem primeru pod določenimi okoliščinami prišlo do znatnega odpisa knjižne vrednosti, [...]*. Tudi pri negativnem izteku postopka za oddajo naročila obstaja tveganje dodatnega odpisa knjižne vrednosti. Prav tako je odsvojitev mogoča brez znatnega oviranja načrta prestrukturiranja le ob ohranitvi prodajnega sodelovanja med BerlinHyp in koncernom. Obveznost ločene odsvojitve bi zahtevala enkraten odpis aktualne knjižne vrednosti [...]* EUR za [...]* EUR na knjižno vrednost lastnega kapitala BerlinHyp v višini 519 milijonov EUR. Izid pred davki za preostali koncern, pričakovan za leto 2006, se bo zmanjšal za približno dodatnih [...]* EUR (razlika med odpadom načrtovanega izida BerlinHyp v višini približno [...]* EUR in donosa iz obresti iz pričakovanega prihodka od prodaje v višini [...]* EUR). Skupaj z ločeno prodajo Berliner Bank bi to povzročilo dodatno znižanje donosa lastniškega kapitala preostalega koncerna, za katerega so si prizadevali v letu 2006, za [...]* % na skupno nekaj več kot [...]* %, ter do znižanja stopnje temeljnega kapitala za nekoliko več kot [...]* %.

(250) Ker bi tako obvezujoča obveznost ločene odsvojitve BerlinHyp za preostali koncern povzročila dodatna znatna tveganja glede sposobnosti preživetja, Komisija meni, da iz današnjega vidika niso niti ustrezen ukrep za krepitev dolgoročne donosnosti, niti sprejemljiv kompenzacijski ukrep, na katerem bi temeljila odlo-

čitev. Komisija je tako upoštevala namero Nemčije, da bo možnost ločene odsvojitve BerlinHyp ponovno preverila kasneje, ob upoštevanju privatizacije preostalega koncerna in da bo BerlinHyp, odvisno od scenarija, ki bo izboljšal možnosti privatizacije, do konca leta 2007 v preglednem, odprtem in nediskriminativnem postopku odsvojila skupaj s preostalim koncernom ali ločeno. Komisija meni, da je realistično, da bi lahko BerlinHyp vsaj od leta 2006 naprej ponovno postala zanimiva za strateške vlagatelje. Tudi poslovni načrt BerlinHyp do tedaj izhaja iz izboljšanja splošnega tržnega položaja dejavnosti financiranja nepremičnin. Preverjanje možnosti ločene prodaje bi naj bilo po mnenju Komisije izvedeno v letu 2006. Poleg tega Komisija pričakuje, da bo banka v skladu s priporočili svetovalcev ter na osnovi preoblikovanega načrta prestrukturiranja izvedla — [...]* takoj, ko se bo to izkazalo za primerno zaradi slabšega poslovnega razvoja, kot ga je banka pričakovala. S tem ukrepom bi se seveda potencialno tveganje, ki bi se lahko pojavilo zaradi nujnosti ponovne amortizacije, [...]*, zmanjšalo na najmanjšo možno mero. Taki ukrepi bi po mnenju Komisije pozitivno vplivali na dolgoročno sposobnost preživetja banke in na možnosti privatizacije preostalega koncerna.

(251) 29. januarja 2004 je Nemčija predložila sedanji načrt prestrukturiranja z vključno srednjeročnim finančnim načrtom, ki temelji na številkah iz sredine januarja leta 2004. Ta aktualizira dosedanjo različico iz junija leta 2003, na kateri je temeljila presoja Komisije in njenih svetovalcev, revizijske družbe Mazars, o življenjski sposobnosti banke in ki na primer upošteva tudi priporočila revizijske družbe Mazars glede rezervacij za tveganja. Kar se tiče odcepitve Berliner Bank, ki še ni vključena v najnovejši srednjeročni finančni načrt, je Nemčija predložila ocenitev, ki temelji na analizi, predstavljeni decembra leta 2003. Številke sedanjega načrta ne odstopajo bistveno od različice iz junija leta 2003, zato ne bodo spremenile presoje Komisije o življenjski sposobnosti BGB.

Zaključno sklepanje Komisije glede dolgoročne življenjske sposobnosti in možnosti privatizacije

(252) Komisija ocenjuje načrt prestrukturiranja po vključitvi priporočil njenih svetovalcev revizijske družbe Mazars kot v celoti primernega in popolnega, kljub opisanim še vedno navzočim negotovostim glede prihodnjega razvoja. Za že izvedene oz. predvidene operativne, funkcionalne in finančne ukrepe Komisija meni, da ustrezajo za ponovno vzpostavitev dolgoročne življenjske sposobnosti banke. Odstopanja od cilja, ki so se doslej pojavljala, Komisija ocenjuje kot v celoti neprimerna za povzročitev trajnih pomislekov glede rezultatov, ki jih bo obrodil načrt prestrukturiranja. Nekateri ukrepi zaostajajo za načrtovanimi cilji. Vendar to deloma kompenzira preseganje načrtovanih ciljev na drugih področjih.

(253) Možnosti glede življenjske sposobnosti so v veliki meri odvisne od prihodnjega dobička in krepitve baze temeljnega kapitala, ter zlasti od sposobnosti ustvarjanja novih poslov in popolne izvedbe načrta prestrukturiranja. Še zlasti med obdobjem prestrukturiranja bo banka odločilno odvisna od prihodkov iz poslovanja na trgu kapitala. Strategija na področju financiranja nepremičnin je težavna in grozi, da bo zaostajala za načrtovanimi cilji. Sposobnost preživetja banke bi ogrožala zlasti dodatno poslabšanje trga nepremičnin na berlinskem območju in domači bruto proizvod. Komisija meni, da je za zmanjšanje tega tveganja načeloma zaželena odcepitev večjega dela posla financiranja nepremičnin, kar je mogoče z ločeno prodajo BerlinHyp. Komisija zato od Nemčije pričakuje temeljito kontrolo. Eventualne izgube iz manjšega dela posla financiranja nepremičnin, ki bi ostal v BGB/LBB, bi lahko banka lažje kompenzirala s pričakovanimi pozitivnimi prispevki iz poslovanja z občani in poslovanja na trgu kapitala.

(254) Banka trenutno nima tihih rezerv ali drugih finančnih virov, s katerimi bi lahko v obdobju prestrukturiranja absorbirala večje izgube. V tej zvezi je Komisija mnenja, da je 6,0 % stopnja temeljnega kapitala potrebni minimum za sposobnost preživetja in s tem maksimum, ki ga je treba financirati iz državne pomoči. Komisija pričakuje, da se bo banka potrudila po najboljših močeh, da bo z dodatnim zmanjšanjem tvegane aktive ali z najemanjem dodatnih sredstev na trgu stopnjo temeljnega kapitala iz lastne moči povečala na približno 7,0 % ali več. Sposobnost banke na trgu kapitala in možnosti banke za privatizacijo bi se s tem dodatno izboljšale.

(255) Maksimalno znižanje donosa lastniškega kapitala za leto 2006, ki ga je za pričakovati zaradi dodatnih kompenzacijskih ukrepov odcepitve Berliner Bank, iz [...]* — [...]* % na približno [...]* — [...]* % po mnenju Komisije ne ogroža dolgoročne življenjske sposobnosti banke. Komisija izhaja iz tega, da bo vlagatelj po privatizaciji banke ukrepal tako, da bo ponovno vzpostavil donosnost banke, sprejemljivo za vlagatelje, ki ravnajo po načelih tržnega gospodarstva.

(256) Komisija izhaja iz tega, da ima privatizacija banke po zaključku faze prestrukturiranja dobre možnosti za uspeh. Nemčija se je obvezala, da bo takoj po ugotovitvi zaključnega računa za leto 2005 uvedla postopek privatizacije, ki bo zaključen do konca leta 2007. Komisija meni, da je ta časovni načrt realističen. Ob tem Komisija predvideva, da se bosta Nemčija in banka do tedaj močno potrudili odstraniti sedaj

obstoječe težave glede privatizacije. Med drugim sodi mednje še vedno zapletena struktura koncerna, ki jo je potrebno v nadaljevanju procesa prestrukturiranja še zreducirati, pa tudi koncentracija še vedno premalo osredotočene palete produktov in izboljšanje preglednosti znotraj podjetja. Na kupno ceno bo z negativno težnjo vplivalo tudi dejstvo, da je banka velik del svojih poslovnih prostorov oddajala po cenah nad ravnijo trga. Po izračunih svetovalcev Komisije je gotovinska vrednost te pomanjkljivosti v letu 2006 med [...]* EUR in [...]* EUR, ki jo mora vlagatelj po pričakovanjih upoštevati pri svoji ponujeni cene. Predvidena privatizacija bo izvedena eno do dve leti po izteku državnih jamstev obveznosti za ohranjanje javnega podjetja in jamstva garanta. Tako časovno obdobje bo po mnenju Komisije potencialnemu vlagatelju nudilo dovolj priložnosti za opazovanje dejavnosti banke na trgu po odpadu državnega jamstva v juliju leta 2005 in za analizo ob določanju ponudbe.

Preprečevanje nesprejemljivega izkrivljanja konkurence

(257) Za izjemo od črke (c), odstavek 3 člena 87 Pogodbe ES je zavezujoč pogoj, da pomoči ne spremenijo pogojev trgovanja na noben način, ki bi bil v nasprotju s skupnimi interesi. Številke smernice od 35 do 39 določajo, da je potrebno sprejeti ukrepe, s katerimi se po možnosti omilijo negativni učinki pomoči na tekmece. Običajno so dolžnosti konkretizirane z omejitvijo ali skrčenjem navzočnosti podjetja na upoštevnem trgu ali upoštevnih trgih po zaključku faze prestrukturiranja. V skladu s številko 37 mora biti omejitev ali prisilno zmanjšanje navzočnosti na trgu v razmerju z učinki izkrivljanja, ki jih je povzročila pomoč, in zlasti z relativno težo podjetja na svojem trgu ali trgih. Ublažitev zahtevanih dolžnosti je v skladu s številko 38 smernice mogoča le, če omejitev ali zmanjšanje navzočnosti na trgu povzroči očitno poslabšanje tržne strukture, kot je na primer posredni nastanek monopola ali tesne oligopolne situacije. Kot je opisano zgoraj za primer hipotetične nelikvidnosti, je mogoče zaradi tržne strukture in položaja podjetja na teh trgih izključiti nastanek monopola ali tesnega oligopola zaradi omejitve ali zmanjšanja navzočnosti BGB na trgu (glej tudi dalje spodaj).

(258) Dolžnosti so lahko različnih oblik, na primer z odsvojitvijo proizvodne opreme ali hčerinskih družb, ali z zmanjšanjem dejavnosti. V skladu s črko (i) številke 39 smernice morajo ob obstoju strukturne presežne kapacitete na trgu, prizadetemu zaradi pomoči, dolžnost prispevati k sanaciji trga z dokončno ukinitvijo kapacitet. Dokončna in nepovratna ukinitev kapacitet pomeni po črki (i) številke 39 dokončno neuporabnost zadevne proizvodne opreme v dosedanjem obsegu ali njeno uporabo v druge namene.

(259) Trgi finančnih storitev niso zaznamovani z navzočnostjo *strukturnih* presežnih kapacitet v smislu črke (i) številke 39 smernice, ki velja za proizvodno opremo in zato implicira prej na proizvodnjo kot pa na storitvene sektorje, kjer je praviloma mogoča veliko enostavnejša prilagoditev kapacitet tržnim pogojem. Ko se v bančnih sektorjih govori o presežnih kapacitetah, na primer glede gostote podružnic, to ne velja toliko za *strukturne* kapacitete, ki bi jih povzročilo trajno zmanjšanje povpraševanja, ampak za področje zaposlenih in s tem stroškovno intenzivna področja, ki bodo pretežno skrčena zaradi upoštevanja donosnosti.

(260) Četudi bi v sektorju finančnih storitev bile presežne kapacitete, teh ni mogoče narediti „dokončno neuporabnih“ ali jih uporabljati v druge namene. Kapacitete za zagotavljanje storitev v bančnem sektorju, zlasti zaposleni, podružnice, svetovalnice, zaledna pisarna in računalniški ter telekomunikacijski sistemi, obeležuje visoka prilagodljivost, zato jih je mogoče brez večjih stroškov ponovno zaposliti, oddati ali na kak drugačen način uporabiti na trgu. Nepovratno zmanjšanje kapacitet je v obravnavanem primeru tako nemogoče in ne more biti predmet revizije.

(261) V nadaljevanju se bo zato preverjalo, ali odsvojitev, zaprtje in zmanjšanje hčerinskih družb oz. premoženjske vrednosti in/ali poslovnih področij v smislu črke (ii) številke 39, ponujene kot dolžnosti, zadoščajo za omilitev učinkov izkrivljanja konkurence.

(262) Prvotno je Nemčija kot sestavni del načrta za prestrukturiranje ponudila naslednje, tukaj na grobo strnjene ukrepe:

— Odsvojitev hčerinskih družb in udeležb: najpomembnejše odsvojitve zadevajo področje poslovanja z občani banke Allbank (že prodana), zastopane po vsej Nemčiji, Weberbank v Berlinu (še ni prodana), Zivnostenská Banka a.s. na Češkem (prodana) ter BG Polska SA (poslovanje z občani in internetno področje „Interligo“ sta prodana, ostalo je v likvidaciji).

— Zapiranje lokacij: Opustitev približno 90 podružnic na področju dejavnosti poslovanje z zasebnimi strankami in podjetji v Berlinu/Brandenburgu (pretežno v Berlinu), 6 centrov

za stranke na zveznem področju, 6 oz. 3 lokacij financiranja nepremičnin doma in v tujini, 3 lokacij poslovanja na trgu kapitala v tujini ter 14 predstavnikov v tujini na poslovnem področju velike stranke/tujina.

— Opustitev poslovnih področij in dejavnosti: dolgoročni umik iz poslovnega področja velike stranke/tujina (npr. kreditno poslovanje s tujimi bankami, svetovanje velikim strankam, privatizacija, financiranje letal).

— Redukcijski ukrepi: pri poslovanju na trgu kapitala zmanjšanje tvegane aktive za [...]* % in področja financiranja s sposojenim denarjem za [...]* %, pri poslu z nepremičninami zmanjšanje obsega sklada za več kot [...]* % (okoli [...]* EUR) in projektnega razvoja za [...]* % (okoli [...]* EUR) ter zaprtje podružnic in zmanjšanje osebja za 50 %; skrčenje majhnega samostojnega področja javni organ in integracija preostalega posla v poslovanje s podjetji.

(263) Nemčija je razložila, da ti ukrepi skupno vodijo do zmanjšanja števila zaposlenih za 50 % (iz približno 15 000 na 7 500) in do zmanjšanja bilančne vsote za približno 190 milijard EUR na 140 milijard EUR.

(264) Komisija je v sklepu o uvedbi postopka navedla, da učinkov teh delno slabo opisanih ukrepov, v celoti in tudi glede na posamezna poslovna področja BGB in na njen položaj na trgu, zaradi pomanjkanja natančnejših podatkov ni mogla ustrezno oceniti, zato je zaprosila za dodatne podatke. Nemčija je nato predložila dodatne natančne informacije o učinkih na posamezna poslovna področja oz. trge (glej obrobne številke 291 in naslednje) ter o celotnem učinku — zmanjšanje dosedanjega celotne premoženja za 51,5 milijarde EUR ali 25 %, celotnih dosedanjih obveznosti v višini 57,8 milijard EUR ali 27 % in znižanje bilančne vsote po uskupinjenju za 50,2 milijardi EUR ali skoraj 27 % ([25]) .

(265) Vendar je Komisija že v sklepu o uvedbi postopka izrazila dvome o zadostnosti načrtovanih dolžnosti. Zdelo se je vprašljivo, ali se na nameravano zmanjšanje bilančne vsote, glede znatne vsote pomoči in prakse Komisije v zvezi s pomočjo za prestrukturiranje bank ([26]), lahko upošteva kot zadostno. V tej zvezi je Komisija opozorila tudi na zakonsko zahtevane minimalne stopnje kapitala, ki bi lahko glede na priliv kapitala predstavljale približno oporno točko za presojanje dolžnosti v bančnem sektorju. Pri tem igra vlogo naslednji razmislek: Za ohranjanje svojega poslovanja mora banka s prenizko stopnjo kapitalizacije ustrezno zmanjšati tvegano aktivo, torej njeno poslovno dejavnost (npr. če vzamemo za podlago zakonsko predpisano minimalno stopnjo temeljnega kapitala v višini 4 % v razmerju s tveganostjo uteženih bilančnih postavk maksimalno za 25-krat), ali pa zaprositi za ustrezni priliv kapitala. V zadnje imenovanem preprečuje sicer potrebno zmanjšanje. Ta razmislek o „zmanjšanju priložnosti“ lahko ponazori izkrivljanje trga pri prilivu kapitala in predstavlja približno oporno točko za dolžnosti. Vendar je Komisija opozorila, da ne gre za „mehanično“ uporabno pravilo in da je potrebno v konkretnem posameznem primeru upoštevati gospodarske okoliščine, zlasti glede na sposobnost preživetja podjetja in položaj konkurence na trgih.

(266) Nemčija je glede celotnega učinka navedla, da ni vse odvisno le od stopnje temeljnega kapitala, ampak tudi od jamstvenega lastniškega kapitala (zakonska minimalna stopnja je 8 %), ki ga sestavljata temeljni in dodatni kapital, zaradi česar ob upoštevanju morebitnega širjenja posla oz. preprečenega zmanjševanja posla ne sme določiti faktor 25, ampak največ faktor 12,5. Le če bi pri povečanju temeljnega kapitala prišlo do sočasnega dovajanja dodatnega kapitala, bi lahko banka utežene tvegane bilančne postavke dejansko povečala za 25-krat. Tudi če je banki že na voljo doslej nevračunan dodatni kapital ([27]), upoštevanje širjenja posla, ki bi ga omogočil šele ta že tako obstoječ dodatni kapital, ne bi bilo ustrezno. Sicer pa je Nemčija pojasnila, da so stopnje kapitalizacije, ki so na trgu dejansko potrebne, najmanj 6 % stopnja temeljnega kapitala in približno 10 % kapitalizacija, znatno nad zakonsko določeno minimalno stopnjo. Ta vidik je potrdila tudi BAFin s podrobno predstavitvijo s primerjavo povprečja nemških bank (približno 6-7 % temeljne kapitalizacije, 9-11 % stopnja kapitalizacije, od tega zasebne banke 10-11 %) in evropskih velikih bank, pri čemer je povprečje slednjih občutno večje (8,5 % temeljna kapitalizacija). Nemčija je iz tega sklepala, da je treba gospodarski učinek približno 1,8

([25]) Številka zajema tudi izločitev razvojnega posla IBB.

([26]) Glej na primer Odločbo 98/490/ES.

([27]) Dodatni kapital je potrebno pri določanju stopnje lastniškega kapitala upoštevati samo do višine obstoječega temeljnega kapitala.

milijard EUR priliva kapitala na trgu določiti s približno 18 milijardami EUR. Komisija se s temi razmisleki strinja.

(267) Glede omejitve tveganj so v času sklepa o uvedbi postopka še obstajale nejasnosti v zvezi z gospodarsko vrednostjo pomoči. Medtem je Nemčija razkrila, da je gospodarska vrednost določena z nekaj več kot 6 milijardami EUR (glej obrobno številko 138). Nemčija je razložila tudi, da pri poslovanju z nepremičninskimi storitvami ne gre za poslovno področje, za katerega veljajo pravila solventnosti, zato preprečevanja zmanjšanja posla ni mogoče izpeljati iz stopenj kapitala. V nadaljevanju je bilo navedeno, da velja omejitev tveganj v glavnem na stare posle področja nepremičninskih storitev. Vendar bi bilo to mogoče argumentirati s tem, da je nove posle v fazi prestrukturiranja IBAG omogočilo šele zavarovanje slednje. V tem smislu pa lahko stopnjo izkrivljanja trga opiše le obseg novih poslov (v fazi prestrukturiranja ocenjen na skupno skoraj [...]* EUR, glej obrobno številko 90) ali pa maksimalna vrednost celotne omejitve tveganj (6,1 milijard EUR).

(268) Komisija se tem ocenam ne more pridružiti. Kajti brez omejitve tveganj ali, alternativno, s prilivom kapitala v približni višini 6 milijard EUR, BGB zaradi internih medsebojnih vplivov tveganj ne bi mogla v celoti nadaljevati svoje poslovne dejavnosti. V toliko je mogoče učinek omejitve tveganj izenačiti s hipotetičnim prilivom kapitala v približni višini 6 milijard EUR. Enako velja za vložitev sporazuma o vračilu, ki jo je potrebno v primeru, da se Komisija odloči za vračilo, določiti z maksimalno vrednostjo v višini 1,8 milijard EUR. ([28])

(269) Ob upoštevanju celotne gospodarske vrednosti pomoči v višini 9,7 milijarde EUR in faktor 10 glede na dejansko potrebno stopnjo kapitalizacije, bi kot oporno točko za izkrivljanje trga in kot približno orientacijo za določitev dolžnosti dobili zmanjšanje bilančne vsote v višini skoraj 100 milijard EUR iz 190 milijard EUR.

(270) S tem so prikazane meje uporabnosti tovrstnih oportunitetnih razmislekov. Takojšnje skrčenje obsega je mogoče samo pri nelikvidnosti. Brez pomoči bi bila tako mogoča le ustavitev poslovne dejavnosti BGB, kar bi pri obratnem sklepu pomenilo, da je edina dolžnosti za kompenzacijo nelikvidnost BGB. Vendar so tudi v časovnem okviru normalnega prestrukturiranja dolžnosti ob upoštevanju zgoraj opisanega obsega kratkoročno in srednjeročno uresničljive le težko ali pa samo z znatnimi izgubami iz prodaje delov podjetja in odpovedmi ali razdrtjem dolgoročnih pogodb in postavk, brez da se trajno ogrozi ali verjetno celo onemogoči sposobnost preživetja podjetja. Takšna posledica bi bila po eni strani komaj združljiva s ciljem in preskusnim kriterijem pomoči za prestrukturiranje, namreč ponovno vzpostavitvijo dolgoročne donosnosti podjetja, ki je pomoč prejelo. Po drugi strani pa se zdi vpričo stopnje učinkovanja različnih pomoči na posameznih poslovnih poljih in trgih nesorazmerna. Ob upoštevanju potrebnega skupnega skrčenja obsega bilance zato tega oportunističnega premisleka ni mogoče uporabiti mehansko.

(271) Komisija si je ob upoštevanju zgoraj navedenega zastavila cilj, zagotoviti ustrezno zmanjšanje celotnega obsega v okviru svoje dosedanje prakse, zlasti pa zagotoviti, z upoštevanjem učinkovanja izvedbe ukrepov, nameravanih na posameznih poslovnih področjih, učinkovito zmanjšanje navzočnosti banke na trgih.

(272) BGB je dejavna zlasti na področjih poslovanja z zasebnimi strankami in podjetji (poslovanje z občani), financiranja nepremičnin (financiranje industrijskih nepremičnin), nepremičninskih storitev (poslovanje s skladi in projekti) in poslovanja na trgu kapitala (finančni posli in posli z vrednostnimi papirji).

(273) Poleg tega so obstoječa poslovna polja glede na njihov obseg manj pomembna, zato bodo skrčena ali v celoti opuščena, in niso pomembna za dodatno obravnavanje. To velja za segment javnega organa (dodeljevanje kreditov), ki bo znatno zmanjšan in v prihodnje prištevan k poslovanju s podjetji, ter na področje velikih strank/tujina (npr. projektno in izvozno financiranje), ki bo opuščen. Aktivnosti na področju investicijskega bančništva obsegajo le delnice in posojila v relativno manjšem obsegu in v prihodnosti ne bodo imele lastne vloge. Razvojna dejavnost IBB bo z odpadom obveznosti za ohranjanje javnega podjetja in jamstva garanta pri LBB v letu 2005 odcepljena.

([28]) Teoretični in zaokrožen najvišji znesek je izid ob uporabi metode za izračun tržno običajnega nadomestila, ki jo je Komisija uporabila v odločbi „WestLB“ z dne 8. julija 1999, z upoštevanjem sodbe prvostopenjskega sodišča z dne 6. marca 2003 ter podatkov, pomembnih za LBB in prištetimi obrestnimi obrestmi.

(274) Območje dejavnosti, v sklepu o uvedbi postopka na osnovi informacij, ki jih je predložila Nemčija še opisano kot poslovanje z nepremičninami, je bilo treba za dodatna preverjanja dolžnosti zaradi različnih struktur ponudnikov in povpraševalcev razdeliti na delni območji financiranje nepremičnin in nepremičninske storitve. Poslovno polje financiranje nepremičnin zadeva po notranji definiciji BGB financiranje velikega obsega (od približno 5 milijonov EUR naprej) in s tem v glavnem investicijsko financiranje nepremičnin (npr. gradnja stanovanj ali nakupovalnih centrov). Upravlja ga zlasti hčerinska družba Berlin-Hyp (približno 2/3 poslovnega obsega), vendar tudi LBB in sama BGB. Zasebno financiranje nepremičnin sodi v pretežnem obsegu k poslovanju koncerna z zasebnimi strankami.

(275) Poslovno polje nepremičninskih storitev zadeva v glavnem poslovanje s skladi in razvojni posel vlagateljev. Nove posle bo vodil delni koncern IBAG, ki je v 100 % lasti BGB in ki ga je v preteklosti upravljala IBG.

(276) Prav poslovanje na področju nepremičninskih storitev je glavni vzrok za krizo in za pomoč za prestrukturiranje, ki je predmet te presoje, in ki je z omejitvijo tveganj, ukrepa z najvišjo vsoto pomoči, največ pridobilo. Že od samega začetka obstajajo pomisleki proti nadaljevanju tega področja delovanja.

(277) Ob upoštevanju tega je Nemčija že poleti leta 2002 ponudila izključitev posla nepremičninskih storitev iz BGB in njegov prenos na deželo Berlin. Ta splošni namen je bil podrobneje predstavljen v privolitvi, ki jo je Nemčija predložila januarja leta 2004. Nemčija se s privolitvijo obvezuje zagotoviti, da bo BGB odsvojila ali likvidirala vse udeležbe v družbah z nepremičninskimi storitvami, zajete v omejitvi tveganj, z bilančnim učinkom najkasneje do 31. decembra 2005.

(278) Podrobno ureditve predvidevajo, da bosta dežela in banka do 31. decembra 2004 dokončno določili, katere udeležbe se zdijo ustrezne za odsvojitev na tretje v postopku preglednega, odprtega in nediskriminativnega postopka oddaje naročil. Po obrazložitvi Nemčije bo šlo po razumni presoji za majhno število udeležb. V glavnem gre le za eno samo pomembnejšo družbo s približno 160 zaposlenimi, ki je zajeta z garancijo knjižne vrednosti omejitve tveganj, zato je treba na osnovi uredb podrobnega sporazuma morebitni dobiček od odsvojitve odvesti na deželo. Pri odsvojitvi na tretje zadevne družbe ne zajema garancija omejitve tveganj. Vse udeležbe, ki 31. decembra 2005 ne bodo odsvojene ali likvidirane, bo dežela Berlin pridobila pod tržno primernimi pogoji, kupno ceno pa bo določil revizor, ki ga bo naročila dežela. Ko bo ceno pregledal še revizor, ki ga bo naročila banka, bo cena, če bo treba, določena v razsodniškem postopku. Na osnovi predpisov iz podrobnega sporazuma ima dežela že sedaj posebne pravice do dajanja soglasja, biti obveščena in nadzirati na področju nepremičninskih storitev, ki jih izvaja družba v lasti dežele, Berliner Gesellschaft zum Controlling der Immobilien-Altrisken mbH („BCIA“).

(279) Nemčija je prav tako v zgodnjem stanju postopka izrazila namen iz LBB ponovno izločiti razvojni posel IBB ter vsaj en del namenske rezerve IBB, ki je sedaj v obliki temeljnega kapitala na voljo LBB. Namen je podrobno urejala tudi privolitev, ki jo je Nemčija predložila januarja 2004. Nemčija se je tako obvezala zagotoviti, da bo najkasneje do 1. januarja 2005 razvojni posel IBB prenesen na samostojno razvojno banko dežele Berlin, ki jo je treba na novo ustanoviti, in da bo v tej zvezi namensko rezervo IBB, in s tem iz LBB, izločila za kapitalizacijo nove razvojne banke, do take mere, da bo s 1. januarjem 2004 še vedno dosegala 6,0 % stopnjo temeljnega kapitala. Del namenske rezerve IBB, dodatno potreben za kapitalizacijo BGB, bo dežela vložila kot eno ali več tihih udeležb in bo obrestovan na tržno običajen način. Poleg tega bo v času podpisa tihe družbene pogodbe na osnovi dolgoročnega ratinga LBB in ob upoštevanju odpada obveznosti za ohranjanje javnega podjetja in jamstva garanta ter ob upoštevanju pogodbenega oblikovanja tihe udeležbe določen dodatek k referenčni obrestni meri, določen po primerljivih instrumentih temeljnega kapitala, s katerimi se trguje na trgu. Primerljivost instrumentov temeljnega kapitala bo ugotovljena na osnovi pogodbenih uredb za te instrumente in na osnovi profila tveganj vsakokratnega izdajatelja.

(280) V jeseni leta 2003 je nastala naslednja aktualizirana slika vseh ukrepov, ki jih Nemčija predvideva za zmanjšanje poslovne dejavnosti (merjena na postavkah premoženja) v posameznih poslovnih poljih v obdobju od leta 2001 (številke zaključnega računa) do leta 2006 (predračunska bilanca stanja oz. bilanca uspešnosti).

Zmanjšanje premoženja in bilančne vsote ([29])

(v milijardah EUR)

Polje poslovanje	Premoženje segmenta		
	Bilanca 2001	Načrt 2006	2001
Bančno poslovanje z občani	20,0	[...]*	[...]*
— Zasebne stranke	12,2	[...]*	[...]*
— Podjetja	7,8	[...]*	[...]*
Javni organ	11,0	[...]*	[...]*
Poslovanje na trgu kapitala:	109,7	[...]*	[...]*
Velike stranke/tujina	10,8	[...]*	[...]*
Financiranje nepremičnin	31,2	[...]*	[...]*
Nepremičninske storitve	3,2	[...]*	[...]*
Vmesna vsota	**185,9**	[...]*	[...]*
Upravljanje obresti in uskupinjevanje	-16,8	[...]*	[...]*
Skupno premoženje (brez IBB)	**169,1**	[...]*	[...]*
IBB	20,1	[...]*	[...]*
Bilančna vsota (uskupinjena)	**189,2**	[...]*	[...]*

(281) Nameravani ukrepi Nemčije na tej stopnji bi skupno povzročili zmanjšanje bilančne vsote za približno 30 %. Doseženi bodo z odsvojitvijo (npr. okoli 6 milijard EUR pri poslovanju z občani z odsvojitvijo Allbank, BG Polska, Zivnostenska Banka in Weberbank), zaprtjem (npr. okoli 90 podružnic in 6 centrov za stranke) in z zmanjšanjem premoženja. Pri poslovnih poljih velike stranke/tujina in nepremičninske storitve, ki jih je potrebno opustiti oz. izločiti, preostanejo po 2006 preostale kategorije, ki jih je mogoče znižati le postopoma. Področje javni organ se bo močno skrčilo. Glavni nosilci banke po prestrukturiranju so tako poslovanje s občani na območju Berlina, financiranje nepremičnin in poslovanje na trgu kapitala.

([29]) Možne razlike zaradi zaokrožanja.

(282) Čeprav izločitve razvojnega posla IBB ni mogoče ocenjevati kot dolžnosti, saj sodi k javnim nalogam dežele Berlin in je tako nekomercialna dejavnost ([30]), je treba povedati, da skupno zmanjšanje za približno četrtino (brez upoštevanja IBB) oz. za okoli 40 milijard EUR, načeloma v okviru prakse Komisije pri podobnih primerih sektorja finančnih storitev. Vendar je potrebno opozoriti, da je namenjeno zmanjšanje postavk premoženja ali bilance v glavnem za ponazoritev skupnega učinka, vendar ga na splošno ni mogoče enačiti z učinkovitim zmanjšanjem poslovne dejavnosti ali celo navzočnosti na trgu. To velja zlasti za tri glavna področja delovanja, ki bodo ohranjena. Na področju bančnega poslovanja z občani so tako bile ali bodo prodane udeležbe (Polska, Zivnostenska, Allbank, Weberbank) in zaprte podružnice, vendar je bilo po načrtu prestrukturiranja, ki je veljal do jeseni 2003, predvideno, da se navzočnost na trgu v Berlinu skoraj ne spremeni ali da se malo zmanjša na nekaterih segmentih, zato je treba ukrepe na tem področju delovanja v glavnem obravnavati kot take, ki služijo cilju osredotočanja na regionalno temeljno dejavnost ter zmanjševanje stroškov zaradi zapiranja podružnic. Tudi na področju financiranja nepremičnin je treba načrtovano zmanjšanje obravnavati kot dokaj majhno v primerjavi s skupnim obsegom. Pri poslovanju na trgu kapitala je sicer beležiti znatno zmanjšanje postavk, vendar se kljub temu ohrani pomemben poslovni obseg.

(283) Nemčija in BGB sta razložili, da bi bilo dodatno zmanjšanje ali celo opustitev dodatnega celotnega poslovnega polja težavna in bi ogrožalo sposobnost preživetja banke. Posla financiranja nepremičnin BerlinHyp, LBB in BGB glede na trenutne razmere na trgu in zaradi nezaključenega restrukturiranja poslovnega področja kratkoročno ne bi bilo mogoče prodati ali pa bi ga bilo mogoče prodati le z znatnimi izgubami knjižne vrednosti. Še pred zaključkom celotne faze prestrukturiranja načrtujejo tudi prispevek iz pozitivnega izida tega področja poslovanja, ki so najkasneje od leta 2004 potrebni za doseganje predvidenega skupnega izida.

(284) Komisija je te argumente in tozadevno predložene informacije preverila in prišla do spoznanja, da bi kratkoročna odsvojitev posla financiranja nepremičnin dejansko ogrožala sposobnost preživetja banke

([30]) Razvojni posel je v skladu z informacijami o nemških razvojnih bankah javna naloga, zato ne predstavlja konkurenčno pomembne komercialne dejavnosti, tako je tudi ni mogoče priznati kot kompenzacijski ukrep. Obveznost za ohranjanje javnega podjetja in jamstvo garanta se lahko pri razvojnem poslu ohranita le pri njegovi izločitvi v samostojno razvojno banko.

(glej obrobno številko 230). Analiza konkurenčnega položaja financiranja nepremičnin na nemškem trgu je pokazala tudi, da BGB ne sodi med vodilne ponudnike. Sicer se je BGB po prvotnih podatkih prijave s približno 5 % deležem v letu 2000 še uvrstila na tretje mesto. Po bolj aktualnih informacijah, ki jih je predložila Nemčija in ki ne vsebujejo občinskih kreditov, pa je v letu 2000 dejansko dosegla le približno 3 % tržni delež, ki bo do leta 2006 najverjetneje padel na 2 %. To se pokriva z drugimi viri informacij, po katerih BGB v letu 2001 ni dosegla niti prvotno navedenega tretjega mesta, niti 5 % tržnega deleža, in sicer niti na skupnem trgu vseh hipotekarnih kreditov, niti na različnih segmentih. ([31]) Ob upoštevanju tega se zmanjšanje navzočnosti BGB na trgu na tem področju ne zdi nujno za preprečevanje nesprejemljivega izkrivljanja konkurence.

(285) Kljub temu je treba dati prednost umika BGB koncerna iz tega poslovnega polja, ker povzroča že samo nadaljevanje poslovne dejavnosti koncerna BGB na trgih financiranja nepremičnin izkrivljanje konkurence, čeprav v nepomembnem obsegu. Vendar to velja samo pod pogojem, da ni ogrožena ponovna vzpostavitev dolgoročne donosnosti. Tozadevno je Komisija pozitivno sprejela namen Nemčije in dežele Berlin, da bosta poslovno področje financiranja nepremičnin odsvojili posebej ali pa v okviru celotne privatizacije BGB.

(286) Poslovanje na trgu kapitala z že znižanim premoženjem segmenta za skoraj 20 % je v letu 2002 kot edino poslovno polje doseglo omembe vreden, torej pozitiven prispevek izida in dobička v trimestnem milijonskem znesku. Po zaključeni fazi prestrukturiranja v letu 2006 bi naj skupaj z bančnim poslovanjem z občani sestavljalo enega glavnih nosilcev za izid in dobiček koncerna. Poslovanje na trgu kapitala je tako postalo pomembno za ponovno vzpostavitev donosnosti BGB, zato ga ni mogoče zmanjšati v bistveno večjem obsegu kot doslej. Po drugi strani pa je mogoče konkurenčni pomen BGB na nacionalnih, pa tudi na vedno bolj globaliziranih in evropeiziranih trgih denarnih poslov in poslov z vrednostnimi papirji, uvrstiti kot nebistven ali nižji kot na nacionalnih trgih posla financiranja nepremičnin.

(287) Komisija je kljub temu preverila, ali so možna dodatna zmanjšanja, četudi v omejenem obsegu. Glede na splošni cilj, povezan s pomočjo za prestrukturiranje, po kateri naj bi se BGB preobrazila nazaj v regionalno banko, je Komisija v glavnem pretehtala opustitev dodatnih tujih hčerinskih družb. Po že opravljenih zaprtjih in odsvojitvah so bila hčerinska podjetja le še na treh lokacijah - London, Luksemburg in Dublin. Nemčija je najprej opisala njihovo ohranitev kot nujno potrebno za poslovanje z občani oziroma refinanciranje banke. Na koncu je kljub temu pritrdila k opustitvi BGB Ireland plc. v Dublinu. Komisija se je v skladu z razlogi, navedenimi v obrobni številki 286, odpovedala dodatnim ukrepom pri poslovanju na trgu kapitala.

(288) V skladu s številko 37 smernice je pri ocenjevanju dolžnosti odločilna „zlasti relativna moč podjetja na njegovem trgu ali trgih.“ Področje poslovanja z zasebnimi strankami in podjetji (bančno poslovanje z občani) je tako iz vidika konkurence nedvomno najtežavnejše. Že v sklepu o uvedbi postopka je Komisija svoje dvome o primernosti dolžnosti bistveno utemeljevala z močnim regionalnim ali lokalnim položajem BGB na tem trgu.

(289) BGB je z odsvojitvami hčerinskih družb, odsvojitvami ostalega premoženjskega dela, ter z zapiranjem svojih podružnic in drugih lokacij znatno zmanjšala premoženje posameznega segmenta, ki sodi k temu poslovnemu polju. Zmanjšanje premoženja posameznega segmenta za 43 % (glej tabelo v obrobni številki 280), ki je bilo prvotno načrtovano do leta 2006, je s tem skorajda doseženo; v glavnem je preostala samo še prodaja Weberbank. Kljub temu je Komisija že v sklepu o uvedbi postopka pripomnila, „da je BGB lokalno in regionalno zelo močna na trgih poslovanja z zasebnimi strankami in podjetji, z navedenimi deleži med 30 % in 57 % v posameznih segmentih na lokalni ravni in med 23 % in 46 % na regionalni ravni, pri čemer obstaja velika razdalja do tekmic, ki ji sledijo, ki, v kolikor je razvidno iz informacij, dosegajo le polovico, tretjino ali četrtino deležev BGB.“ Komisija je glede tega že dvomila, če bi za zmanjšanje, h kateremu si na področju poslovanja z zasebnimi strankami in podjetji prizadeva, zadostovale načrtovane odsvojitve, s katerimi bi na območju Berlina omilili učinek izkrivljanja konkurence zaradi pomoči.

(290) V povezavi s tem je treba pripomniti, da že izvedene ali načrtovane odsvojitve na področju bančnega poslovanja z občani, z izjemo manjše Weberbank, ki je usmerjena na premožnejše zasebne stranke, niso ali pa so komaj zmanjšale navzočnost BGB v Berlinu. Allbank je dejavna po vsej državi, medtem ko jo v Berlinu zastopa le nekaj podružnic, BG Polska in

([31]) V skladu z Odloèbo „Eurohyp“ Zveznega kartelnega urada z dne 19. junija 2002 so bile ustanovljene Eurohyp, Hypovereinsbankgruppe, Depfa-Gruppe, BHF-Gruppe in BayLB na razlièni delnih trgih financiranja nepremièenin v letu 2001 vodilne glede na portfelj kot tudi glede na nove sklenjene posle. Po tem je tudi sama Deutsche Banka (to je brez poslovnega deleža, ki ga je vnesla v Eurohyp) je po teh podatkih pred pred BGB, ki v tej odločbi ni navedena med glavnimi tekmicami s 5 % ali višjimi tržnimi deleži

Zivnostenska Banka pa sta dejavni v tujini. Čeprav so v Berlinu zaprli približno 40 do 50 podružnic za poslovanje z zasebnimi strankami in podjetji, je zapiranje podružnic v velikem mestu z veliko gostoto podružnic v glavnem namenjeno zmanjšanju stroškov, in kot je razkrila Nemčija, stranke zaradi tega le redko menjajo banko. ([32]) Dodatne že omenjene informacije, ki jih je predložila Nemčija, navajajo tudi, da občutno zmanjšanje navzočnosti banke na trgu ni bilo nameravano, ampak bi naj položaj v posameznih segmentih ostal približno enak ali nekoliko močnejši.

(291) Nemčija je v zvezi z dvomi Komisije uveljavila, da so prvotno predloženi izračuni tržnega deleža za BGB, ki veljajo za obseg delovanja, v posameznih segmentih berlinskega trga pretirani. Vzrok temu bi naj bila sporočila, ki jih je BGB pošiljala Landeszentralbank in ki niso upoštevala omejitve stvarnih trgov in niso bile diferencirane po regijah. Tako so na primer številke lokalnih poslov z zasebnimi strankami in podjetji vsebovale tudi obseg kreditov in vlog posla financiranja nepremičnin ali posla na trgu kapitala zunaj Berlina. Iz BGB so bili zato izločeni obsegi kreditov in vlog; upoštevni obseg trga za Berlin pa je bil v celoti zmanjšan za kredite in vloge, ki jih regijsko in stvarno ni bilo mogoče prištevati. Tržni deleži za BGB, ki so pri poslovanju z zasebnimi strankami pri denarnih vlogah/v plačilnem prometu za BGB nastali, znašajo približno 43 % do 45 %, pri kreditih pa približno 22 % za leti 2000 in 2001. Pri poslovanju s podjetji so pri denarnih vlogah/plačilnem prometu izračunali približno 25 do 26 % tržni delež BGB in približno 23 do 25 % pri kreditih za 2000 oz. 2001. V primerjavi s prvotnimi podatki, navedenimi ob priglasitvi, so se tržni deleži, ki jih je za BGB predložila Nemčija, v posameznih segmentih zmanjšali, zlasti na področju poslovanja s podjetji, kjer so se zmanjšali za skoraj polovico.

(292) Za tri naslednje tekmice BGB na berlinskem trgu poslovanja z občani — Berliner Volksbank, Dresdner Bank in Deutsche Bank (Gruppe) je Nemčija predložila ocenitve tržnih deležev za leto 2001 v višini približno 11-13 % na področju krediti/zasebne stranke, približno 8-14 % na področju zasebne stranke/denarne vloge, približno 5-16 % na področju podjetja/krediti in skoraj 9-18 % na področju stranke podjetja/denarne vloge. Volksbank izhaja z ocenitvami nad 50 % pri poslovanju z zasebnimi strankami (50-60 % pri segmentih področja denarne vloge/plačilni promet in približno 50 % pri kreditih) in z nekaj manj kot 60 % pri poslovanju s podjetji (nekaj več kot 40 % pri denarnih vlogah/plačilni promet in skoraj 50-60 % pri kreditih) iz bistveno višjih tržnih deležev. Samo sebe ocenjuje s približno 6-10 % deležem v segmentih poslovanja z zasebnimi strankami in s približno 4-10 % v segmentih poslovanja s podjetji.

(293) Nemčija se je pri popravljenih tržnih deležih na področjih poslovanja s podjetji in zasebnimi strankami omejevala le na Berlin, saj je to upoštevno področje, in ker gre pri poslovanju z občani za regionalni posel. ([33])

(294) Tudi Berliner Volksbank je v svojem stališču navedla, da je Berlin upošteven prostorski trg za ocenitev pomoči pri poslovanju z občani. To je tudi v skladu z običajnimi ocenitvenimi kriteriji Komisije za prostorsko omejitev trga pri nadzoru združevanja. Tako so bili pri odločitvah o nadzoru združevanja, ki velja za bančne sektorje, navedeni dejavniki kot so splošna preferenca strank banke za lokalne ponudnike, pomen goste mreže podružnic in potreba po fizični navzočnosti pooblaščene banke v prostorski bližini strank. ([34]) Če je Komisija kljub temu na področju kontrole združevanja pri finančnih storitvah doslej načeloma izhajala zlasti iz nacionalnih trgov, je bil razlog za to ta, da zaradi pomanjkanja konkurenčnih pomislekov (dejavniki tržno prevladujočega položaja) ni bila potrebna temeljita analiza na področju bančnega poslovanja z občani. Vendar nacionalna omejitev ne bi bila ustrezna za revizijo učinkov izkrivljanja obravnavane pomoči na berlinsko konkurenco pri bančnem poslovanju z občani. Zlasti na tem področju bi morala BGB zaradi svojega izstopajočega tržnega položaja ponuditi dolžnost zmanjševanja navzočnosti na trgu. Tržni položaj BGB med drugim tudi zaradi strategije dveh imen znatno presega to, kar je glede na močne regionalne hranilnice deloma običajno v nemških mestih. Koncentracija otežuje pristop na trg potencialnih tekmic in je povzročila tudi, da so tržni deleži tujih bank v Berlinu zanemarljivo majhni.

(295) Komisija za namene te odločitve ne vidi povoda odstopati od predstavitve Nemčije in Berliner Volksbank v zvezi z zemljepisno upoštevnostjo poslovanja z občani na Berlin. Kot je navedla v sklepu o uvedbi postopka, se je na področju nadzora združevanja doslej sicer na splošno izhajalo iz tega, da so trgi glede

([32]) Ob upoštevanju tega ohrani banka v Berlinu, ki zapre svojo podružnico, približno 75 % do 90 % prizadetih strank.

([33]) Tržni deleži za regijo Berlin/Brandenburg (približno 14-27 % pri poslovanju z zasebnimi strankami in približno 18-21 % pri poslovanju s podjetji) so bili predloženi kasneje zaradi popolnosti podatkov. Da so bistveno nižji se razlaga s tem, da je bila BGB v Brandenburgu zastopana že pred najmlajšimi ukrepi prestrukturiranja odsvojitev in zapiranj lokacij v Brandenburgu le v manjšem obsegu. Aktualizirani zvezni podatki niso bili več predloženi.

([34]) Odločba Komisije z dne 11. marca 1997, ki objavlja koncentacijo, združljivo s skupnim trgom (Zadeva N IV/M.873 — Bank Austria/Creditanstalt), na osnovi Uredbe Sveta (EGS) št. 4064/89 (UL C 160 z dne 27.5.1997, str. 4).

na razširjenost njihovega finančnega sektorja, z izjemo finančnih poslov in poslov z vrednostnimi papirji, nacionalni, vendar so pri tem vsekakor pustili prostor za regionalno opazovanje na področju poslovanja z zasebnimi strankami in podjetji. ([35]) Pomen omrežja podružnic in lokalne fizične navzočnosti banke pri poslovanju z občani govorijo v prid opazovanja berlinskega trga. Na to kažejo tudi načini vedenja strank, ki pri zaprtju ali odsvojitvi podružnic v velikem mestu kot je Berlin, v kolikor banko sploh zamenjajo, kljub naraščajočem daljinskem bančništvu praviloma preidejo k drugi, lokalno zastopani kreditni instituciji. Do te mere se je zdela vključitev Brandenburga, razen obrobja Berlina, že preveč obširen, kot nakazujeta umik BGB iz dežele Brandenburg in osredotočanje na temeljne regije.

(296) Za namene te odločbe pa ni bistvena natančna omejitev zemljepisnega trga, saj dokazovanje prevladujočega položaja v tem primeru ni pomembno, temveč ali ponujene dolžnosti zmanjševanja navzočnosti na trgu zadoščajo za kompenzacijo zadevne pomoči na izkrivljanje konkurence. Nedvomno in nesporno je, da so pomoči banki pomagale k obstanku na različnih trgih in s tem k ohranjanju njenega močnega položaja.

(297) V zvezi z navzdol popravljenimi ocenami tržnega deleža, ki jih je predložila Nemčija, Komisija dvomi o zanesljivosti zmanjšanih številk, po eni strani zato, ker so se morda podobne posamične prijavne težave pojavile tudi pri drugih tekmicah, ki pa se v navedenem tržnem obsegu niso upoštevale. Po drugi strani pa so tretje stranke, ki so med postopkom predložile opombe in ki so bile povprašane po ocenitvah, potrdile približno višino prvotnih številk. Vendar je potrebno opozoriti, da neodvisni izračuni tržnih deležev, vključno s preverljivimi stvarnimi in regionalnimi omejitvami, niso na voljo. Kot se je izkazalo pri poizvedovanjih, zadevne konkurenčne analize doslej ni izvedla ne Bundesbank (Narodna banka)/Landeszentralbank, ne Zvezni kartelni urad ali Komisija na področju kartelnega prava/nadzora združevanja. Na področju same politike pomoči Komisija nima potrebnih pooblastil za preiskavo, ki bi jih lahko uveljavljala pri tekmicah.

(298) Nasprotno pa v namene te odločbe natančna analiza tržnih deležev ni potrebna, saj pri preverjanju pomoči dokazovanje prevladujočega položaja ni pomembno. Ni dvoma, da preverjanje pomoči izkrivljajo konkurenco oz. tako grozijo, in da je izkrivljanje pomembno zlasti na trgih, na katerih ima BGB močan tržni položaj. Tržna moč ustreza tudi zaznavanju BGB kot vodeče banke v Berlinu na področju poslovanja z občani. Četudi ustrezni, navzdol popravljeni tržni deleži v višini nekaj več kot 20 % do več kot 40 % v posameznih segmentih temu ne nasprotujejo, kar je dvomljivo. V tej zvezi je potrebno spomniti tudi, da je bil delež BGB oz. njen prodor na trg v letu 2002 po informacijah, ki jih je predložila Nemčija, merjeno glede na prvi žiro račun pri poslovanju z zasebnimi strankami 48 %, in da ima po navedbah predsednika uprave BGB z imeni Berliner Sparkasse in Berliner Bank tržni delež, ki deloma presega 50 % ([36]).

(299) Zato ni dvoma o močnem tržnem položaju BGB in o njenem položaju vodilne banke za poslovanje z občani na območju Berlina, ki zajema približno 4 milijone prebivalcev. Tržni položaj BGB se po njeni ustanovitvi leta 1994, ko sta se združili „Berliner Bank“ in „Berliner Sparkasse“ (ki je tedaj združevala hranilnice zahodnega in vzhodnega dela mesta, pri čemer je imela zadnje imenovana tako rekoč monopolni položaj), ni bistveno spremenil, tudi ne od začetka krize v letu 2001. Ta „stabilnost“ je lahko zato kazalnik relativne tržne moči BGB v primerjavi z njenimi aktualnimi in potencialnimi tekmicami.

(300) Ob upoštevanju tega je Komisija ponazorila, da odobritev pomoči za prestrukturiranje zaradi naloženih dolžnosti, ki na skoraj noben način ne vplivajo na položaj BGB na berlinskem trgu pri bančnem poslovanju z občani, ni združljiva s pravico do pomoči Skupnosti. Vendar pa je bila Nemčija soočena z argumenti, ki jih je predložila banka v zvezi z vplivom na njeno življenjsko sposobnost.

(301) Po intenzivnih dodatnih pogajanjih dne 18. decembra 2003 s predstavniki Nemčije in dežele Berlin je na koncu Nemčija privolila v odsvojitev Berliner Bank kot dodatno dolžnostim za vzpostavitev sposobnosti za odobritev pomoči ali da bi se izognila dodatnim kompenzacijskim storitvam, ki bi jih sicer naložila Komisija. V skladu s to privolitvijo se Nemčija obvezuje zagotoviti, da bo koncern bančne družbe v odprtem in preglednem, nediskriminativnem

([35]) Odločba Komisije z dne 11. marca 1997, (Zadeva N IV/M.837 — Bank Austria/Creditanstalt); Odločba Komisije z dne 25. septembra 1995, ki objavlja koncentracijo, združljivo s skupnim trgom (Zadeva N IV/M.628 — Generale Bank/Crédit Lyonnais Bank Nederland), na osnovi Uredbe Sveta (EGS) št. 4064/89 (UL C 289, 31.10.1995, str. 10).

([36]) Govor na skupščini dne 4. julija 2003.

postopku do 1. oktobra 2006 pravnomočno odsvojil oddelek „Berliner Bank“ kot gospodarsko enoto z vključno najmanj enim imenom, vsemi razmerji s strankami, ki sodijo k imenu, podružnicami in zadevnimi zaposlenimi (sklenitev prodaje 1. februarja 2007). Število strank, podružnic in zaposlenih, ki bodo odsvojeni, se določi z 31. decembrom 2003, z izjemo izvedbe načrta prestrukturiranja, priglašenega Komisiji, ter naravne fluktuacije posla, to pomeni odhajanje in prihajanje strank, zaposlenih, aktiva in pasiva, ki temelji na posamičnih odločitvah (kot je selitev strank ali zaposlenih ali nezadovoljstvo s prejšnjo banko ali delodajalcem) in na katerega banka nima vpliva. To še zlasti pomeni, da BGB ne sme sprejemati ukrepov, ki bi povzročili, da bi stranke Berliner Bank prešle k drugim podjetjem ali področjem BGB, kot na primer Berliner Sparkasse. Fiduciar, ki ga imenuje Nemčija (dežela Berlin) in potrdi Komisija bo zagotovil, da bo banka v trgovsko razumni meri naprej prestrukturirala Berliner Bank in vanjo vlagala in da ne bo naredila nič takega, kar bi zmanjšalo vrednost Berliner Bank, zlasti s prenosom strank občanov ali podjetij ali prodajnega osebja k Berliner Sparkasse ali drugim delom koncerna bančne družbe.

(302) Z odsvojitvijo Berliner Bank se bo premoženje posameznega segmenta na področju bančnega poslovanja z občani do leta 2006 ([37]) zmanjšalo za dodatnih [...]* EUR (to pomeni skupaj z doslej načrtovanimi in potrjenimi že opisanimi ukrepi za približno [...]* EUR). Tržni delež BGB v posameznih segmentih berlinskega poslovanja z občani se bo z odsvojitvijo zmanjšal za približno 1/3 do 1/6. Skupno se bo bilančni volumen zmanjšal iz približno 189 milijard EUR na približno 124 milijard EUR.

(303) Po stališču Komisije tako za omilitev učinkov izkrivljanja konkurence zadevnih ukrepov pomoči zadoščajo do sedaj že izvedene, načrtovane in odobrene odsvojitve, zaprtja in zmanjšanja drugih oblik.

(304) Ob koncu je treba omeniti, da je Nemčija prvotno v prijavi omenila, da je Berlin regija v smislu črke (c) odstavka 3 člena 87 Pogodbe ES in da je zanjo možna regijska pomoč, ter ob tem napotila na številki 53 in 54 smernice in njeno upoštevanje ob ocenjevanju dolžnosti, ki pa jih ni speljala oz. uveljavila konkretne vidike. Številki 53 in 54 pravita, da veljajo ocenjevalni kriteriji smernice tudi za regionalna razvojna področja, toda merila za opustitev kapacitet na trgih s strukturnimi presežnimi kapacitetami bi bila lahko manj stroga. Komisija je v sklepu o uvedbi postopka ugotovila, da zaradi pomanjkanja dodatne konkretizacije ne more oceniti uporabnost tega kriterija. Ker se Nemčija tudi v nadaljevanju postopka ni odzvala na to točko in je bilo zgoraj dodatno razloženo, da v bančnih sektorjih ne gre za trge s *strukturno* presežno kapaciteto, je treba številki 53 in 54 smernice v obravnavanem primeru oceniti kot neuporabni.

Pomoč, omejena na minimum

(305) Nemčija je po mnenju Komisije v zadostni meri dokazala, da so zneski treh odobrenih pomoči, priliv kapitala, omejitev tveganja in pogodba o obravnavi morebitnih vračilnih zahtevkov dežele Berlin proti banki, omejeni na nujno potrebno najmanjšo mero v skladu z razpoložljivimi finančnimi sredstvi banke in njenih delničarjev. Banka ne bo prejela presežne likvidnosti in presežnih lastna sredstva, ki bi jih lahko zlorabila za neprimerno širitev svojega posla v breme svojih tekmic.

(306) Znesek priliva kapitala v višini 1,755 milijard EUR v avgustu 2001, ki je bil najprej odobren kot pomoč za reševanje, je bil odmerjen tako, da je bilo mogoče z njim zagotoviti stopnjo temeljnega kapitala banke v višini 5,0 % oziroma stopnjo lastnih sredstev v višini 9,7 %. Kot je obrazloženo zgoraj Komisija meni, da so nujno potrebni za kratkoročno preživetje banke. Banki je v nadaljevanju uspelo z lastnim trudom, zlasti z zmanjšanjem tveganih postavk, povečati stopnjo temeljnega kapitala nad 5 %. Ob koncu leta 2003 je znašala približno 6 %. Komisija glede na današnjo prakso na finančnih trgih in glede na ustrezna pričakovanja rating agencij in udeležencev na trgu meni, da je 6,0 % stopnja temeljnega kapitala nujno potrebna za zagotovitev dolgoročne sposobnosti banke na trgu kapitala. Priliv kapitala iz leta 2001 je nujno potreben za ohranitev stopnje temeljnega kapitala banke na tej višini in ga je v zvezi z ocenitvijo mogoče odobriti in v celoti upoštevati kot pomoč pri prestrukturiranju, omejena na nujno potreben minimum. Banka se čuti veliko bolj odgovorno, kot je razloženo zgoraj in v zvezi z odpadom državnega jamstva, uvedbe IAS in sporazuma v okviru Basel II, da z lastnim trudom poveča stopnjo temeljnega kapitala na najmanj 7 % in si tako zagotovi rating, potreben za operativno sprejemljive pogoje refinanciranja. Komisija pozdravlja načrtovane ukrepe za dodatno stabiliziranje banke.

([37]) Odsvojitev Berliner Bank mora začeti veljati najkasneje do 1. februarja 2007. Zato je mogoče, da bo učinek viden šele v bilanci leta 2007.

(307) Omejitev tveganja v nominalni višini 21,6 milijarde EUR ima, kot je razloženo v obrobni številki 138, za ocenitev kot državna pomoč gospodarsko vrednost v višini 6,1 milijarde EUR. Berliner Volksbank zastopa stališče, da omejitev tveganja dežele bolj ustreza neomejeni obvezi dodatnih prispevkov, saj s tem povezane obveze plačevanja dežele Berlin zdaj ni mogoče oceniti, zato ustreza „bianko čeku“ za prihodnje izgube. Njena višina in trajanje sta nesorazmerna in banki omogočata skoraj neomejene bonitete, banki omogočata „privilegije“ pri oddaji ponudb pod poljubnimi pogoji, zaradi nezmožnosti številčnega ovrednotenja obveze plačevanja pa je ni mogoče odobriti. Komisija meni, da so argumenti neustrezni in se pridružuje navedbam Nemčije. Nasprotno, konstrukcija omejitve tveganj banki ne omogoča, kot trdi Berliner Volksbank, širjenja bančnih ali drugih poslov. Seveda preprečuje, da bi banka popolnoma izginila s trga. Vendar se omejuje na varovanje banke pred tveganji iz starih poslov. Kot takšna se ne more uporabljati za ustvarjanje novih poslov. Nove posle omogoča kvečjemu tako, da varovane družbe za nepremičninske storitve ter banka na splošno sploh še obstajajo na trgu. Vendar je to posredna posledica vsake pomoči, zato je ni mogoče vzeti za merilo, ali je pomoč kot taka v svojem obsegu strogo omejena na nadaljevanje obstoja podjetja. Omejitev tveganja banki ne zagotavlja likvidnosti, ampak jo le osvobaja trajno nastajajočih dodatnih izgub iz poslovanja z nepremičninskimi storitvami, ki jih banka sama ne more absorbirati. Dežela plačuje le naknadno uveljavljane dejanske zahtevke upnikov na osnovi njihove zakonite pravice. Poleg tega dežela s svojimi družbami za nadzor tveganj v skladu s podrobnim sporazumom uresničuje obsežne pravice glede preverjanja in pridržkov do soglasja. V zvezi z natančnim opisom mehanizma podrobnega sporazuma se Komisija sklicuje na navedbe Nemčije. Komisija zato meni, da je omejitev tveganja omejena na najmanjšo možno stopnjo.

(308) Tudi pomoč z maksimalno gospodarsko vrednostjo v višini 1,8 milijarde EUR iz Sporazuma med deželo Berlin in banko o obravnavanju morebitnih zahtevkov dežele proti Landesbank Berlin iz Odločbe v postopku C 48/2002 je po mnenju Komisije omejena na najnižjo možno stopnjo. Brez Sporazuma bi morala banka na zahtevo revizorjev v letni bilanci 2002 tvoriti rezervacije za grozeče obveznosti v trimestni milijonski višini. To bi negativno vplivalo na letni izid 2002 in na lastniški kapital banke. Vendar je banka v času sestavljanja letne bilance za leto 2002 in tudi kasneje prikazovala stopnjo temeljnega kapitala, ki ni znašala več kot 6 % in je bila deloma še nižja. Dodatne obremenitve stopnje temeljnega kapitala banka v tej fazi prestrukturiranja ne bi prenesla. Kot je navedeno zgoraj je Komisija mnenja, da znaša dolgoročno nujno potrebna stopnja temeljnega kapitala 6,0 %. Če bi Komisija v svoji Odločbi o postopku C 48/2002 deželi Berlin naložila uveljavljanje zahtevka proti banki za vračilo pomožnega elementa, ki ni združljiv s skupnim trgom, bi ga dežela Berlin pustila v banki kot vlogo. Vendar bi se to zgodilo le do mere, potrebne za ohranjanje stopnje temeljnega kapitala v višini 6,0 % na 1. januar 2004, kar je po mnenju Komisije nujno potrebna najnižja stopnja. Dovoljenje Komisije za sporazum o vračilu z najvišjo gospodarsko vrednostjo 1,8 milijarde EUR je omejeno na izjemni primer kot je ta; to pomeni samo in le v takem obsegu, v katerem bi vračilni zahtevki neizogibno ogrožali življenjsko sposobnost podjetja in bi bilo sicer načrt prestrukturiranja mogoče dovoliti. Sporazum o vračilu je v tej zvezi dodatna pomoč za prestrukturiranje, zato terja dodatne dolžnosti, do katerih se je Nemčija končno zavezala, še zlasti z obljubo zagotoviti odsvojitev Berliner Bank.

Sklepne ugotovitve

(309) Pomoči v skupni višini 9,7 milijarde EUR sestavljajo trije ukrepi: Prvič priliv kapitala, ki ga je avgusta leta 2001 dežela Berlin namenila BGB, v višini 1,755 milijarde EUR; drugič omejitev tveganj, ki jo je dežela Berlin decembra leta 2001/aprila leta 2002 odobrila BGB in sicer v nominalnem najvišjem znesku v višini 21,6 milijarde EUR z gospodarsko vrednostjo v višini 6,1 milijarde EUR; in tretjič Sporazum za vračilni zahtevek, ki sta ga decembra leta 2002 sklenili dežela Berlin in BGB v zvezi z morebitno Odločbo Komisije, ki bi zaključila postopek C48/2002 (Landesbank Berlin — žiro centrala) in utemeljila vračilni zahtevek z gospodarsko vrednostjo do 1,8 milijarde EUR.

(310) Izpolnjene so vse predpostavke za odobritev državne pomoči v skladu s prvim odstavkom člena 87 Pogodbe ES: državna sredstva, okoriščenje določenega podjetja, učinki izkrivljanja konkurence in oviranje trgovanja med državami članicami. Od določb o izjemah načela nezdružljivosti državnih pomoči s skupnim trgom ni uporabna nobena druga razen črke (c) tretji odstavek člena 87 Pogodbe ES v povezavi s smernicami Skupnosti za državno pomoč za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah.

(311) V svoji oceni, in merjeno po kriterijih smernic, je Komisija prišla do zaključka, da so že izvedeni in načrtovani ukrepi prestrukturiranja razumni, logični in načeloma primerni za omogočanje ponovne vzpostavitve dolgoročne donosnosti BGB.

(312) Po mnenju Komisije za kompenziranje učinkov izkrivljanja konkurence zadevnih ukrepov pomoči že zadoščajo doslej izvedene, načrtovane in odobrene odsvojitve, zaprtja in zmanjšanja.

(313) Vse tri odobrene pomoči, priliv kapitala, omejitev tveganja in Sporazum o obravnavanju morebitnih plačilnih zahtevkov dežele Berlin proti banki, so po mnenju Komisije omejene na najnižjo možno stopnjo, nujno potrebno za prestrukturiranje, ki je v skladu s finančnimi sredstvi banke in njenih delničarjev. Banka tako ne bo dobila presežne likvidnosti in prekomernih lastnih sredstev, ki bi jih lahko zlorabila za neprimerno širitev svojega posla v breme svojih tekmic —

SPREJELA NASLEDNJO ODLOČBO:

Člen 1

1. Naslednji ukrepi v korist koncerna Bankgesellschaft Berlin AG („BGB“) so državna pomoè v smislu prvega odstavka èlena 87 Pogodbe ES:

(a) priliv kapitala dežele Berlin v avgustu leta 2001 v višini 1,755 milijarde EUR;

(b) garancije („omejitev tveganja“) z maksimalno nominalno vrednostjo v višini 21,6 milijarde EUR, ki jih je dežela Berlin odobrila dne 20. decembra 2001 in dne 16. aprila 2002;

(c) sporazum z dne 26. decembra 2002 med deželo Berlin in Landesbank Berlin („LBB“) o obravnavanju morebitnih zahtevkov dežele Berlin proti LBB po dokončni odločitvi Komisije v še neodločenem postopku C 48/2002.

2. Pomoèi, ki so imenovane v odstavku 1, so združljive s skupnim trgom, èe se bo Nemèija v celoti držala obljub, ki jih je zvezna vlada predložila s sporoèilom z dne 6. februarja 2004 in ki so strnjene èlenu 2(1) in v Prilogi te odloèbe in èe pomoèi, ki so navedene v 1(c) s 1. januarjem 2004 pri koncernu BGB ne bodo povzroèile nedoseganja 6,0 % stopnje temeljnega kapitala (ob upoštevanju izloèitve IBB v skladu s èlenom 2(1)(d).

Člen 2

1. Nemèija je privolila,

(a) zagotoviti pravočasno izvedbo prijavljenega načrta prestrukturiranja v skladu s pogoji, navedenimi v Prilogi;

(b) zagotoviti odsvojitev udeležbe dežele Berlin v BGB v skladu s pogoji, navedenimi v Prilogi;

(c) zagotoviti odsvojitev ali likvidacijo vseh udeležb v družbah za nepremičninske storitve koncerna BGB, zajetih v omejitvi tveganja z dne 16. aprila 2002 in sicer pod pogoji, navedenimi v Prilogi;

(d) zagotoviti, da bo namenska rezerva IBB izločena iz LBB pod pogoji, navedenimi v Prilogi;

(e) zagotoviti odsvojitev oddelka LBB „Berliner Bank“ koncerna BGB v skladu s pogoji, navedenimi v Prilogi

(f) zagotoviti, da bo koncern BGB najkasneje do 31. decembra 2005, likvidiral svojo udeležbo v BGB Ireland plc.

2. Komisija lahko po priglasitvi na dovolj utemeljeno prošnjo Nemčije

(a) odobri podaljšanje roka, določenega v zavezah ali

(b) se pod izjemnimi okoliščinami odpove eni ali več dolžnostim in pogojem v teh zavezah, jih spremeni ali nadomesti.

Če Nemčija zaprosi za podaljšanje roka, mora najkasneje en mesec pred iztekom zadevnega roka Komisiji predati dovolj utemeljeno prošnjo.

Člen 3

Nemčija v dveh mesecev po uradni objavi te odločbe obvesti Komisijo o ukrepih, ki jih je sprejela in namerava sprejeti za izvajanje te odločbe.

Člen 4

Ta odločba je naslovljena na Zvezno republiko Nemčijo.

Nemčija je pozvana, da kopijo te odločbe takoj posreduje prejemniku pomoči.

V Bruslju, 18. februarja 2004

Za Komisijo
Mario MONTI
Član Komisije

PRILOGA ([1])

K črki (a) prvega odstavka člena 2

Nemčija bo zagotovila, da bo prijavljen načrt prestrukturiranja, kakor je bil nazadnje spremenjen v skladu z uradnim obvestilom Zvezne vlade z dne 29. januarja 2004, izveden v celoti z vključno vsemi obveznostmi iz prvega odstavka člena 2 v skladu z navedenim časovnim načrtom. Če za nekatere elemente načrta prestrukturiranja ni naveden rok, bodo ti izvedene takoj, v vsakem primeru pa pravočasno, da bodo omogočali izpolnitev določenih rokov.

K črki (b) prvega odstavka člena 2

Nemèija bo zagotovila, da bo dežela Berlin uvedla odprt, pregleden in nediskriminativen postopek odsvojitve takoj po potrditvi zaključènega raèuna koncerna Bankgesellschaft Berlin AG za leto 2005 in ga sklenila do 31. decembra 2007.

Pridobitelj mora

— biti neodvisen od dežele in ne sme biti povezan z BGB AG ali „Berliner Bank“ v smislu člena 11 uredbe Komisije o skupinski izjemi (ES) št. 2790/1999, ([2]) o vertikalnem sporazumu,

— biti v razumnem obsegu sposoben pridobiti vse potrebna dovoljenja zadevnih oblasti za urejanje konkurence in drugih oblasti za pridobitev udeležbe v BGB AG,

— na osnovi svoje finančne moči, še zlasti svojega ratinga, biti primeren za trajno zagotovitev solventnosti banke.

Ob uporabi klavzule o pregledu v skladu z drugim odstavkom člena 2 o dovoljenju k odsvojitvi bo Komisija ustrezno upoštevala ponudbene pogoje in položaj na trgih kapitala.

K črki (c) prvega odstavka člena 2

Nemčija bo zagotovila, da bo koncern BGB z učinkom na bilanco najkasneje do 31. decembra 2005 v skladu z določili v nadaljevanju, odsvojil ali likvidiral vse udeležbe v družbah z nepremičninskimi storitvami, zajete v omejitvi tveganja z dne 16. aprila 2002.

Do 31. decembra 2004 bosta dežela in banka nato doloèili udeležbe v družbah z nepremièninskimi storitvami, ki so primerne za odsvojitev tretjim. Te udeležbe bodo odsvojene v preglednem, odprtem in nediskriminativnem postopku oddaje naročil.

Udeležbe v družbah za nepremièninske storitve, ki do dne izdelave bilance 31. decembra 2005 ne bodo likvidirane ali odsvojene tretjim, bo pod tržnimi pogoji pridobila dežela Berlin. Kupna cena bo na podlagi ocenitve, ki jo bo opravil neodvisni gospodarski revizor, ki ga bo naroèila dežela in kateri bo sledil pregled neodvisnega revizorja, ki ga bo naroèila banka, ugotovljena do 31. marca 2005. Osnova ugotovitve cene bodo priznani ocenitveni postopki. V primeru odstopanj med ocenama in ob nestrinjanju pogodbenih strank bo vrednost doloèil tretji izvedenec, ki ga bo doloèil „Institut der Wirtschaftsprüfer in Deutschland e.V.“ (Inštitut revizorjev Nemèije). Neodvisna mnenja o vrednosti bodo Komisiji predložena najkasneje do 31. julija 2005.

([1]) V nadaljevanju je strnjena vsebina obveznosti Nemčije, ki jih je Zvezna vlada predložila dne 6. februarja 2004 v svojem uradnem obvestilu. Za to odločbo je odločilnega pomena izvorno nemško besedilo v tem obvestilu.

([2]) UL L 336, 29.12.1999, str. 21.

Poslovna dejavnost družb za nepremièninske storitve, predvidenih za prenos na deželo ali za likvidacijo, bo omejena na pravilno upravljanje za likvidacijo tveganj, ki jih doloèa podrobni sporazum. Banka bo v te družbe vlagala v obsegu, ki je potreben za te dejavnosti.

V izogib znatnim davčnim obremenitvam zaradi pridobitve nepremičnin lahko koncern bančne družbe obdrži največ 6 % menedžmenta nepremičnin in gradenj Bankgesellschaft Berlin GmbH („IBG“). Koncern bančne družbe s tem ne bo mogel vplivati na poslovodenje IBG. Poleg tega lahko IBAG Immobilien und Beteiligungen Aktiengesellschaft („IBAG“) po spremembi poslovnega imena in novi usmeritvi v center Work-out-Competence in kot holding družba ostane v koncernu bančne družbe za družbe na tako imenovanem negativnem seznamu ([3]), ki so izključene iz omejitve tveganja in v katerih je koncern bančne družbe udeležen. Neodvisno od funkcije holding družbe za družbe tako imenovanega negativnega seznama za pravilno upravljanje in likvidacijo tveganj iz teh družb ter kot center Work-out-competence v povezavi z likvidacijo financiranja nepremičnin, IBAG ne bo opravljala drugih poslov nepremičninskih storitev.

K črki (d) prvega odstavka člena 2

Nemčija bo zagotovila, da bo najkasneje z učinkom do 1. januarja 2005 razvojni posel Investitionsbank Berlin („IBB“), institucije, ki ni pravno sposobna in ki je bila doslej vodena kot oddelek Landesbank Berlin („LBB“) v skladu z uredbami v nadaljevanju, prenesla na novo ustanovljeno samostojno razvojno banko dežele Berlin.

Namenska rezervacija IBB Landesbank Berlin bo uporabljena kot kapital nove razvojne banke in s tem izloèena iz Landesbank v takšen obsegu, kot bo s 1. januarjem 2004 mogoèe, ne da bi povzroèila nedoseganje 6,0 % stopnje temeljnega kapitala (Tier One) v koncernu banène družbe (po izloèitvi IBB), pri tem pa bo v Landesbank Berlin ostalo največ 1,1 milijarde EUR.

Del namenske rezervacije IBB, a največ 1,1 milijarde EUR, ki je po zgoraj omenjenem odstavku še naprej potreben za kapitalizacijo koncerna bančne družbe, bo dežela Berlin neposredno ali posredno kot stvarni vložek naložila v eno ali več kapitalsko sposobnih tihih udeležb v LBB. S tem je mogoče na primer utemeljiti zahtevek dežele Berlin proti LBB za prenos ustreznega dela namenske rezervacije IBB in nato ta zahtevek vložiti med tihe udeležbe.

Tihe udeležbe bodo tržno običajno obrestovane. Poleg tega bo na dan podpisa tihih družbenih pogodb na osnovi dolgoročnega ratinga LBB in ob upoštevanju odpada obveznosti za ohranjanje javnega podjetja in jamstva garanta ter ob upoštevanju pogodbenega oblikovanja tihih udeležb ugotovljen pribitek k referenčni obrestni meri, določen po primerljivih instrumentih temeljnega kapitala, ki poslujejo na trgu. Primerljivost instrumentov temeljnega kapitala bo ugotovljena na osnovi pogodbenih uredb za te instrumente in na osnovi ratinga vsakokratnega izdajatelja.

K črki (e) prvega odstavka člena 2

Nemèija bo zagotovila, da bo koncern banène družbe, oddelek LBB „Berliner Bank“ odsvojil kot gospodarsko enoto z vkljuèno najmanj enim imenom (in vsemi zadevnimi intelektualnimi lastninskimi pravicami), vsemi zasebnimi strankami, strankami podjetji in drugimi strankami, povezanimi z dejavnostjo pod zašèitenim imenom Berliner Bank, podružnicami ter prodajnim osebjem (front-office). Število strank, podružnic in zaposlenih, ki bodo odsvojeni, se doloèi z 31. decembrom 2003, z izjemo izvedbe naèrta prestrukturiranja, priglašenega Komisiji, ter naravne fluktuacije posla, to pomeni odhajanje in prihajanje strank, zaposlenih, aktiva in pasiva, ki temelji na posamièni odloèitvah (kot je selitev strank ali zaposlenih ali nezadovoljstvo s prejšnjo banko ali delodajalcem) in na katerega banka nima vpliva. Druga osnovna sredstva ali zaposlene je mogoèe v ustreznem obsegu vkljuèiti v odsvojitev. Natanèno upoštevanje doloèb bo nadzoroval fiduciar. Odsvojitveni postopek mora biti odprt, pregleden in nediskriminativen, z zaèetkom v letu 2005. Sklenjen mora biti do 1. oktobra 2006, tako da postane odsvojitev pravnomoèna najkasneje dne 1. februarja 2007 (sklenitev prodaje).

([3]) Priloge 4.1, 11.1, 22.1, 29.1, 37.1.2, 44.1 k podrobnem sporazumu z dne 16. aprila 2002, Priloga 25 k notifikaciji.

V treh mesecih po prejemu te odloèbe Nemèija Komisiji predlaga ustrezno imenovanje za fiduciarja ter neodvisnega fiduciarja, zakon zavezanega k varovanju tajnosti, ki na stroške Nemèije nadzoruje pravilen potek postopka odsvojitve in zagotovi zlasti, da banka še naprej v trgovsko razumnem obsegu restrukturira Berliner Bank in vanjo vlaga in ne stori nièesar, kar bi lahko vrednost Berliner Bank zmanjšalo, zlasti s prenosom zasebnih strank ali podjetij ali prodajnega osebja k Berliner Sparkasse ali k drugim delom koncerna banène družbe. Fiduciar zaène opravljati svoje delo takoj po imenovanju. Èe fiduciar odkrije nepravilnosti, se o tem nemudoma obvesti Komisija.

Kupec mora biti neodvisen od banène družbe Berlin; razpolagati mora s finanènimi viri, dokazanim strokovnim znanjem in vzpodbudami, da „Berliner Bank“ obdrži in razvija kot življenjsko sposobno, aktivno tekmovalno moè v konkurenci z Bankgesellschaft Berlin in drugimi tekmicami. To ne izključuèuje integracije „Berliner Bank“ v podjetje in korporacijsko identiteto kupca.

Prilagajanja srednjeročnega finančnega načrta z dne 29. januarja 2004, potrebna za uresničitev teh dolžnosti, bo Nemčija nemudoma predložila Komisiji, ki se mora z njimi strinjati.

Splošni pogoji za uresničitev in poročanje

(a) Nemčija načrta za prestrukturiranje, prijavljenega dne 29. januarja 2004, ki upošteva vse obveznosti v prvem odstavku člena 2, ne bo spremenila brez pridobitve predhodne privolitve Komisije.

(b) Nemčija bo zagotovila, da bodo odsvojitve in prodaje, predvidene v črkah (b), (c) in (e) prvega odstavka člena 2 potekale v preglednih postopkih, ki bodo odprti za vse potencialne domače in tuje kupce. Prodajni pogoji ne smejo vsebovati določb, ki bi število potencialnih kandidatov neprimerno omejevale ali pa bi bile posebej prilagojene določenemu potencialnemu kandidatu. Nemčija bo zagotovil zadostno objavljanje odsvojitev in prodaj. Z izjemo odsvojitev v skladu s črko (c) prvega odstavka člena 2 bo to objavljeno v najmanj enem mednarodnem tiskanem mediju, ki je v vsej Skupnosti na voljo v angleškem jeziku. Ponudnikom bo, v kolikor je to pravno dopustno, omogočen neposredni dostop do vseh potrebnih informacij v postopkih skrbnega pregleda („due diligence“). Izbira kupcev poteka po gospodarskih kriterijih. Dobički iz prodaj banke bodo v celoti uporabljeni za financiranje načrta prestrukturiranja banke, razen če zaradi podrobnega sporazuma z dne 16. aprila 2002 (Priloga 25 k notifikaciji) pripadajo deželi Berlin.

(c) Nemčija bo zagotovila, da lahko Komisija ali izvedenec, ki dela v imenu Komisije, ob vsakem trenutku preveri izvajanje vseh obveznosti do njihove izpolnitve. Nemčija Komisiji zagotavlja neomejen dostop do vseh informacij, potrebnih za nadzorovanje izvedbe te odločbe. Komisija lahko z dovoljenjem Nemčije zahteva razlage in pojasnila neposredno od banke. Nemčija in banka bosta s Komisijo ali s svetovalcem, ki ravna v imenu Komisije, obsežno sodelovali pri vseh vprašanjih v zvezi z nadzorovanjem in izvedbo te odločbe.

(d) Do vključno leta 2007 bo Nemčija Komisiji pošiljala letna poročila o napredovanju. Poročilo mora vsebovati povzetek o napredovanju izvajanja načrta prestrukturiranja ter podrobnosti o prodajah in zaprtjih hčerinskih družb in oddelkov v skladu s prvim odstavkom člena 2 te odločbe. Naveden mora biti datum prodaje ali zaprtja, knjižna vrednost dne 31. decembra 2003, prodajna cena ter vsi dobički in izgube v zvezi s prodajo, zaprtjem in podrobnostmi še neizvedenih ukrepov načrta prestrukturiranja. Poročilo bo nadzorni svet Bankgesellschaft Berlin AG predal najpozneje v enem mesecu po potrjenem zaključnem računu koncerna za skupino BGB, vendar najkasneje do 31. maja vsakega leta.